

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN ARVIOINTIKESKUS
NATIONELLA CENTRET
FÖR UTBILDNINGSPÅVÄRDERING

AMMATILLISEN KOULUTUKSEN JÄRJESTÄJIEN LAADUNHALLINTA- JÄRJESTELMIEN TILA

Anu Räisänen
Tarja Frisk
Risto Hietala
Marjut Huttunen
Aila Korpi
Leena Koski

Julkaisut 20:2015

AMMATILLISEN KOULUTUKSEN JÄRJESTÄJIEN LAADUNHALLINTAJÄRJESTELMIEN TILA

Anu Räisänen, Tarja Frisk, Risto Hietala,
Marjut Huttunen, Aila Korpi & Leena Koski

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus
Julkaisut 20:2015

JULKAISIJA Kansallinen koulutuksen arviointikeskus

KANSI JA ULKOASU Juha Juvonen (org.) & Sirpa Ropponen (edit)

TAITTO Sirpa Ropponen

ISBN 978-952-206-307-6 (nid.)

ISBN 978-952-206-308-3 (pdf)

ISSN-L 1457-3121

ISSN 1798-8918 (painettu)

ISSN 1798-8926 (verkkójulkaisu)

PAINATUS Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy, Tampere 2015

© Kansallinen koulutuksen arviointikeskus ja tekijät

Tiivistelmä

Julkaisija
Kansallinen koulutuksen arviointikeskus
Julkaisun nimi
Ammatillisen koulutuksen järjestäjien laadunhallintajärjestelmien tila
Tekijät
Anu Räisänen, Tarja Frisk, Risto Hietala, Marjut Huttunen, Aila Korpi, Leena Koski

Ammatillisen koulutuksen laadunhallinnan kehittäminen Suomessa perustuu sekä kansallisiin että niiden taustalla oleviin Euroopan unionin linjauksiin. Suomessa tavoitteeksi asetettiin, että kaikilla ammatillisen koulutuksen järjestäjillä on toimiva laadunhallintaa ja laadun jatkuvaa parantamista tukeva järjestelmä vuoteen 2015 mennessä.

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus arvioi ammatillisen koulutuksen järjestäjien laadunhallintajärjestelmiä 1.4.-30.09.2015 välisenä aikana opetus- ja kulttuuriministeriön nimittämän laatutyöryhmän laatiman arviointikriteeristön mukaisesti.

Arviointi perustui järjestäjien itsearviointiraportteihin (n = 168) sekä arvioinnin luotettavuuden arviointiin ja lisätiedon saamiseen liittyviin arviointikäynteihin (n = 35). Arviointi tehtiin osin yhteistyössä Opetushallituksen kanssa. Arviointiryhmän lisäksi arviointikäynneille osallistui ammatillisen koulutuksen ja laadunhallinnan asiantuntijoita.

Suurella osalla koulutuksen järjestäjistä (71 %) on toimiva laadunhallintajärjestelmä arvioinnissa käytetyn kriteeristön mukaan tarkasteltuna. Koulutuksen järjestäjien välillä on kuitenkin eroja omistaja- ja oppilaitostyypeittäin sekä systemaattisen laadunhallinnan keston mukaan. Eniten eroja selittävä tekijä oli laadunhallinnan kehittämistyön kesto. Tulosten mukaan 6–10 vuotta laadunhallintaa kehittäneiden järjestäjien laadunhallintajärjestelmät olivat tilastollisesti paremmat kuin vähemmän aikaa järjestelmäänsä kehittäneillä järjestäjillä.

Keskeisimmät laadunhallintajärjestelmien vahvuudet:

- Strategiseen johtamisen ja toiminnan ohjauksen vahvuudet liittyivät strategiaprosessin hallintaan ja henkilöstön osallistamiseen siihen sekä laadunhallinnan integroitumiseen strategisen johtamisen ja toiminnan ohjauksen osaksi. Johdon sitoutumisen merkitys pitkäaikaiseen laadunhallintaa edistävään työhön korostui.
- Parantamisen arviointialueen vahvuudet liittyivät seuranta-, arviointi- ja tulostietojen hyödyntämiseen päätöksenteossa ja kehittämistoiminnassa, hanke- ja projektitoimintaan ja verkostoyhteistyöhön sekä toisilta oppimisen käytänteisiin.
- Erityisopetuksen kehittämis-, ohjaus- ja tukitehtävien laadunvarmistuksen vahvuuksia ovat asiakaslähtöisyys ja monipuolisen tiedon hyödyntäminen toiminnan jatkuvassa parantamisessa.

Keskeisimmät laadunhallintajärjestelmien kehittämistarpeet:

- Laatu- ja laadunhallinnan kokonaisuuden kehittämistarpeet liittyivät laadunhallintajärjestelmän dokumentointiin, järjestelmän sähköistämiseen ja tietojärjestelmien käyttöön, eri toimintayksiköiden ja toimintojen menettelytapojen yhdenmukaistamiseen sekä eri tahojen, kuten henkilöstön, opiskelijoiden, työelämän, kumppaneiden ja sidosryhmien osallistamiseen laadunhallintaan ja sen jatkuvaan kehittämiseen. Keskeiseksi kehittämisen kohteeksi nousivat myös laadunhallinta- ja arviointiosaamisen varmistamiseen liittyvät näkökohdat.
- Perustehtävän laadunhallintaan kokonaisuutena liittyvissä kehittämistarpeissa korostuivat eri perustehtäviin liittyvien linjausten, toimintaperiaatteiden ja laadunhallinnan menettelytapojen yhtenäistämiseen (esim. strategiset ja pedagogiset linjaukset, prosessit ja mittarit, opetussuunnitelman yhteinen osa) ja niiden toteutumisen varmistamiseen (mm. eri toimintayksiköt ja toiminnot) sekä kehittämishankkeiden hyödyntämiseen liittyvät näkökohdat. Edelliseen liittyviä kehittämistarpeita nousi muita enemmän esiin oppisopimuskoulutukseen ja opiskelijoille tarjottaviin tukipalveluihin liittyvillä alueilla.
- Arviointi ja tulosten käyttö arviointialueen keskeiset kehittämistarpeet liittyivät toimivien arviointikäytänteiden luomiseen ja arviointituloksista viestittämiseen sekä arviointiosaamisen varmistamiseen. Lisäksi on tarvetta luoda menettelyt laadunhallintajärjestelmien arviointiin.

Arvioinnin mukaan on perusteltua luoda pysyvä ammatillisen koulutuksen järjestäjien laadunhallintajärjestelmien arvioinnin käytänte ja kehittää arvioinnin kriteeristöä.

Sammandrag

Utgivare
Nationella centret för utbildningsutvärdering
Publikationens namn
Läget i fråga om yrkesutbildningsanordnarnas kvalitetsstyrningssystem
Författare
Anu Räisänen, Tarja Frisk, Risto Hietala, Marjut Huttunen, Aila Korpi, Leena Koski

Utvecklingen av kvalitetsledningen inom yrkesutbildningen i Finland grundar sig både på nationella riktlinjer och på riktlinjer från Europeiska unionen som de nationella riktlinjerna baserar sig på. I Finland sattes som mål att alla anordnare av yrkesutbildning senast 2015 har ett fungerande system som stödjer kvalitetsledningen och den ständiga kvalitetsutvecklingen.

Nationella centret för utbildningsutvärdering utvärderade yrkesutbildningsanordnarnas kvalitetsledningssystem 1.4.–30.9.2015 i enlighet med utvärderingskriterier som tagits fram av en kvalitetsarbetsgrupp tillsatt av undervisnings- och kulturministeriet.

Utvärderingen baserade sig på anordnarnas självvärderingsrapporter (n = 168), på en bedömning av dessa värderingars tillförlitlighet och på utvärderingsbesök som genomfördes för att få ytterligare information (n = 35). Utvärderingen gjordes delvis i samarbete med Utbildningsstyrelsen. Utöver utvärderingsgruppens medlemmar deltog experter på yrkesutbildning och kvalitetsledning i arbetet.

Med avseende på de kriterier som användes vid utvärderingen av kvalitetsledningssystemen har en stor del av utbildningsanordnarna (71 %) ett fungerande system. Det finns dock skillnader mellan utbildningsanordnarna – skillnader som har att göra med ägartypen, läroanstaltstypen och hur lång tid anordnaren systematiskt arbetat med kvalitetsledning. Den faktor som förklarar skillnaderna mest var hur lång tid man hade arbetat med att utveckla kvalitetsledningen. Enligt resultaten i den statistiska analysen hade de anordnare som utvecklat kvalitetsledningen i 6–10 år ett bättre kvalitetsledningssystem än de som hade utvecklat sitt system en kortare tid.

De centrala styrkorna i kvalitetsstyrningssystemen var följande:

- Området strategisk ledning och verksamhetsstyrning: styrkorna gällde hur man hanterar strategiprocessen och engagerar de anställda i den samt hur man integrerar kvalitetsledningen i den strategiska ledningen och verksamhetsstyrningen. Ledningens engagemang i arbetet för att långsiktigt förbättra kvalitetsledningen var viktigt.
- Området förbättring: styrkorna gällde utnyttjande av uppföljnings-, utvärderings- och resultatinformation i beslutsfattande och utvecklingsarbete samt förfarandena för projektverksamhet, nätverkssamarbete och benchmarking.
- Området specialundervisningens utvecklings-, handlednings- och stöduppgifter: styrkorna i kvalitetssäkringen var kundorienteringen och det mångsidiga utnyttjandet av information i den ständiga förbättringen av verksamheten.

De centrala utvecklingsbehoven i kvalitetsledningssystemen var följande:

- Utvecklingsbehoven i fråga om kvalitetskulturen och kvalitetsledningshelheten gällde dokumentationen av kvalitetsledningssystemet, digitaliseringen av systemet, användningen av informationssystem, förenhetligandet av förfaringssätten i de olika verksamhetsenheterna och funktionerna samt involveringen av olika aktörer, såsom personalen, de studerande, arbetslivet, partnerna och intressentgrupperna, i kvalitetsledningen och den ständiga utvecklingen av den. Det vore också viktigt att säkerställa kompetensen i kvalitetsledning och utvärdering.
- Utvecklingsbehoven inom kvalitetsledningen i fråga om den grundläggande uppgiften gällde främst riktlinjerna för de olika grundläggande uppgifterna, förenhetligandet av handlingsprinciperna och förfarandena inom kvalitetsledningen (t.ex. strategiska och pedagogiska riktlinjer, processer och indikatorer, läroplanens gemensamma del) och säkerställandet av att de genomförs (bl.a. de olika verksamhetsenheterna och funktionerna) samt aspekter som hänför sig till utnyttjandet av utvecklingsprojekten. I områdena läroavtalsutbildning och ordnande av stödtjänster fanns det mer utvecklingsbehov än i de övriga områdena.
- De centrala utvecklingsbehoven i utvärderingsområdet utvärdering och användning av resultat gällde skapandet av utvärderingsrutiner, informationen om utvärderingsresultat och säkerställandet av kompetensen i utvärdering. Dessutom finns det behov av att skapa förfaranden för utvärderingen av kvalitetsledningssystemen.

Utvärderingen visade att det är motiverat att skapa ett permanent förfarande med utvärdering av yrkesutbildningsanordnarnas kvalitetsledningssystem och att ta fram kriterier för utvärderingen.

Abstract

Publisher
The Finnish Education Evaluation Centre
Title of publication
The status of vocational education providers' quality management systems and
Training
Authors
Anu Räisänen, Tarja Frisk, Risto Hietala, Marjut Huttunen, Aila Korpi, Leena Koski

The development of quality management in vocational education and training in Finland is based on both national policy outlines and the underlying policy outlines of the European Union. The aim set in Finland was that all vocational education and training providers would have a well-functioning system supporting quality management and continuous improvement of quality in place by 2015.

Between 1 April and 30 September 2015, the Finnish Education Evaluation Centre evaluated the quality management systems of vocational education providers according to the evaluation criteria drawn up by a working group on quality management appointed by the Ministry of Education and Culture.

The evaluation was based on self-evaluation reports (n = 168) from education providers, and evaluation visits (n = 35) that were carried out in order to assess the reliability of the evaluation and receive additional information. The evaluation was partly conducted in collaboration with the Finnish National Board of Education. In addition to the group of evaluators, a number of experts in vocational education and quality management took part in the evaluation visits.

According to the criteria used in the evaluation, a large proportion of education providers (71%) had a well-functioning quality management system in place. However, there were differences between the education providers based on the type of ownership and education institution, as well as on how long systematic quality management had been in place. The factor most explaining the differences was how long development of quality management system had been carried out. According to the results, the providers who had developed their quality management for 6–10 years had statistically better quality management systems than those who had developed their systems for a shorter period of time.

The most central strengths in the quality management systems were:

- The strengths in strategic management and operational planning were related to the command of the strategy process and involving staff in that process as well as integrating quality management in strategic management and operational planning. The significance of the management's commitment to long-term promotion of quality management was emphasised.
- The strengths in the evaluation area of improvement were related to the utilisation of follow-up, evaluation and result data in decision-making and development activities, to project activities and network collaboration as well as to the practices of learning from others.
- Strengths in the quality management of development, guidance and support tasks in special needs education were a customer-oriented approach and making use of diverse information in the continuous improvement of operation.

The most central development needs in the quality management systems were:

- The development needs in the area of quality culture and the quality management system were related to documentation of the quality management system, creation of an electronic version of that system and use of information systems, harmonisation of procedures in the different operational units and operations, and involving the different parties such as staff, students, working life partners and stakeholder groups in the quality management and its continuous development. Other central development areas that also emerged were considerations related to ensuring the quality management and evaluation competence.
- In the development needs related to the quality management of the core duties a whole, there was an emphasis on policies related to the basic missions, harmonisation of operating and quality management practices (e.g. strategic and pedagogical policy outlines, processes and indicators, the common part of the curriculum) and ensuring their implementation (e.g. different operational units and operations) as well as on considerations on making use of development projects. More development needs related to the above emerged in the evaluation area related to apprenticeship training and support services than in other areas.
- The central development targets in the evaluation area evaluation and use of results were related to creating well-functioning evaluation procedures and communicating of evaluation results, as well as to ensuring evaluation competence. In addition, it was discovered that procedures required in the evaluation of quality management systems need to be created.

According to the evaluation, it is justified to create a permanent procedure of external evaluation for the quality management systems of vocational education providers and to develop the evaluation criteria.

Sisällysluettelo

Tiivistelmä	3
Sammandrag	5
Abstract	7
1 JOHDANTO	13
OSA I ARVIOINNIN TOTEUTTAMINEN	
2 ARVIOINNIN LÄHTÖKOHDAT	17
2.1 Arvioinnin tehtävät ja tavoitteet	17
2.2 Arvioinnin viitekehys	18
2.3 Arvioinnin kohteet ja kriteerit	18
3 ARVIOINTIASETELMA JA -PROSESSI	23
3.1 Arviointiasetelma ja -kysymykset	23
3.2 Arviointiprosessi ja itsearviointin sekä ulkoisen arviointin organisointi	24
3.3 Ulkoinen arviointi	26
3.4 Arviointikäynnit	27
4 TULOSTEN ANALYSOINTIMENETELMÄT	29
OSA II TULOKSET	
5 AMMATILLISEN KOULUTUKSEN JÄRJESTÄJIEN LAADUNHALLINTAJÄRJESTELMIEN TILA	33
5.1 Kokonaiskuva	33
5.2 Laadunhallintajärjestelmien tila taustamuuttujittain	39
5.3 Hyväksytyt rajan ylittäneiden ja alittaneiden keskeiset tunnuspiirteet	62

OSA III SYNTEESI

6	ARVIOINNIN LUOTETTAVUUS	77
7	ARVIOIVAT JOHTOPÄÄTÖKSET	83
7.1	Tulosten analysointia	83
7.2	Arvioinnin lähestymistavassa, menetelmissä ja arviointiprosessissa on haasteita	86
7.3	Arviointituloksiin voi luottaa	87
7.4	Ammatillisen koulutuksen laadunhallintajärjestelmien tila eurooppalaisessa viitekehyksessä	87
8	KEHITTÄMISEHDOTUKSET	89
	LÄHTEET	91
	LIITTEET	
	Liite 1 Arviointiryhmien jäsenet	92
	Liite 2 Ammatillisen koulutuksen laadunhallintajärjestelmien arviointiin osallistumattomat koulutuksen järjestäjät	94
	Liite 3 Arviointikäyntikohteet	95
	Liite 4 Arviointialueiden väliset yhteydet	96

1 JOHDANTO

Ammatillisen koulutuksen laadunhallinnan kehittäminen Suomessa perustuu sekä kansallisiin että niiden taustalla oleviin Euroopan unionin komission linjauksiin. Kööpenhaminan prosessin (The Copenhagen Process) myötä käynnistynyt tavoitteellinen ammatillisen koulutuksen kehittämistyö on lisännyt tietoisuutta ammatillisen koulutuksen merkityksestä ja tarpeista yhdensuuntaistaa ammatillista koulutusta Euroopassa. Prosessi on johtanut muun muassa tutkintojen viitekehysten laatimiseen, oppimistuloksiin perustuvan lähestymistavan omaksumiseen ja tavoitteelliseen ammatillisen koulutuksen laadun ja sen houkuttelevuuden sekä työmarkkinarelevanssin parantamiseen.

Suomi on sitoutunut noudattamaan ammatillisen koulutuksen laadunhallinnan kehittämistä ohjaavia Euroopan unionin linjauksia, joiden mukaan kansallisella tasolla on luotava vuoden 2015 loppuun mennessä ammatillisen koulutuksen järjestäjille yhteinen laadunvarmistuksen viitekehys (Bruggen julkilausuma 2011–2020). Kansallisen päätöksenteon perustaksi Euroopan unioni on laatinut yhteisen laadunvarmistuksen viitekehysten (Euroopan parlamentin ja neuvoston suositus 2009/C 155/01). Viitekehys osoittaa laatuvaatimukset ja ohjeelliset kuvaajat sekä laatuindikaattorit koulutuksen laadunhallintaan. Viitekehysten mukaan sen täytäntöönpanoa suositellaan tarkistettavaksi neljän vuoden välein.

Opetus- ja kulttuuriministeriön laatima ammatillisen koulutuksen laatustrategia 2011–2020 (OKM 9/2011) on kansallisella tasolla ohjannut ammatillisen koulutuksen laadunhallinnan kehittämistä. Laatustrategian mukaan laadunhallinnan systemaattisuuden vaatimus ilmenee muun muassa laadunhallinnan kattavuudessa ja toimivuudessa sekä sen läpinäkyvyydessä. Laadunhallinnan on siten oltava keskeinen johtamisen väline, katettava koulutuksen järjestäjän koko toiminta ja ohjattava eri tasoilla tehtävää työtä ja jatkuvaa parantamista. Lisäksi sen avulla on voitava osoittaa sekä toiminnan että tulosten laatu kaikille asiakkaille ja muille sidosryhmille. Myös koulutuksen vaikuttavuuden vaatimus korostuu.

Ammatillisen koulutuksen laatustrategia on ohjannut kansallisten tavoitteiden asettamista. Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa vuosille 2011–2016 asetettiin tavoitteeksi, että *kaikilla ammatillisen koulutuksen järjestäjillä on toimiva laadunhallinta ja laadun jatkuvaa parantamista tukeva järjestelmä vuoteen 2015 mennessä*. Tavoite on määritetty, mutta laadunhallinnan järjestelmän ja viitekehysten järjestäjät voivat valita itse. Järjestelmän painopisteet tulee kuitenkin olla tasalaatuisuuden varmistamisessa sekä erinomaisuuteen pyrkimisessä, eli jatkuvassa parantamisessa. Laadunhallinnan tulee siten olla systemaattinen suunnittelun, toteutuksen, arvioinnin ja jatkuvan parantamisen kokonaisuus.

Toimivan laadunhallinnan vaatimusta korostettiin edelleen opetus- ja kulttuuriministeriön toimesta kytkemällä näiden vaatimusten täyttämiskaava myös ammatillisen koulutuksen rakenteellisessa kehittämisessä ja uusien ammatillisen koulutuksen järjestämislupien myöntämisessä tehtävään päätöksentekoon ja suunniteltuun aikatauluun. Arviointituloksia ei kuitenkaan tuolloin aiottu pitää järjestämislupien myöntämisen perusteina vaan yhtenä tausta-aineistona.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on ohjannut ammatillisen koulutuksen laadunhallinnan kehittämistä ja sen varmistamista muun muassa asettamalla eri tahoja edustavan (koulutuksen järjestäjät, opettajat, opiskelijat, työmarkkinajärjestöt, yrittäjät ja muut ammatillisen koulutuksen ja arvioinnin asiantuntijat) ammatillisen koulutuksen laatutyöryhmän ja ohjaamalla määrärahoja ammatillisen koulutuksen järjestäjien laadunhallinnan kehittämiseen. Laatutyöryhmän tehtävänä on ollut valmistella sellaiset koulutuksen järjestäjien laadunhallintaa ja laadun jatkuvaa parantamista koskevan järjestelmän kriteerit, jotka kattavat kaikki ammatillisen koulutuksen järjestämis muodot. Kriteereiden soveltuvuutta ja arviointiprosessia testattiin pilottihankkeessa keväällä 2014 ja niitä kehitettiin edelleen keväällä 2015 tehtävää laadunhallintajärjestelmien itsearviointia ja ulkoista arviointia varten.

Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Opetushallitus ohjeistivat koulutuksen järjestäjiä laadunhallintaa ja sen jatkuvaa parantamista koskevaan arviointiin vuoden 2015 alussa. Järjestäjät arvioivat toimintaansa tammi-maaliskuussa ja Survette-kyselynä kootut tulokset tallennettiin Opetushallituksen tietojärjestelmään. Koulutuksen järjestäjät saivat itse päättää arviointinsa organisoinnista ja siihen osallistujista annettujen ohjeiden sallimissa rajoissa.

Tässä raportissa esitetty ammatillisen koulutuksen järjestäjien laadunhallintajärjestelmien arviointi tehtiin 1.4.–30.9.2015 ja se perustui järjestäjien tuottamiin itsearviointiraportteihin (n = 168) sekä arvioinnin luotettavuuden arviointiin ja lisätiedon saamiseen liittyviin arviointikäynteihin (n = 35). Arviointi tehtiin osin yhteistyössä Opetushallituksen kanssa. Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen nimittämä arviointiryhmä (katso kappale 3.3) vastasi arvioinnista ja teki yhteisvastuullisesti arvioivat johtopäätökset. Arviointiryhmän lisäksi arviointikäynneille osallistui myös ammatillisen koulutuksen ja laadunhallinnan asiantuntijoita.

Raportin alussa kuvataan arvioinnin tehtävät ja tavoitteet, arvioinnin kohteet, kriteerit ja prosessi sekä arviointiasetelma arviointikysymyksineen. Lisäksi kuvataan ulkoiseen arviointiprosessiin liittyvät keskeiset tekijät. Luvussa kuvataan myös arviointikäyntikohteiden valinnan ja organisoinnin periaatteet.

Tulosten analysointia ja raportin laadintaa koskevassa luvussa keskitytään tuomaan esille tulosten analysoinnin pääperiaatteet. Tuloksia kuvaava luku etenee ammatillisen koulutuksen järjestäjien laadunhallintajärjestelmien kokonaiskuvasta tulosten erittelyyn taustamuuttujittain. Ammatillisen koulutuksen laatutyöryhmän määrittämän hyväksytyn rajan ylittäneiden ja allittaneiden järjestäjien tuloksia verrataan toisiinsa.

Määrällisten tarkasteluiden ja edellä kuvattujen vertailujen lisäksi raportissa kuvataan laadullisen analyysin tulokset. Otantana tehty laadullinen analyysi perustui arviointikäynteihin osallistumattomien järjestäjien itsearviointiraportteihin (n = 49) ja arviointikäyntikohteille toimitettuihin palauteraportteihin (n = 35). Tämän analysoinnin tulokset eritellään hyväksytyn rajan ylittäneiden ja alittaneiden ryhmien osalta.

Luotettavuusluvussa verrataan arviointikäyntikohteena olleiden järjestäjien (n = 35) itsearvioinnin tuloksia verrattiin kaikkien arviointiin osallistuneiden järjestäjien ryhmään, jolloin siihen sisältyi myös arviointikäyntikohteet. Vertailuilla osoitetaan, miten luotettavana kyseistä itsearviointiin perustuvaa arviointitapaa voidaan pitää tehtäessä johtopäätöksiä ammatillisen koulutuksen järjestäjien laadunhallintajärjestelmistä. Luotettavuusluku sisältää myös arviointiryhmän tulkinnat koulutuksen järjestäjän laadunhallintajärjestelmän tasosta suhteessa järjestäjän omaan arviointiin. Näiden lisäksi luotettavuusluvussa nostetaan esiin luotettavuuden mittaamiseen liittyvien tilastollisten analyysien tulokset.

Raportin lopussa esitetään arvioivat johtopäätökset ja kehittämissuhteet.

OSA I ARVIOINNIN TOTEUTTAMINEN

ARVIOINNIN LÄHTÖKOHDAT

Ammatillisen koulutuksen laadunhallintajärjestelmien arviointi perustuu laadunhallinnalle kansallisesti asetettuihin vaatimuksiin, tavoitteisiin ja periaatteisiin. Arvioinnin lähtökohdaksi oli Koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa (2011–2016) esitetty ja jo johdannossa kuvattu laadunhallintaa koskeva vaatimus.

Ammatillisen koulutuksen järjestäjien laadunhallinnan kehittämisen tavoitteet ovat olleet näkyvästi esillä useamman vuoden ajan ja koulutuksen järjestäjille on hyvissä ajoin tiedotettu kansallisesta arvioinnista. Koulutuksen järjestäjien laadunhallintaa on myös tuettu kansallisilla toimenpiteillä usean vuoden ajan. Järjestäjillä on muun muassa ollut mahdollisuus liittyä kehittämistä tukeviin verkostoihin ja saada näiden avulla tukea oman laadunhallintansa kehittämiseen.

Koulutuksen järjestäjien laadunhallinnan tilanne on erilainen järjestelmien kehittämisen ja ylläpitämisen suhteen. Osa koulutuksen järjestäjistä on voinut kehittää omaa järjestelmäänsä pitkäkestoisena prosessina, kun taas osa järjestäjistä on joutunut sopeuttamaan omia järjestelmiään useitakin kertoja organisatoristen tai muiden muutosten vuoksi. Edellisen lisäksi myös se, ettei ammatillinen koulutus ole kaikkien koulutuksen järjestäjien ainoa tehtävä, on voinut vaikuttaa laadunhallintajärjestelmien kehittämiseen.

2.1 Arvioinnin tehtävät ja tavoitteet

Tämän arvioinnin **tehtävänä** on tuottaa tietoa siitä, onko kaikilla koulutuksen järjestäjillä tavoitteeksi asetettu toimiva laadunhallintaa ja laadun jatkuvaa parantamista tukeva järjestelmä. Tehtävänä on tuottaa luotettavaa ja vertailut mahdollistavaa arviointitietoa kaikkien ammatillisen koulutuksen järjestäjien laadunhallintaa ja laadun jatkuvaa parantamista tukevan järjestelmän tilasta ja toimivuudesta.

Arvioinnin **tavoitteena** on tukea ja kannustaa koulutuksen järjestäjiä oman laadunhallintansa kehittämisessä edelleen. Tavoitteeksi asetettiin myös tiedon tuottaminen siitä, miten voitaisiin tukea niitä koulutuksen järjestäjiä, joilla ei vielä ole toimivaa järjestelmää tai sen kehittäminen on vasta alkuvaiheessa. Tavoitteena on myös tuottaa tietoa koulutuksen järjestäjille suunnattavien tukimuotojen ja palveluiden kehittämiseksi.

2.2 Arvioinnin viitekehys

Opetus- ja kulttuuriministeriö asetti kesäkuussa 2012 Ammatillisen koulutuksen laatutyöryhmän (toimikausi vuoden 2015 loppuun), jonka tehtävänä oli muun muassa tehdä ehdotus koulutuksen järjestäjien laadunhallintaa ja laadun jatkuvaa parantamista koskevan järjestelmän arvioinnista (2015) ja arviointikriteereistä. Kriteereitä kehitettiin pilotoinnin kokemusten pohjalta edelleen vuonna 2014. Kriteereiden laadinnassa korostettiin seuraavia näkökohtia:

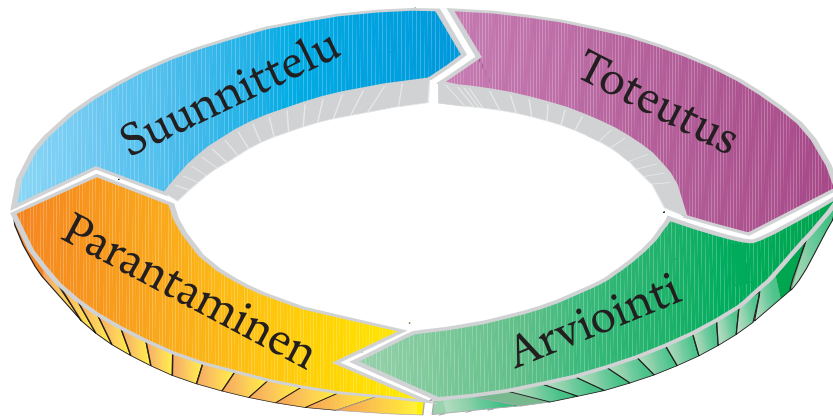
- **Säädösten mukaisuus:** Kriteerit ovat säädösten mukaisia.
- **Kattavuus:** Kriteerit kattavat kaikkien ammatillisen koulutuksen järjestäjien laadunhallintajärjestelmät kaikissa ammatillisen koulutuksen järjestämismuodoissa.
- **Käyttäjälähtöisyys:** Kriteerit soveltuvat erilaisten ja laadunhallinnassa eri vaiheissa olevien koulutuksen järjestäjien arviointiin. Kriteerit eivät saa rajoittaa koulutuksen järjestäjien mahdollisuuksia valita itsenäisesti laadunhallinnan menettelytapoja ja välineitä.
- **Luottamus:** Kriteerit eivät ota kantaa koulutuksen järjestäjän operatiiviseen toimintaan. Koulutuksen järjestäjä vastaa kriteereiden mukaisen toiminnan näytöstä.
- **Toiminnan avoimuus ja läpinäkyvyys:** Kriteerit ovat kaikkien saatavilla ja koulutuksen järjestäjien tiedossa. Myös sidosryhmät osallistuvat prosessin eri vaiheisiin. Periaatteena on myös se, että arvioinnin tulokset ja prosessi ovat julkisia ja tulokset ovat helposti saatavilla.
- **Tasalaatuisuus ja erinomaisuuteen pyrkiminen:** Laadunhallintajärjestelmä sisältää toimintatavat, joilla varmistetaan toiminnan lainmukaisuus sekä järjestämisedellytysten ja koulutuspoliittisten tavoitteiden saavuttaminen. Kriteerit kannustavat laadun jatkuvaan parantamiseen (neljä tasoa: puuttuva, alkava, kehittävä, edistynyt).
- **Innovatiivisuus, uudistumiskyky ja toisilta oppiminen:** Laadunhallinnalta edellytetään toiminnan avoimuutta ja kykyä tunnistaa hyviä käytäntöjä ja prosesseja.

2.3 Arvioinnin kohteet ja kriteerit

Tämä arviointi perustui koulutuksen järjestäjien itsearvioinnissa käyttämään kriteeristöön. Näin ollen ammatillisen koulutuksen laadunhallintajärjestelmien arviointi oli **kriteeriperusteista**. Arvioinnissa käytetty kriteeristö on kuvattu matriisina, jossa määritetään sekä arvioinnin kohteet että arvioinnin perusteena olevat kriteerit.

Laadunhallintajärjestelmän **arvioinnin kohteet** (itsearvioinnissa käytetyt termit arviointikohdat ja alakohdat) viittaavat arvioitavaan toimintaan. Arvioinnin kohteet on määritetty toisaalta systemaattista **laadunhallintaa kuvaavien vaiheiden mukaan** (suunnittelu, toteutus, arviointi ja parantaminen [ns. laatuympeyrä, kuvio 1]) ja toisaalta **järjestäjien ydintoimintaa kuvaavien luokkien mukaan**. Näin toimien on pyritty varmistamaan arvioinnin **osuvuus ja kattavuus**. Arviointikohteiden määrittelyssä ei ole otettu kantaa koulutuksen järjestäjien laadunhallinnan menettelytapoihin ja välineisiin vaan laadunhallinnan ulottamiseen keskeisiin toimintoihin.

Kriteeristö sisältää 131 arviointikohtaa. Arviointialueita oli 13, joihin kuhunkin kuuluvia arviointikohtia oli vähimmillään neljä ja enimmillään 15. Suurin osa arviointikohdista ($f = 97, 74 \%$) liittyi perustehtävien laadunhallintaan.

KUVIO 1. Laadunhallinta jatkuvana prosessina

Arviointikriteerit kuvaavat laadunhallintajärjestelmien kehitysvaihetta (taulukko 1). Arviointikriteerit on skaalattu neljä eri kehitysvaihetta sisältävän asteikon mukaan (**puuttuva, alkava, kehittyvä, edistynyt**). Näin ollen arviointikriteereiden avulla saadaan tieto laadunhallinnan **syvällisyydestä**.

Arviointikriteerit löytyvät kokonaisuudessaan osoitteesta:
karvi.fi/app/uploads/2015/10/Laatujaajestelmien_kriteerit.pdf.

TAULUKKO 1. Arvioinnin kohteet ja kriteerit¹

ARVIOINNIN KOHTEET	ARVIOINTIKRITEERIT				Arvio omasta tilasta ja näyttö
	Puuttuva	Alkava	Kehittyvä	Edistynyt	
1 LAATUKULTTUURI JA LAADUNHALLINNAN KOKONAISUUS					
Laadunhallinta osana koulutuksen järjestäjän johtamisjärjestelmää, toiminnan ohjausta ja toimintaa					
Laadunhallinnan tavoitteet, työnjako ja vastuut					
Sidosryhmien ja kumppaneiden osallistuminen					
Dokumentointi					
Laadunhallinnan läpinäkyvyys ja viestintä					
2 STRATEGINEN JOHTAMINEN JA TOIMINNAN OHJAUS					
Laadunhallintajärjestelmä osana strategista suunnittelua, johtamista ja toiminnan ohjausta					
Johdon sitoutuminen ja laadunhallinnan johtaminen					
Strategiaprosessi					
Strategian jalkautuminen					
Tiedonhallinta osana johtamista ja toiminnan ohjausta					
Toimintaympäristöstä saatavien tietojen hyödyntäminen ml. seuranta-, arviointi- ja tutkimustieto					
Taloudellisten ja toiminnallisten edellytysten varmistaminen					
Koulutustarjonta					
Resurssien suuntaaminen					
Vastuullisuus ja kestävä kehityksen edistäminen					
Kestävä kehitys osana laadunhallintajärjestelmää					
Turvallisuusjohtaminen osana laadunhallintajärjestelmää					
Tuloksellisuus					
3 HENKILÖSTÖ JA MUUT KOULUTUKSEN TOIMIJAT					
Henkilöstön sitoutuminen tavoitteiden saavuttamiseen					
Johdon ja henkilöstön osaaminen ja sen varmistaminen					
Laadunhallinnan osaamisen kehittäminen					
Työpaikkaohjaajat/kouluttajat, tutkintotilaisuuksien ja ammattiosaamisen näyttöjen arvioijat					
Työhyvinvointi					

4 PERUSTEHTÄVIEN JA NIITÄ TUKEVIEN TOIMINTOJEN LAADUNHALLINTA					
4.1 PERUSTEHTÄVIEN LAADUNHALLINTA KOKONAISUUTENA					
Koulutuksen järjestäjän perustehtävien suunnittelu, toteutus, arviointi sekä parantaminen kokonaisuutena <ul style="list-style-type: none"> - Ammatillisena peruskoulutuksena järjestettävä oppilaitosmuotoinen koulutus - Näyttötutkintoina järjestettävä oppilaitosmuotoinen koulutus (pt, at, eat) - Oppisopimuskoulutus (pt, at, eat, ei-tutkintotavoitteinen koulutus) - Valmistava ja valmentava koulutus - Muu toiminta esim. työpajatoiminta, hanketoiminta ja maksullinen palvelutoiminta (ml. työvoimapoliittinen koulutus, täydennyskoulutus) - Opiskelijalle tarjottavat tukipalvelut - Erityisoppilaitosten kehittämis-, ohjaus- ja tukitehtävät 					
4.2 OPPILAITOSMUOTOISENA AMMATILLISENA PERUSKOULUTUKSENA JÄRJESTETTÄVÄ KOULUTUS					
Koulutuksen suunnittelu ja toteutus					
4.3 NÄYTTÖTUTKINTOJEN JÄRJESTÄMINEN JA NIIHIN VALMISTAVA KOULUTUS					
Näyttötutkintojen järjestäminen <ul style="list-style-type: none"> - Näyttötutkintojen järjestämissopimukset ja -suunnitelmat - Tutkintotilaisuuksien järjestäminen - Tutkintosuoritusten arviointi 					
Henkilökohtaistaminen					
Tarvittavan ammattitaidon hankkiminen (valmistava koulutus)					
4.4 OPPISOPIMUSKOULUTUS					
Oppisopimuskoulutuksen edellytysten varmistaminen ja oppisopimuskoulutuksen suunnittelu <ul style="list-style-type: none"> - Henkilökohtainen opiskeluohjelma ja henkilökohtaistaminen - Aiemmin hankitun osaamisen huomioon ottaminen ja hyväksi lukeminen - Tietopuoliset opinnot - Keskeiset työtehtävät - Vastuulliset kouluttajat Oppisopimuskoulutuksen toteuttaminen <ul style="list-style-type: none"> - Näyttötutkintoon valmistava koulutus/ ops-perusteinen koulutus - Työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettävät opinnot - Tietopuoliset opinnot - Oppisopimuskoulutuksen vaikuttavuus 					

1 Tässä arvioinnissa täsmennettiin arviointikohteen (mihin arviointi kohdistuu) ja kriteereiden käsitteet (peruste, jonka pohjalta arvioiva johtopäätös laadunhallinnan tasosta tehdään (asot puuttuvasta edistyneeseen).

4.5 MUU KOULUTUS (VALMISTAVA JA VALMENTAVA, MUU EI TUTKINTOTAVOITTEINEN KOULUTUS, TYÖPAJATOIMINTA)					
Koulutuksen suunnittelu ja toteutus - Opetussuunnitelma - Oppiminen, työpaikalla tapahtuva oppiminen - Henkilökohtainen opiskelusuunnitelma/ohjelma - Henkilökohtaistaminen - Koulutukseen ja työelämään ohjaus					
4.6 MAKSULLINEN PALVELUTOIMINTA (ML. TYÖVOIMAPOLIITTINEN KOULUTUS, TÄYDENNYSKOULUTUS)					
Suunnittelu ja toteutus					
4.7 OPISKELIJOILLE TARJOTTAVAT TUKIPALVELUT					
Opiskelijoille tarjottavat tukipalvelut esim. opiskelijahuoltopalvelut, ohjauspalvelut, opiskelijahallinto, oppilaitosturvallisuus, oppimisympäristöt, erityisen tuen palvelut					
4.8 AMMATILLISTEN ERITYISOPPILAITOSTEN ERITYISOPETUKSEN KEHITTÄMIS-, OHJAUS- JA TUKITEHTÄVÄT					
Suunnittelu ja toteutus					
5 ARVIOINTI-, PALAUTE- JA TULOSTIETO					
Arviointi-, palaute- ja tulostiedon hankinta					
Arviointi-, palaute- ja tulostiedon käyttö					
Arviointi-, palaute- ja tulostiedosta viestintä					
Laadunhallintajärjestelmän arviointi					
6 PARANTAMINEN					
Kokonaiskäsitys kehittämistarpeista ja kehittämistyö					
Omasta ja toisten toiminnasta oppiminen					
Innovatiivisuus ja uudistumiskyky					
Laadunhallintajärjestelmän kehittäminen					

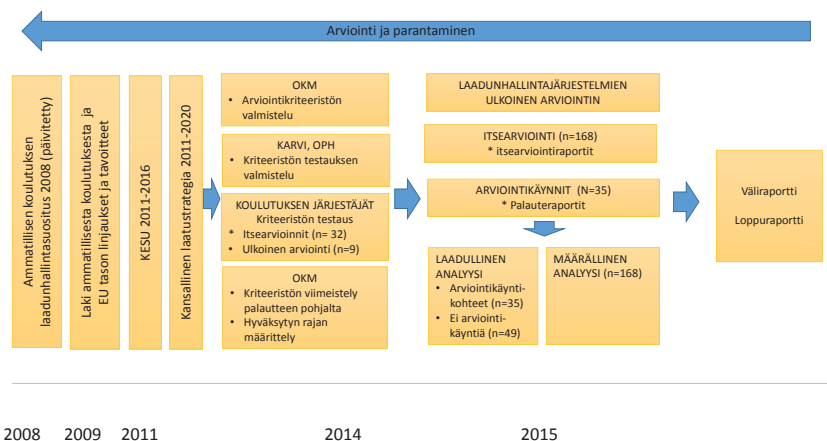
Opetus- ja kulttuuriministeriön nimittämä laatutyöryhmä ohjasi kansallista arviointia määrittämällä kutakin arviointikohtaa koskevan hyväksytyn rajan. Tämä hyväksytty raja toimi kansallisessa arvioinnissa myös kriteerinä tulkittaessa kunkin koulutuksen järjestäjän laadunhallintajärjestelmän tasoa. Tätä ennalta määritettyä ulkoisessa arvioinnissa käytettyä hyväksyttyä rajaa koulutuksen järjestäjät eivät tienneet omaa arviointia tehdessään.

ARVIOINTIASETELMA JA -PROSESSI

Tässä luvussa kuvataan ammatillisen koulutuksen järjestäjien laadunhallintajärjestelmien arviointiasetelma, keskeiset arviointikysymykset ja arvioinnin vaiheet.

3.1 Arviointiasetelma ja -kysymykset

Ammatillisen koulutuksen järjestäjien laadunhallintajärjestelmien arviointi perustuu kuviossa 2 esitettyyn arviointiasetelmaan.

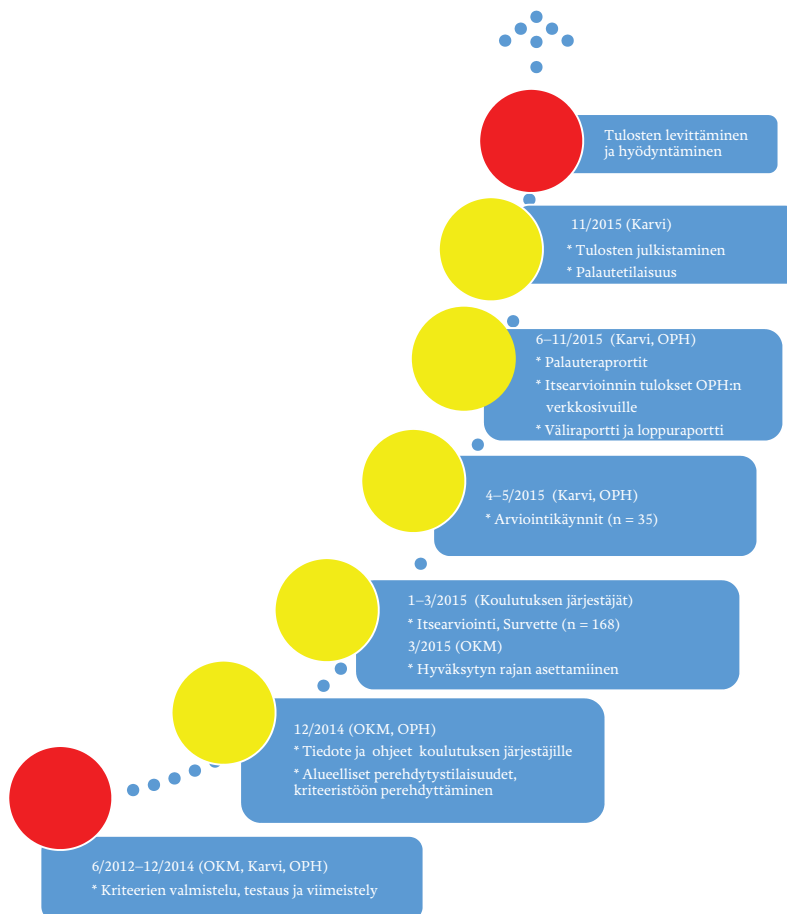
KUVIO 2. Ammatillisen koulutuksen järjestäjien laadunhallintajärjestelmien arviointiasetelma

Arviointikysymykset olivat:

- Missä määrin koulutuksen järjestäjillä on toimiva laadunhallintajärjestelmä kokonaisuutena ja arviointialueittain tarkasteltuna?
- Millaista vaihtelua koulutuksen järjestäjien laadunhallintajärjestelmien kattavuudessa ja laadunhallinnan syvällisyydessä ilmenee taustamuuttujittain?
- Missä määrin koulutuksen järjestäjät ylittävät tai alittavat laadunhallintajärjestelmälle asetetun hyväksytyt rajan arviointialueittain?
- Mitkä ovat koulutuksen järjestäjien laadunhallintajärjestelmien keskeiset vahvuudet ja parantamisalueet?
- Mitkä ovat koulutuksen järjestäjien laadunhallintajärjestelmien tyypillisimmät piirteet?
- Miten luotettavia koulutuksen järjestäjien itsearviointiin perustuvan arvioinnin tulokset ovat?

3.2 Arviointiprosessi ja itsearvioinnin sekä ulkoisen arvioinnin organisointi

Laadunhallintajärjestelmien arviointi toteutettiin kuviossa 3 esitetyn prosessin ja jäljempänä kuvattujen vaiheiden mukaisesti.

KUVIO 3. Arviointiprosessi ja eri tahojen vastuut

- Arvioinnin **ensimmäisessä vaiheessa** (2012–2014) opetus- ja kulttuuriministeriön asettama laatutyöryhmä laati itsearvioinnin kriteerit, jotka testattiin vapaaehtoisten koulutuksen järjestäjien (n = 32) toimesta vuonna 2014. Testaus sisälsi myös arviointikäyntejä (n = 9). Arviointipiloteista saadut kokemukset hyödynnettiin arviointikriteeristön ja -prosessin viimeistelyssä.
- Arvioinnin **toinen vaihe** käynnistyi vuoden 2014 lopussa, jolloin opetus- ja kulttuuriministeriö tiedotti koulutuksen järjestäjille arvioinnin käynnistämisestä ja koulutuksen järjestäjien roolista, velvoitteista ja aikataulusta. Koulutuksen järjestäjille toimitettiin vuoden 2015 alussa myös Opetushallituksen ja opetus- ja kulttuuriministeriön laatima arviointiopas (Opas ammatillisen koulutuksen laadunhallintajärjestelmien itsearviointiin 2015), joka sisälsi muun muassa kuvauksen kriteereiden laadinnan ja käytön periaatteista ja itsearvioinnin prosessista.
- Lähtökohtana oli, että koulutuksen järjestäjät ja arviointiin osallistuvat henkilöt perehtyvät kriteereihin ja prosessiin ennalta. Perehtyneisyyttä edistettiin muun muassa laatuverkostojen, pilotoinnin ja kansallisten ja alueellisten perehdytystilaisuuksien avulla. Arviointia tuettiin järjestämällä kuusi alueellista perehdytystilaisuutta yhdessä paikallisten koulutuksen järjestäjien kanssa sekä järjestämällä kolme kriteeristön käyttöön keskittynyttä tilaisuutta. Vastuu itsearvioinnin ohjauksesta oli Opetushallituksella.
- **Kolmannessa vaiheessa** koulutuksen järjestäjät arvioivat oman laadunhallintajärjestelmänsä 1.1.–13.3.2015. Arviointitieto tuotettiin Opetushallituksen ylläpitämään Survette-järjestelmään. Arvioinnissa korostettiin eri tahojen (johto, henkilöstö, opiskelijat, asiakkaat, kumppanit ja muut sidosryhmät) osallisuutta ja arvioinnin monitahoisuutta. Näin ollen koulutuksen järjestäjillä oli myös mahdollisuus hyödyntää omien arviointiensä tuloksia jo arviointiprosessin aikana.
- Kolmannen vaiheen aikana (maaliskuu 2015) ammatillisen koulutuksen laatutyöryhmä asetti kaikille arviointialueille (yhteensä 13) ja -kohdille (yhteensä 131) hyväksytyt rajat, jotka koulutuksen järjestäjien laadunhallintajärjestelmien tulisi täyttää, jotta järjestelmän voitiin osoittaa olevan toimiva ja tukevan laadun jatkuvaa parantamista.
- **Neljännessä vaiheessa** tehtiin arviointikäynnit (n = 35). Arviointikäynnit suunniteltiin yhteistyössä Opetushallituksen kanssa. Valmistautuminen arviointikäynteihin sisälsi muun muassa arvioijien rekrytoinnin ja perehdyttämisen. Arviointikäynnit, joiden tarkoituksena oli varmistaa itsearvioinnin luotettavuus, tehtiin huhti-toukokuussa 2015. Arviointikäyntien päätteeksi koulutuksen järjestäjät saivat suullisen palautteen arviointiryhmän tekemistä keskeisistä tulkinnoista.
- Arvioinnin **viidennessä vaiheessa** (kesä-syyskuu 2015) laadittiin kirjalliset palauteraportit arviointikäyntikohteina olleille koulutuksen järjestäjille. Lisäksi itsearvioinnin tulokset julkistettiin kesäkuussa 2015 opetus- ja kulttuuriministeriön päättämällä tavalla Opetushallituksen verkkosivuilla. Koulutuksen järjestäjät saivat siten mahdollisuuden vertailla omia tuloksiaan muiden koulutuksen järjestäjien tuloksiin. Tämä loi myös edellytyksiä muiden järjestäjien hyvistä käytänteistä oppimiseen.
- Kansallinen koulutuksen arviointikeskus luovutti väliraportin opetus- ja kulttuuriministeriölle kesäkuussa ja loppuraportin marraskuussa 2015.
- **Kuudennessa vaiheessa** (marraskuu 2015) Kansallinen koulutuksen arviointikeskus julkisti arvioinnin tulokset ja piti palautetilaisuuden koulutuksen järjestäjille. Tulosten julkistaminen luo perustan eri tahoille tulosten hyödyntämiseen ammatillisen koulutuksen järjestäjien ja ammatillisen koulutuksen laadunhallintajärjestelmien kehittämisessä ja laadunhallinnan kansallisessa ohjauksessa.

3.3 Ulkoinen arviointi

Ulkoinen arviointi perustui pääosin Opetushallituksen tietojärjestelmään tallennettuihin koulutuksen järjestäjien itsearviointiraportteihin, jotka tarkistettiin Opetushallituksessa ennen niiden toimittamista Kansalliseen koulutuksen arviointikeskukseen. Ulkoinen arviointi tehtiin itsearvioinnin tapaan kriteeristön mukaisesti. Tämän lisäksi ulkoisessa arvioinnissa käytettiin jo edellä kuvattua **laadunhallinnan hyväksytyä rajaa** kuvaavaa kriteeriä (ylittää tai alittaa hyväksytyyn rajan joko kaikilta osin tai osittain). Hyväksytyt raja määritettiin sekä arviointialueille (arviointialueita $6 + 8$)² että jokaiseen arviointikohtaan ($n = 131$)^{3,4}. Laadunhallinnan hyväksytyyn rajan määrittäminen mahdollisti siten tulkinnan siitä, ketkä koulutuksen järjestäjistä ovat ylittäneet ja minkä tasoisesti he ovat ylittäneet kyseisen rajan. Edelleen se mahdollisti hyväksytyyn rajan ylittäneiden ja alittaneiden tunnuspiirteiden määrittämisen. Näin muodostettuja kahta ryhmää käytetään vertailuryhminä analysoitaessa **laadunhallintajärjestelmän kattavuutta ja laadunhallinnan syvällisyyttä**.

Ulkoisen arvioinnin organisointi ja vastuut

Opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksen (OKM/3/521/2015) mukaan Kansallinen koulutuksen arviointikeskus teki koulutuksen järjestäjien laadunhallintajärjestelmän ulkoisen arvioinnin osin yhteistyössä Opetushallituksen kanssa. Arviointikeskus nimitti arviointiryhmän, joka vastasi tulosten analysoinnista ja raportoinnista sekä arviointikäynneistä. Arviointiryhmän jäsenet olivat:

Anu Räisänen, opetusneuvos; Karvi; pääarvioija, arviointiryhmän puheenjohtaja
Tarja Frisk, erikoissuunnittelija; Karvi; arvioija ja pääarvioija
Risto Hietala, erikoissuunnittelija; Karvi; metodikko
Marjut Huttunen, laatupäällikkö; Ammattiopisto Luovi; pääarvioija
Aila Korpi, koulutuspäällikkö; Luksia; arvioija (1.8.2015 alkaen Karvi)
Leena Koski, opetusneuvos; OPH; pääarvioija

Arviointikäynneistä vastasivat 4–6 -henkiset arviointiryhmät, joihin kuului pääarvioijan lisäksi ammatillisen koulutuksen laadunhallintaan perehtyneitä asiantuntijoita (liite 1).

Metodikko vastasi arviointikäynneistä ja kansallista arviointia koskevien vertailuaineistojen tuottamisesta ja tilastollisista analyyseistä.

2 Perustehtävien laadunhallinta kokonaisuutena -arviointialue sisältää 8 arviointialuetta.

3 Hyväksytyt raja käy ilmi arviointikriteeristöä:
(karvi.fi/app/uploads/2015/10/Laatujaarjestelmien_kriteerit.pdf)

4 Arviointiraportissa kuvataan opetus- ja kulttuuriministeriön laatutyöryhmän asettaman hyväksytyyn rajan saavuttaminen ja ylittäminen arviointialueittain.

3.4 Arviointikäynnit

Arviointikäyntien tarkoituksena oli varmistaa koulutuksen järjestäjien itsearvioinnin luotettavuus ja tuottaa täydentävää tietoa koulutuksen järjestäjien laadunhallintajärjestelmistä sekä niiden toimivuudesta ja vastaavuudesta asetettuihin vaatimuksiin. Lisäksi tavoitteeksi asetettiin koulutuksen järjestäjien tukeminen laadunhallintajärjestelmiensä kehittämisessä.

Arviointikäyntikohteet poimittiin satunnaisotannalla arviointiin osallistuneiden ammatillisen koulutuksen järjestäjien joukosta (N = 168). Otanta tehtiin kaksivaiheisesti: koulutuksen järjestäjät jaettiin ensin taustansa perusteella ositteisiin (kieli, oppilaitostyyppi), joista seuraavaksi poimittiin systemaattisella otannalla 35 järjestäjää (21 %) ulkoisen arvioinnin käyntikohteiksi (taulukko 2). Tällä varmistettiin erilaisten koulutuksen järjestäjien mahdollisimman hyvä edustavuus otoksessa. Arviointikäyntikohteeksi ei valittu järjestäjää, joka ei ollut tehnyt itsearviointia.

Arviointikäyntien organisoinnin periaatteita:

- Arviointikäynnit tehtiin 8.4.–22.5.2015.
- Koulutuksen järjestäjille ilmoitettiin arviointikäynnistä ja sen organisointiin liittyvistä periaatteista maaliskuussa 2015. Arviointikäyntikohteeksi valikoitumista pidettiin velvoittavana.
- Kansallinen koulutuksen arviointikeskus valmisteli arviointikäyntiä koskevat ohjeet ja suuntaa antavan ohjelman, mutta pääarvioija neuvotteli tarvittaessa koulutuksen järjestäjän kanssa käytännön organisointiin liittyvistä asioista.
- Arviointi perustui koulutuksen järjestäjän itsearviointiraporttiin ja muuhun koulutuksen järjestäjiltä pyydettyyn aineistoon⁵.
- Arviointikäynnit kestivät 1–2 päivään. Arviointikäynnit tehtiin 4–6 henkilöstä koostuvan arviointiryhmän toimesta. Arviointikäyntiä edelsi arviointiryhmän valmistautuminen arviointikäyntiin.
- Arviointikäynneille osallistuneiden arvioijien (liite 1) valinnassa korostettiin sekä ammatillisen koulutuksen että laadunhallintajärjestelmän tuntemusta ja arviointikokemusta. Arvioijat perehdytettiin tehtävään Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen ja Opetushallituksen toimesta ennen arviointikäyntiä.
- Arviointikäynnillä haastateltiin koulutuksen järjestäjän, johdon, opettajien, muun henkilöstön, työelämän ja opiskelijoiden edustajia sekä muita ko. järjestäjän toiminnan kannalta keskeisiä sidosryhmiä. Lisäksi tutustuttiin toimintaympäristöön, tietojärjestelmiin ja asiakirjoihin.
- Pääarvioija vastasi kustakin arviointikäynnistä ja sen ennakkovalmistelusta sekä koulutuksen järjestäjille annetusta palautteesta ja palauteraportista, joskin kullakin arviointiryhmällä oli arviointikäynnistä yhteisvastuu.
- Arviointiryhmä antoi suullisen palautteen arviointikäynnin päätteeksi pääarvioijan johdolla. Palauteraportti toimitettiin järjestäjille heinäkuussa 2015. Palauteraportti sisältää tulkinnan kyseisen koulutuksen järjestäjän laadunhallintajärjestelmän tasosta suhteessa arviointialueittain asetettuihin rajoihin. Raportti sisältää lisäksi arviointiryhmän tulkinnan laadunhallintaan liittyvistä vahvuuksista sekä parantamiskohteista arviointialueittain.

⁵ Järjestäjien toimittama aineisto: kuvaus laadunhallintaan liittyvien tehtävien ja vastuun jaosta, organisaatiokaavio, koulutuksen järjestäjän strategia-asiakirjat, laadunhallintaa ja laadun jatkuvaa parantamista tukevan järjestelmän sisältörunko, prosessikartta ja esimerkkejä prosessikuvauksista, kumppanuusstrategia tai vastaava, henkilöstön kehittämissuunnitelma sekä viimeisin itsearviointiraportti ja kehittämissuunnitelma. Lisäksi pääarvioijan tarpeen mukaan pyytämä aineisto.

TAULUKKO 2. Ammatillisen koulutuksen järjestäjät ja arviointikäyntikohteet taustamuuttujittain

AMMATILLISEN KOULUTUKSEN JÄRJESTÄJÄT		KAIKKI		KÄYNTIKOhteet	
Taustamuuttuja	Luokat	N	%	N	%
Oppilaitostyyppi	ammatillinen oppilaitos	87	52	20	57
	kansanopisto	37	22	6	17
	liikunnan koulutuskeskus	10	6	2	6
	ammatillinen erityisoppilaitos	6	4	2	6
	erikoisoppilaitos	21	13	3	9
	musiikkioppilaitos	7	4	2	6
Opiskelijamäärä	alle 500 opiskelijaa	115	68	23	66
	yli 500 opiskelijaa	53	32	12	34
Opetuskieli	suomi	161	96	33	94
	ruotsi	7	4	2	6
Omistajatyyppi	yksityinen	122	73	24	69
	valtio	1	1	-	-
	kunta	10	6	3	9
	kuntayhtymä	35	21	8	23
Koulutusalojen määrä	yksialainen	80	48	13	37
	monialainen	88	52	22	63
Systemaattisen laadunhallinnan kesto	alle 3 vuotta	41	24	8	23
	3–5 vuotta	32	19	5	14
	6–10 vuotta	28	17	4	11
	yli 10 vuotta	67	40	18	51
Laadunhallinnan viitekehykset ja menetelmät	ISO, CAF ja/tai EFQM	123	73	26	74
	muu	45	27	9	26
Koulutuksen järjestämismuoto	oppilaitosmuotoinen ammatillinen peruskoulutus ⁶	12	7	2	6
	näyttötutkintoperusteinen koulutus ⁷	21	13	3	9
	näyttötutkintoperusteinen koulutus ja oppisopimuskoulutus	18	11	3	9
	oppilaitosmuotoinen ammatillinen peruskoulutus ja oppisopimuskoulutus	2	1	1	3
	oppilaitosmuotoinen ammatillinen peruskoulutus ja näyttötutkintoperusteinen koulutus	46	27	11	31
	kaikki koulutuksen järjestämismuodot	60	36	15	43
	muu koulutuksen järjestämismuoto ⁸	9	5	-	-

6 Oppilaitosmuotoisena ammatillisena peruskoulutuksena järjestettävä koulutus

7 Näyttötutkintojen järjestäminen ja niihin valmistava koulutus (pt, at, eat)

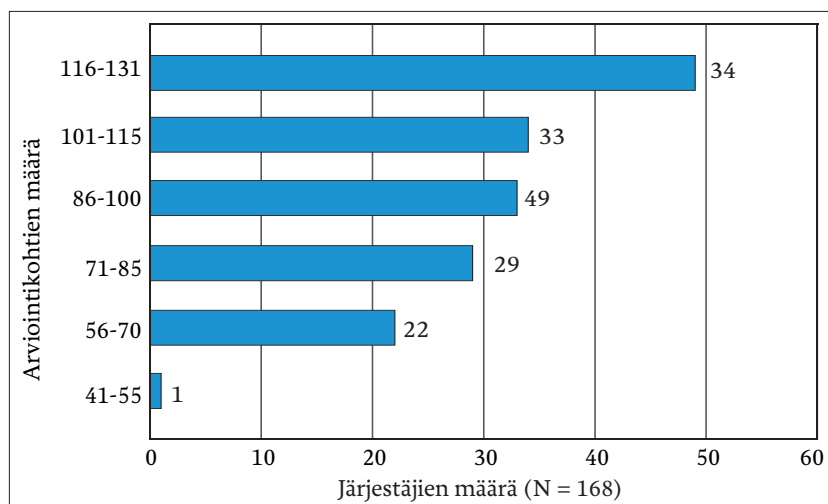
8 Muu koulutus (valmistavat ja valmentavat, muu ei-tutkintotavoitteinen koulutus, työpajatoiminta)

4 TULOSTEN ANALYSOINTIMENETELMÄT

Tässä luvussa kuvataan arviointiaineiston analysoinnissa käytetyt menetelmät.

Ammatillisen koulutuksen järjestäjäkohtaisten arviointikohtien määrä

Opetus- ja kulttuuriministeriön nimittämä laatutyöryhmä oli määrittänyt hyväksytyyn rajan jokaiseen arviointikohtaan. Koulutuksen järjestäjät arvioivat vain ne arviointialueet ja -kohdat, joihin liittyvää toimintaa heillä oli. Siten määrittyi myös kunkin järjestäjän itsearvioinnin kohteena olleiden arviointikohtien määrä, joka vaihteli 41:stä 131:een. Arviointikohteiden järjestäjäkohtainen jakauma on havainnollistettu kuviossa 4.

KUVIO 4. Arviointikohtien järjestäjäkohtainen jakauma

Ammatillisen koulutuksen järjestäjäkohtaisen tason määrittäminen ja yhdenmukaistaminen arviointialueittain

Ammatillisen koulutuksen järjestäjien tekemien itsearviointien perusteella laskettiin kullekin arviointialueelle siihen kuuluvista arviointikohdista keskiarvot. Samoin muodostettiin arviointikohteiden hyväksytyistä rajoista vastaavat keskiarvot eri arviointialueille.

Koska hyväksyty raja vaihteli arviointialueittain, se yhdenmukaistettiin standardoimalla. Standardointi tehtiin siten, että laskettiin koulutuksen järjestäjittäin ja arviointialueittain edellä esiteltyjen keskiarvojen väliset erotukset ja suhteutettiin ne hyväksytyyn rajaan. Tuloksena saatiin standardoitu luku, jossa hyväksyty raja saa arvon 0 ja siitä poikkeava luku kuvaa hyväksytyyn rajaan suhteutetun poikkeaman suuruutta ja etumerkki poikkeaman suuntaa. Tuloksissa tämä luku esitetään prosenttina, joka kuvaa koulutuksen järjestäjien laadunhallinnan tulosta suhteessa hyväksytyyn rajaan.

Tulosten analysointi taustamuuttujittain

Koulutuksen järjestäjien laadunhallintajärjestelmien tilaa tarkasteltiin taustamuuttujittain. Alussa kuvataan, missä määrin eri taustamuuttujaryhmiin kuuluvat koulutuksen järjestäjät ylittävät hyväksytyyn rajan. Toiseksi esitetään taustamuuttujaryhmittäiset profiilit, joita vertaillaan arviointialueittain suhteessa hyväksytyyn rajaan. Kolmannessa vaiheessa tarkastellaan koulutuksen järjestäjien yhdenmukaisuutta eri taustamuuttujaryhmissä. Lisäksi havainnollistetaan arviointialueiden välisiä yhteyksiä Spearmanin järjestyskorrelaatiokertoimen avulla. Logistisella regressioanalyysillä selvitetään hyväksytyyn rajan ylittämistä selittäviä taustatekijöitä. Eri arviointialueille sijoittuvien arviointikohteiden luotettavuutta on puolestaan analysoitu Cronbachin alfa-kertoimen avulla.

Laadullinen analyysi laadunhallintajärjestelmien vahvuuksista ja parantamiskohteista

Laadullinen analyysi tehtiin arviointiryhmän toimesta koulutuksen järjestäjien itsearviointiraporttien (n = 49) ja arviointikäyntikohteille toimitettujen palauteraporttien (n = 35) pohjalta. Tämän kahteen erilaiseen aineistoon perustuvan tulkinnallisen analyysin avulla tuotettiin tietoa laadunhallinnan vahvuuksista ja kehittämiskohteista arviointialueittain. Itsearviointiaineistot valittiin otantana, kun taas kaikki palauteraportit analysoitiin. Näin toimien mainitut aineistot kattoivat yhdessä 84 koulutuksen järjestäjän laadunhallintajärjestelmät, mikä vastaa noin 50 % kaikista itsearviointien tehneistä koulutuksen järjestäjistä.

Edellä kuvattu aineisto analysoitiin ennalta sovitun arviointimenettelyn mukaan niin, että raportit jaettiin arviointiryhmän jäsenten kesken ja kukin arvioija arvioi 9–10 itsearviointiraporttia ja kaikki palauteraportit erikseen sovittujen arviointikohtien osalta. Arvioijat nostivat jokaisesta itsearviointi- tai palauteraporttiin sisältyvästä arviointikohdasta 1–2 vahvuutta ja 1–2 parantamisaluetta yksilöarviointina, jonka jälkeen aineisto luokiteltiin samaan teemaan liittyviksi kokonaisuuksiksi. Näin syntyneen aineiston pohjalta tuotettiin kaksi aineistoa, joista toisessa vertailtiin hyväksytyyn rajan ylittäneiden ja alittaneiden keskeisiä tunnuspiirteitä arviointikohdittain ja toisessa näihin ryhmiin kuuluvien keskeisiä tunnuspiirteitä arviointikäyntikohteiden ja arviointikäynnin ulkopuolelle jääneiden kesken.

OSA II TULOKSET

5 AMMATILLISEN KOULUTUKSEN JÄRJESTÄJIEN LAADUNHALLINTAJÄRJESTELMIEN TILA

Tässä luvussa tarkastellaan laadunhallintajärjestelmien arvioinnin tuloksia. Aluksi tarkastellaan, miten koulutuksen järjestäjät ovat kokonaisuutena saavuttaneet laadunhallintajärjestelmille asetetun hyväksytyt rajan. Sen jälkeen hyväksytyt rajan saavuttamista tarkastellaan taustamuuttujittain ja arviointialueittain. Lopuksi tarkastellaan hyväksytyt rajan ylittäneiden ja alittaneiden koulutuksen järjestäjien keskeisiä tunnuspiirteitä.

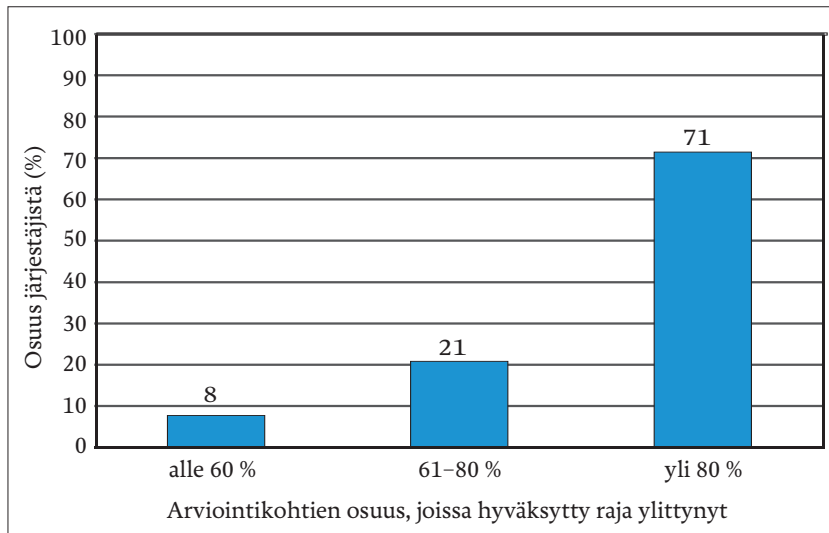
5.1 Kokonaiskuva

Arviointi kohdistui kaikkiin ammatillisen koulutuksen järjestäjiin (N = 183), joista 168 osallistui arviointiin. Osallistumisprosentti on siten varsin korkea (92 %). Vastaavasti 15 (8 %) koulutuksen järjestäjää ei osallistunut arviointiin (liite 2). Nämä järjestäjät olivat taustaltaan ja koulutustehtävältään erilaisia, mutta heidän yhteisenä tunnuspiirteenään oli järjestäjän pieni koko opiskelijamäärällä mitattuna. Edellisen vaikutus kokonaisuuteen oli hyvin pieni, joten arvioinnissa mukana olleiden koulutuksen järjestäjien joukon voitiin ajatella edustavan hyvin ammatillisen koulutuksen järjestäjien perusjoukkoa.

Koulutuksen järjestäjien laadunhallintajärjestelmien arviointi suhteessa hyväksytyyn rajaan

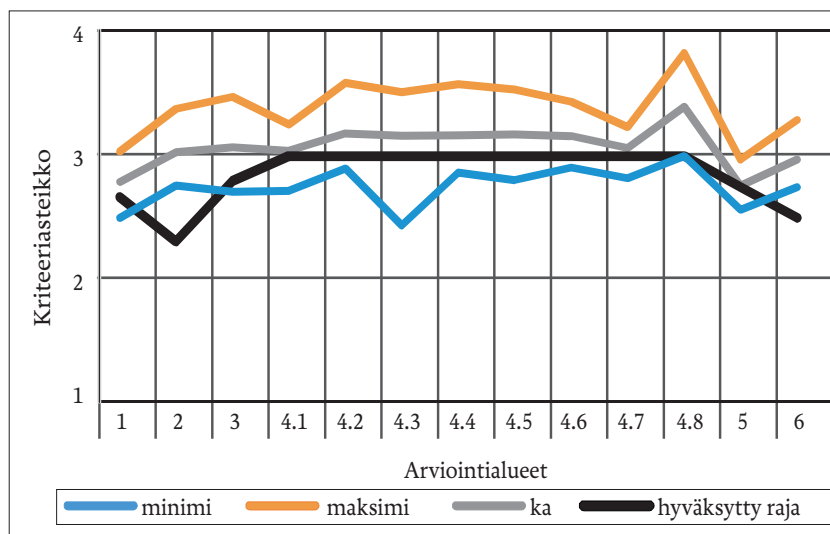
Kunkin koulutuksen järjestäjän arvioimien arviointikohtien määrä oli lähtökohtana, kun tarkasteltiin, miten järjestäjät ylittivät laadunhallinnalle asetetun hyväksytyt rajan. Sen perusteella järjestäjät luokiteltiin kolmeen ryhmään. Ensimmäisessä ryhmässä olivat ne järjestäjät, joilla hyväksytyt raja ylittyi alle 60 %:ssa arviointikohdista, toisessa ryhmässä 61–80 %:ssa arviointikohdista ja kolmannessa ryhmässä yli 80 %:ssa arviointikohdista.

Koulutuksen järjestäjien jakautuminen mainittuihin ryhmiin esitetään tarkemmin kuviossa 5.

KUVIO 5. Koulutuksen järjestäjien jakautuminen sen mukaan, kuinka suuri osuus järjestäjäkohtaisista arviointikohtaisista arviointikohtaisista ylitti hyväksytyt rajan

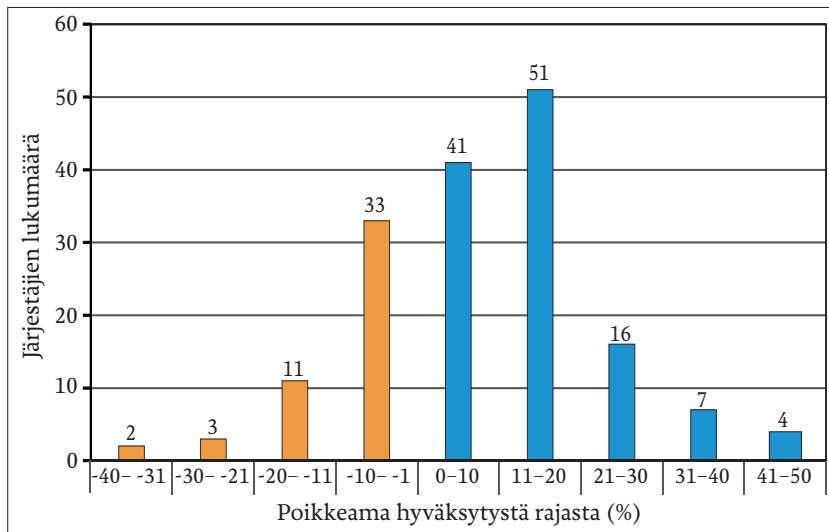
Itsearviointien perusteella kullekin koulutuksen järjestäjälle laskettiin arviointikohtien perusteella arviointialuekohtaiset keskiarvot. Samoin arviointikohtien hyväksytyistä rajoista laskettiin arviointialuekohtaiset keskiarvot. Kuviossa 6 esitetään koulutuksen järjestäjien arviointialueittaiset keskiarvot (ka) ja vaihtelu (minimi/maksimi) suhteessa hyväksytyyn rajaan.

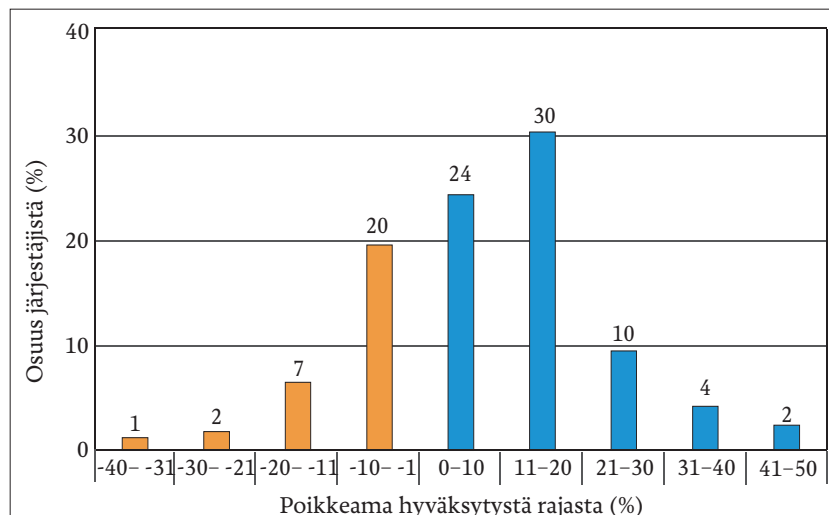
KUVIO 6. Arviointialueiden⁹ keskiarvot, vaihteluvälin minimi- ja maksimiarvot ja hyväksytyy raja

Järjestäjäkohtainen poikkeama hyväksytyyn rajan suhteen on esitetty kuvioissa 7 ja 8. Parhaimmilla koulutuksen järjestäjillä (n = 4) hyväksytyyn rajan ylitys vaihteli välillä 41–50 % ja heikoimmilla (n = 2) hyväksytyyn rajan alitus välillä 31–40 %. Hyväksytyyn rajan alittaneista koulutuksen järjestäjistä 20 % oli melko lähellä hyväksytyä rajaa. Vain pienellä osalla koulutuksen järjestäjistä (10 %) oli suurempia haasteita hyväksytyyn rajan saavuttamisessa.

- 9
- 1 Laatu- ja laadunhallinnan kokonaisuus
 - 2 Strateginen johtaminen ja toiminnan ohjaus
 - 3 Henkilöstö ja muut koulutuksen toimijat
 - 4.1 Perustehtävien laadunhallinta kokonaisuutena
 - 4.2 Oppilaitosmuotoisena ammatillisena peruskoulutuksena järjestettävä koulutus
 - 4.3 Näyttötutkintojen järjestäminen ja niihin valmistava koulutus
 - 4.4 Oppisopimuskoulutus
 - 4.5 Muu koulutus (valmistava ja valmentava, muu ei tutkintotavoitteinen koulutus, työpajatoiminta)
 - 4.6 Maksullinen palvelutoiminta (ml. työvoimapolitiittinen koulutus, täydennyskoulutus)
 - 4.7 Opiskelijoille tarjottavat tukipalvelut
 - 4.8 Ammatillisten erityisoppilaitosten erityisopetuksen kehittämis-, ohjaus- ja tukitehtävät
 - 5 Arviointi-, palaute ja tulostieto
 - 6 Parantaminen

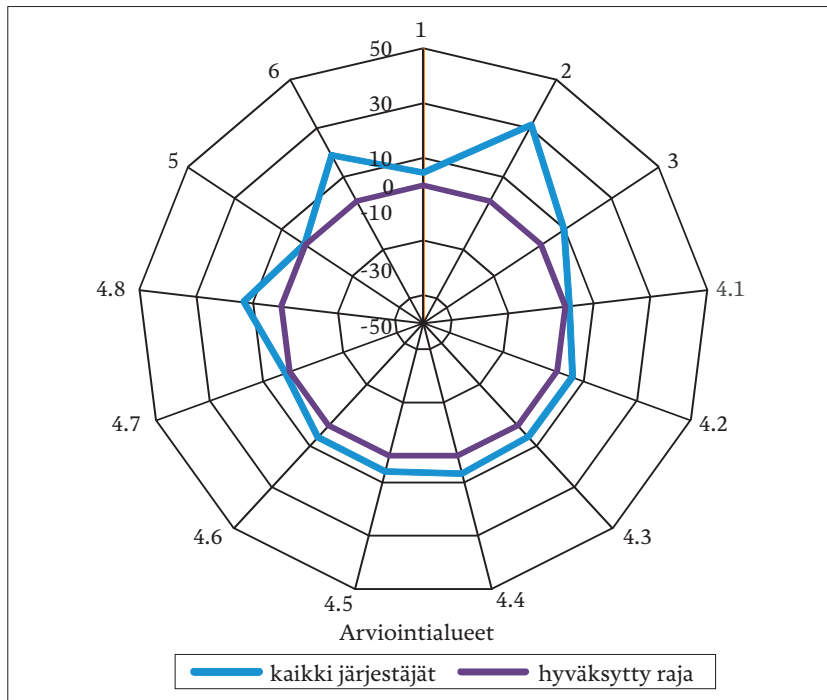
KUVIO 7. Hyväksytyn rajan ylittäneiden ja alittaneiden koulutuksen järjestäjien jakauma

KUVIO 8. Hyväksytyn rajan ylittäneiden ja alittaneiden koulutuksen järjestäjien suhteelliset osuudet

Itsearviointien mukaan koulutuksen järjestäjät (N = 168) ylittävät hyväksytyn rajan keskimäärin kaikilla arviointialueilla (kuvio 9). Koulutuksen järjestäjien oman arvioinnin mukaan laadunhallinta on arviointialueilla strateginen johtaminen ja toiminnan ohjaus sekä parantaminen paremmalla tasolla kuin muilla arviointialueilla. Myös ammatillisen erityisopetuksen kehittämis-, ohjaus- ja tukitehtävien arviointialueella (vain ko. erityisopetuksen erityistehtävän omaavat järjestäjät) laadunhallinnan taso on korkea. Strategisen johtamisen ja toiminnan ohjauksen hyväksytty raja ylittyy keskimäärin yli 30 % ja parantamisen alueella vastaava rajan ylitys on hieman alle 20 %.

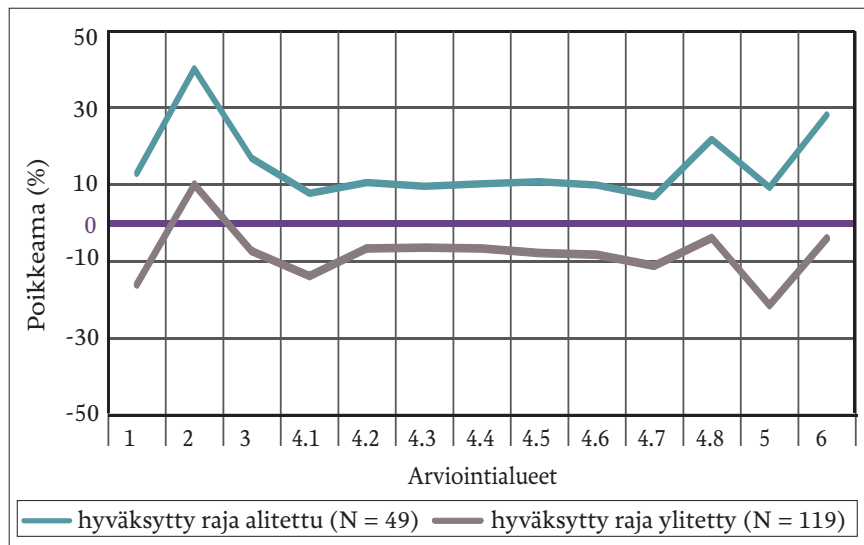
Itsearviointien perusteella laadunhallinta oli, vaikka hyväksytty raja keskimäärin ylittyikin, heikointa arviointi-, palaute- ja tulostietoja sekä perustehtävien laadunhallintaa kokonaisuutena käsitellessä arviointialueilla.

KUVIO 9. Ammatillisen koulutuksen järjestäjien laadunhallinnan keskimääräinen taso arviointialueittain¹⁰

Suurimmat keskimääräiset hyväksytyyn rajan ylitykset olivat strategisen johtamisen ja toiminnan ohjauksen, parantamisen ja erityisoppilaitosten kehittämis-, ohjaus- ja tukitehtävien arviointialueilla (kuvio 10). Hyväksytyyn rajan alittaneet järjestäjät alittivat rajan keskimäärin kaikilla muilla arviointialueilla, paitsi strategisessa johtamisessa ja toiminnan ohjauksessa. Suurimmat keskimääräiset rajan alitukset olivat laadukulttuurin ja laadunhallinnan kokonaisuuden sekä arviointi-, palaute- ja tulostiedon ja perustehtävien laadunhallinnan kokonaisuuden arviointialueilla.

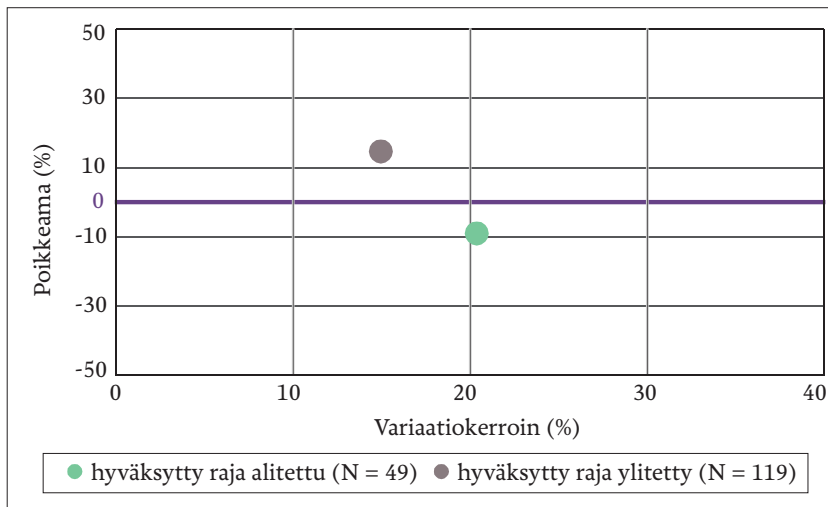
- 10
- 1 Laadukulttuuri ja laadunhallinnan kokonaisuus
 - 2 Strateginen johtaminen ja toiminnan ohjaus
 - 3 Henkilöstö ja muut koulutuksen toimijat
 - 4.1 Perustehtävien laadunhallinta kokonaisuutena
 - 4.2 Oppilaitosmuotoisena ammatillisena peruskoulutuksena järjestettävä koulutus
 - 4.3 Näyttötutkintojen järjestäminen ja niihin valmistava koulutus
 - 4.4 Oppisopimuskoulutus
 - 4.5 Muu koulutus (valmistava ja valmentava, muu ei tutkintotavoitteinen koulutus, työpajatoiminta)
 - 4.6 Maksullinen palvelutoiminta (ml. työvoimapolitiittinenkoulutus, täydennyskoulutus)
 - 4.7 Opiskelijoille tarjottavat tukipalvelut
 - 4.8 Ammatillisten erityisoppilaitosten erityisopetuksen kehittämis-, ohjaus- ja tukitehtävät
 - 5 Arviointi-, palaute ja tulostieto
 - 6 Parantaminen

KUVIO 10. Hyväksytyt rajan keskimäärin ylittäneiden ja alittaneiden koulutuksen järjestäjien profiilit arviointialueittain¹¹

Hyväksytyt rajan ylittäneet koulutuksen järjestäjät olivat ryhmänä homogeenisempi kuin hyväksytyt rajan alittaneet koulutuksen järjestäjät (kuviot 10 ja 11). Hyväksytyt rajan alittaneiden ryhmässä esiintyi eroja erityisesti seuraavilla arviointialueilla: laatukulttuuri ja laadunhallinnan kokonaisuus, henkilöstö ja muut koulutuksen toimijat, oppisopimuskoulutus, arviointi-, palaute- ja tulostiedot sekä parantaminen. Myös hyväksytyt rajan ylittäneiden järjestäjien joukossa korostui kolme arviointialuetta: laatukulttuuri ja laadunhallinnan kokonaisuus, opiskelijoille tarjottavat tukipalvelut sekä arviointi-, palaute- ja tulostieto, joissa koulutuksen järjestäjien välillä oli muihin arviointialueisiin verrattuna selvästi suurempia eroja.

- 11
- 1 Laatukulttuuri ja laadunhallinnan kokonaisuus
 - 2 Strateginen johtaminen ja toiminnan ohjaus
 - 3 Henkilöstö ja muut koulutuksen toimijat
 - 4.1 Perustehtävien laadunhallinta kokonaisuutena
 - 4.2 Oppilaitosmuotoisena ammatillisena peruskoulutuksena järjestettävä koulutus
 - 4.3 Näyttötutkintojen järjestäminen ja niihin valmistava koulutus
 - 4.4 Oppisopimuskoulutus
 - 4.5 Muu koulutus (valmistava ja valmentava, muu ei tutkintotavoitteinen koulutus, työpajatoiminta)
 - 4.6 Maksullinen palvelutoiminta (ml. työvoimapolitiittinen koulutus, täydennyskoulutus)
 - 4.7 Opiskelijoille tarjottavat tukipalvelut
 - 4.8 Ammatillisten erityisoppilaitosten erityisopetuksen kehittäminen, ohjaus- ja tukitehtävät
 - 5 Arviointi-, palaute- ja tulostieto
 - 6 Parantaminen

KUVIO 11. Laadunhallinnan keskimääräinen taso ja vaihtelu hyväksytyn rajan ylittäneiden ja alittaneiden ryhmissä

5.2 Laadunhallintajärjestelmien tila taustamuuttujittain

Tässä osiossa kuvataan koulutuksen järjestäjien laadunhallintajärjestelmien tasoa taustamuuttujien suhteen.

Taulukossa 3 kuvataan hyväksytyn rajan ylittäneiden tai alittaneiden koulutuksen järjestäjien määrät taustamuuttujittain.

TAULUKKO 3. Hyväksytyin rajan ylittäneiden ja alittaneiden koulutuksen järjestäjien määrä taustamuuttujittain

		KAIKKI		JOISTA HYVÄKSYTYN RAJAN			
				Alittaneet		Ylittäneet	
Taustamuuttujat	Luokat	N	%	N	%	N	%
Oppilaitostyyppi	ammattillinen oppilaitos	87	52	19	22	68	78
	kansanopisto	37	22	15	41	22	59
	liikunnan koulutuskeskus	10	6	4	40	6	60
	ammattillinen erityisoppilaitos	6	4	3	50	3	50
	erikoisoppilaitos	21	13	5	24	16	76
	musiikkioppilaitos	7	4	3	43	4	57
Opiskelijamäärä	alle 500 opiskelijaa	115	68	39	34	76	66
	yli 500 opiskelijaa	53	32	10	19	43	81
Opetuskieli	suomi	161	96	47	29	114	71
	ruotsi	7	4	2	29	5	71
Omistajatyyppi	yksityinen	122	73	38	31	84	69
	valtio	1	1	0	0	1	100
	kunta	10	6	5	50	5	50
	kuntayhtymä	35	21	6	17	29	83
Koulutusalojen määrä	yksialainen	80	48	32	40	48	60
	monialainen	88	52	17	19	71	81
Systemaattisen laadunhallinnan kesto	alle 3 vuotta	41	24	26	63	15	37
	3–5 vuotta	32	19	12	38	20	62
	6–10 vuotta	28	17	3	11	25	89
	yli 10 vuotta	67	40	8	12	59	88
Laadunhallinnan viitekehykset ja menetelmät	ISO, CAF ja/tai EFQM	123	73	31	25	92	75
	muu	45	27	18	40	27	60
Perustehtävät	oppilaitosmuotoinen ammatillinen peruskoulutus ¹²	12	7	5	48	7	58
	näyttötutkintoperusteinen koulutus ¹³	21	13	8	38	13	62
	näyttötutkintoperusteinen koulutus ja oppisopimuskoulutus	18	11	3	17	15	83
	oppilaitosmuotoinen ammatillinen peruskoulutus ja oppisopimuskoulutus	2	1	2	100	0	0
	oppilaitosmuotoinen ammatillinen peruskoulutus ja näyttötutkintoperusteinen koulutus	46	27	14	30	32	70
	kaikki koulutuksen järjestämismuodot	60	36	12	20	48	80
	muu koulutuksen järjestämismuoto ¹⁴	9	5	5	56	4	44

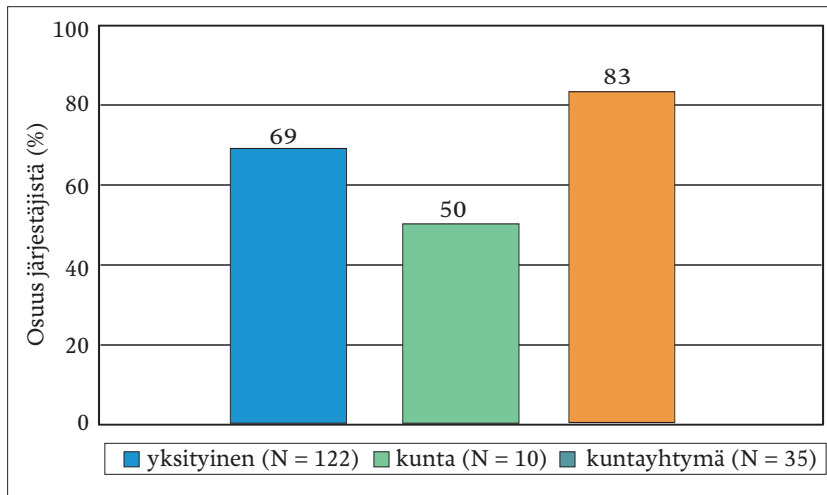
12 Oppilaitosmuotoisena ammatillisena peruskoulutuksena järjestettävä koulutus

13 Näyttötutkintojen järjestäminen ja niihin valmistava koulutus (pt, at, eat).

14 Muu koulutus (valmistavat ja valmentavat, muu ei-tutkintotavoitteinen koulutus, työpajatoiminta)

Omistajatyyppejä

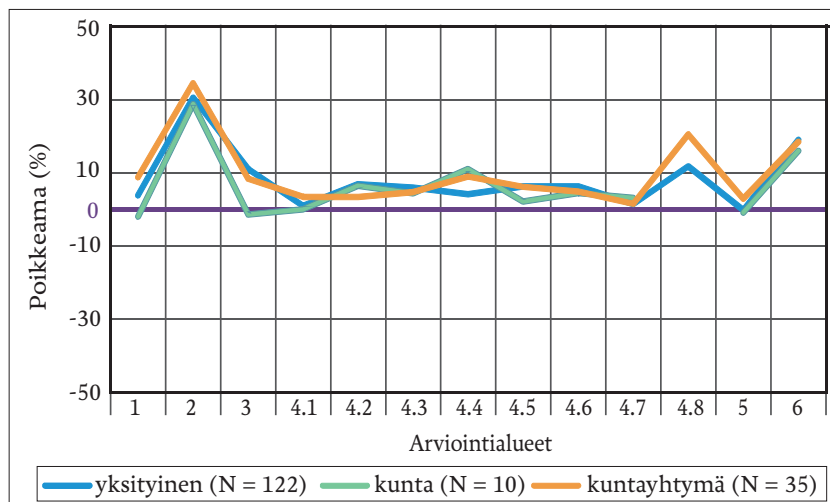
Laadunhallinnan hyväksytyt rajan ylittäneiden osuudet vaihtelivat selvästi omistajatyypeittäin (kuvio 12).

KUVIO 12. Ammatillisen koulutuksen järjestäjien laadunhallinnan hyväksytyt rajan ylittäneiden osuus omistajatyypeittäin (pois lukien valtio)

Kaikki omistajatyyppejäryhmät ylittivät hyväksytyt rajan keskimäärin parhaiten arviointialueella strateginen johtaminen ja toiminnan ohjaus, jossa ylitys oli reilut 30 % (kuvio 13). Parantamisessa hyväksytyt rajan ylitys oli myös lähes 20 %.

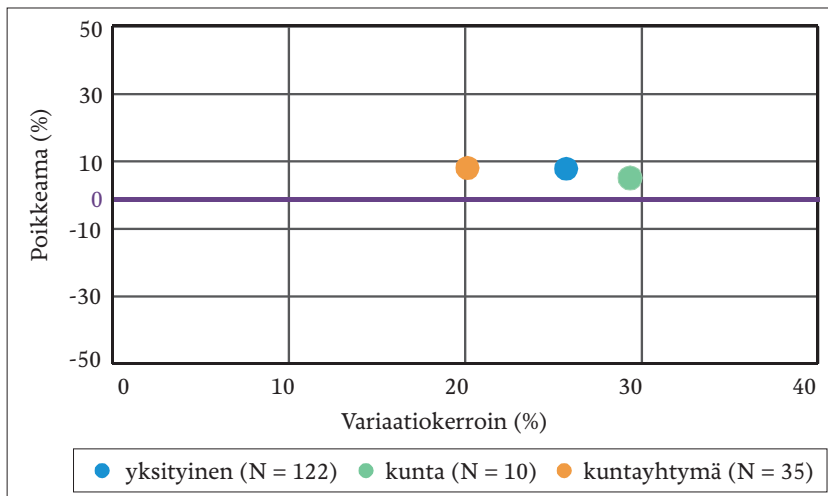
Kuntayhtymät ja yksityiset koulutuksen järjestäjät ylittivät keskimäärin hyväksytyt rajan kaikilla arviointialueilla. Kunnalliset järjestäjät ylittivät hyväksytyt rajan muilla arviointialueilla, paitsi laadukulttuuria ja laadunhallintaa kokonaisuutena, henkilöstöä ja muita koulutuksen toimijoita sekä perustehtävien laadunhallintaa kokonaisuutena koskevilla alueilla.

KUVIO 13. Hyväksytyn rajan ylittyminen omistajatyypeittäin ja arviointialueittain¹⁵

Omistajatyypeistä muita yhtenäisimpiä olivat kuntayhtymät, joihin verrattuna yksityisten ja kunnallisten järjestäjien ryhmissä järjestäjien väliset erot olivat selvästi suurempia (kuviokuva 14). Yksittäisistä arviointialueista suurimmat keskimääräiset erot olivat arviointi-, palaute- ja tulostiedoissa, joissa varsinkin kunnallisten koulutuksen järjestäjien, mutta myös yksityisten järjestäjien ryhmässä järjestäjien väliset erot olivat selvästi suurempia kuin kuntayhtymätaustaisten järjestäjien joukossa. Kunnallisten järjestäjien joukossa oli suuria eroja erityisesti arviointialueella henkilöstö ja muut koulutuksen toimijat.

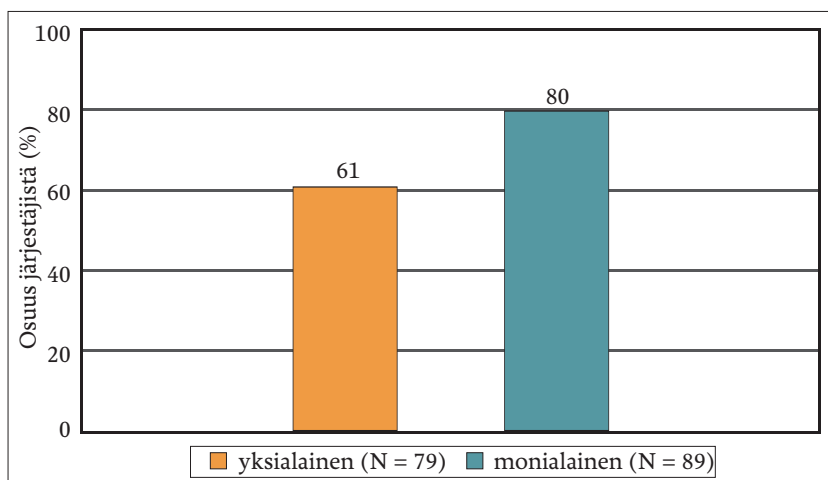
- 15
- 1 Laatu- ja laadunhallinnan kokonaisuus
 - 2 Strateginen johtaminen ja toiminnan ohjaus
 - 3 Henkilöstö ja muut koulutuksen toimijat
 - 4.1 Perustehtävien laadunhallinta kokonaisuutena
 - 4.2 Oppilaitosmuotoisena ammatillisena peruskoulutuksena järjestettävä koulutus
 - 4.3 Näyttötutkintojen järjestäminen ja niihin valmistava koulutus
 - 4.4 Oppisopimuskoulutus
 - 4.5 Muu koulutus (valmistava ja valmentava, muu ei tutkintotavoitteinen koulutus, työpajatoiminta)
 - 4.6 Maksullinen palvelutoiminta (ml. työvoimapolitiittienkoulutus, täydennyskoulutus)
 - 4.7 Opiskelijoille tarjottavat tukipalvelut
 - 4.8 Ammatillisten erityisoppilaitosten erityisopetuksen kehittäminen, ohjaus- ja tukitehtävät
 - 5 Arviointi-, palaute- ja tulostieto
 - 6 Parantaminen

KUVIO 14. Laadunhallinnan keskimääräinen taso ja vaihtelu omistajatyypeittäin

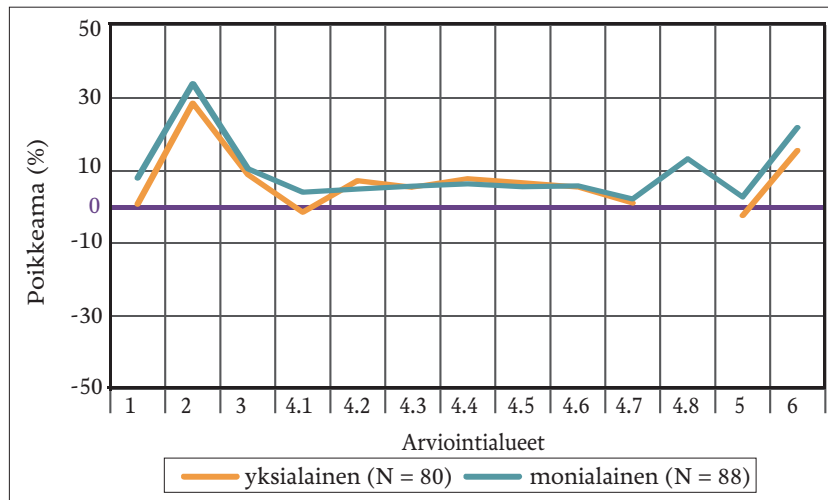
Koulutusalojen määrä

Yksialaisiin järjestäjiin verrattuna monialaisista järjestäjistä suurempi osuus ylitti hyväksytyn rajan (kuviokuva 15).

KUVIO 15. Hyväksytyn rajan ylittäneiden osuus koulutusalojen määrän mukaan

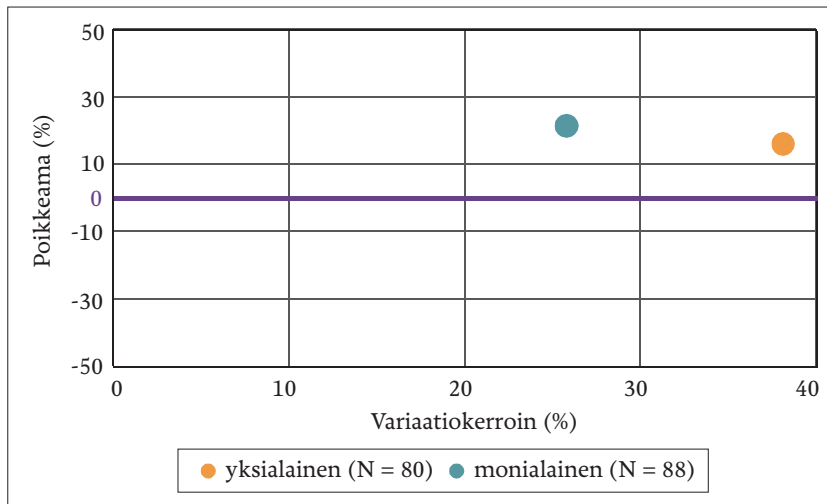
Monialaiset koulutuksen järjestäjät ylittivät keskimäärin hyväksytyyn rajan jokaisella arviointialueella ja yksialaiset järjestäjät kaikilla muilla arviointialueilla, paitsi perustehtävien laadunhallinta kokonaisuutena ja arviointi-, palaute- ja tulostiedot (kuvio 16).

KUVIO 16. Hyväksytyyn rajan ylittyminen arviointialueittain¹⁶ koulutusalojen määrän mukaan

Yksialaisten koulutuksen järjestäjien ryhmä oli selvästi heterogeenisempi kuin monialaisten järjestäjien ryhmä (kuvio 17). Suurimmat yksialaisten järjestäjien väliset erot ilmenevät arviointialueilla laatu- ja laadunhallinnan kokonaisuus, näyttötutkintojen järjestäminen ja niihin valmistava koulutus sekä opiskelijoille tarjottavat tukipalvelut ja parantaminen.

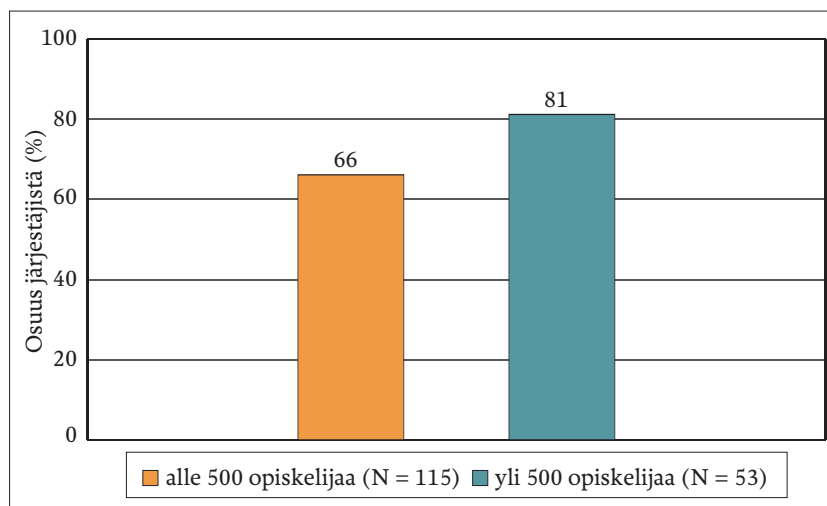
- 16
- 1 Laatu- ja laadunhallinnan kokonaisuus
 - 2 Strateginen johtaminen ja toiminnan ohjaus
 - 3 Henkilöstö ja muut koulutuksen toimijat
 - 4.1 Perustehtävien laadunhallinta kokonaisuutena
 - 4.2 Oppilaitosmuotoisena ammatillisena peruskoulutuksena järjestettävä koulutus
 - 4.3 Näyttötutkintojen järjestäminen ja niihin valmistava koulutus
 - 4.4 Oppisopimuskoulutus
 - 4.5 Muu koulutus (valmistava ja valmentava, muu ei tutkintotavoitteinen koulutus, työpajatoiminta)
 - 4.6 Maksullinen palvelutoiminta (ml. työvoimapolitiittinen koulutus, täydennyskoulutus)
 - 4.7 Opiskelijoille tarjottavat tukipalvelut
 - 4.8 Ammatillisten erityisoppilaitosten erityisopetuksen kehittäminen, ohjaus- ja tukitehtävät
 - 5 Arviointi-, palaute- ja tulostieto
 - 6 Parantaminen

KUVIO 17. Laadunhallinnan keskimääräinen taso ja vaihtelu koulutusalojen määrän mukaan

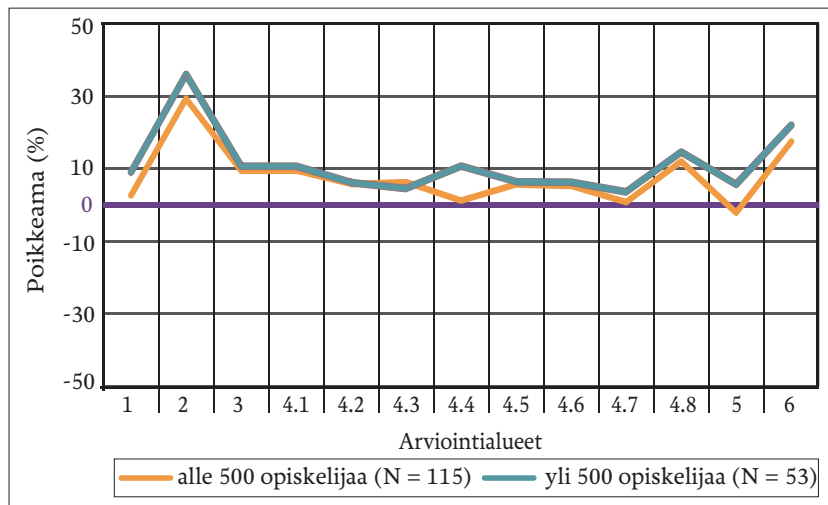
Opiskelijamäärä

Niistä koulutuksen järjestäjistä, joilla oli suuri opiskelijamäärä, suurempi osuus kuului laadunhallinnan hyväksytyn rajan ylittäneisiin (kuvio 18).

KUVIO 18. Hyväksytyn rajan ylittäneiden osuus opiskelijamäärän mukaan

Muutamaa arviointialuetta lukuun ottamatta sekä alle 500 että yli 500 opiskelijan koulutuksen järjestäjät ylittävät hyväksytyyn rajan lähes yhtä hyvin (kuvio 19). Siinä, missä yli 500 opiskelijan koulutuksen järjestäjät ylittävät keskimäärin hyväksytyyn rajan kaikilla arviointialueilla, jäävät alle 500 opiskelijan järjestäjät keskimäärin alle hyväksytyyn rajan arviointialueella arviointi-, palaute- ja tulostiedot. Suurimmat ryhmien väliset erot ovat arviointialueilla strateginen johtaminen ja toiminnan ohjaus, oppisopimuskoulutus, opiskelijoille tarjottavat tukipalvelut ja arviointi-, palaute- ja tulostiedot. Näillä arviointialueilla yli 500 opiskelijan järjestäjien laadunhallinta oli paremmalla tasolla kuin alle 500 opiskelijan järjestäjillä.

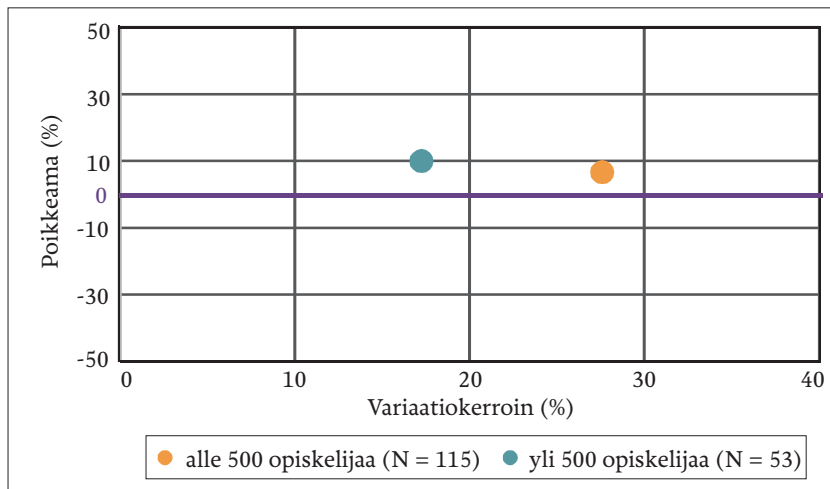

KUVIO 19. Hyväksytyyn rajan ylittyminen arviointialueittain¹⁷opiskelijamäärän mukaan

Opiskelijamääriltään suuret ammatillisen koulutuksen järjestäjät olivat keskimäärin homogeenisempi ryhmä kuin alle 500 opiskelijan järjestäjäryhmä (kuvio 20). Suuret järjestäjät olivat lähes joka arviointialueella keskenään samankaltaisempia kuin pienet järjestäjät.

Koulutuksen järjestäjien väliset erot alle 500 opiskelijan järjestäjäryhmässä ilmenivät oppisopimuskoulutuksen arviointialueella ja edellistä hieman pienempinä myös laadukulttuurin ja laadunhallinnan ja arviointi-, palaute- ja tulostietojen arviointialueilla.

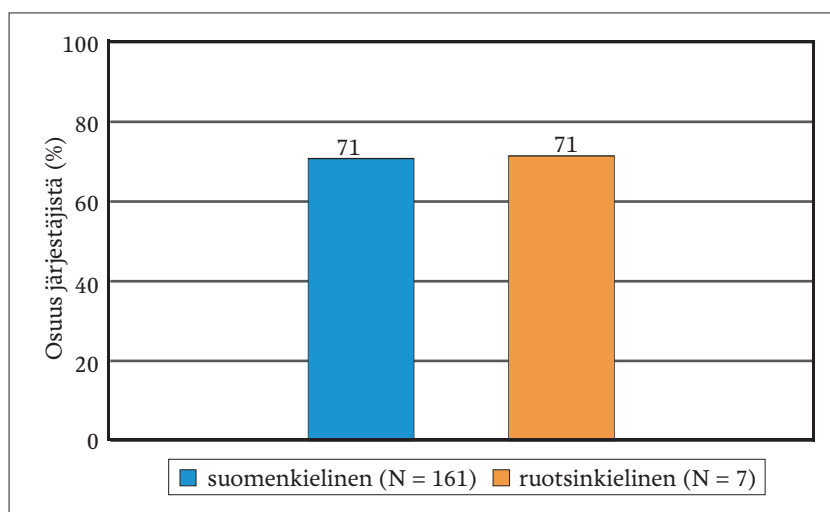
- 17
- 1 Laadukulttuuri ja laadunhallinnan kokonaisuus
 - 2 Strateginen johtaminen ja toiminnan ohjaus
 - 3 Henkilöstö ja muut koulutuksen toimijat
 - 4.1 Perustehtävien laadunhallinta kokonaisuutena
 - 4.2 Oppilaitosmuotoisena ammatillisena peruskoulutuksena järjestettävä koulutus
 - 4.3 Näyttötutkintojen järjestäminen ja niihin valmistava koulutus
 - 4.4 Oppisopimuskoulutus
 - 4.5 Muu koulutus (valmistava ja valmentava, muu ei tutkintotavoitteinen koulutus, työpajatoiminta)
 - 4.6 Maksullinen palvelutoiminta (ml. työvoimapolitiittinenkoulutus, täydennyskoulutus)
 - 4.7 Opiskelijoille tarjottavat tukipalvelut
 - 4.8 Ammatillisten erityisoppilaitosten erityisopetuksen kehittämis-, ohjaus- ja tukitehtävät
 - 5 Arviointi-, palaute ja tulostieto
 - 6 Parantaminen

KUVIO 20. Laadunhallinnan keskimääräinen taso ja vaihtelu opiskelijamäärän mukaan

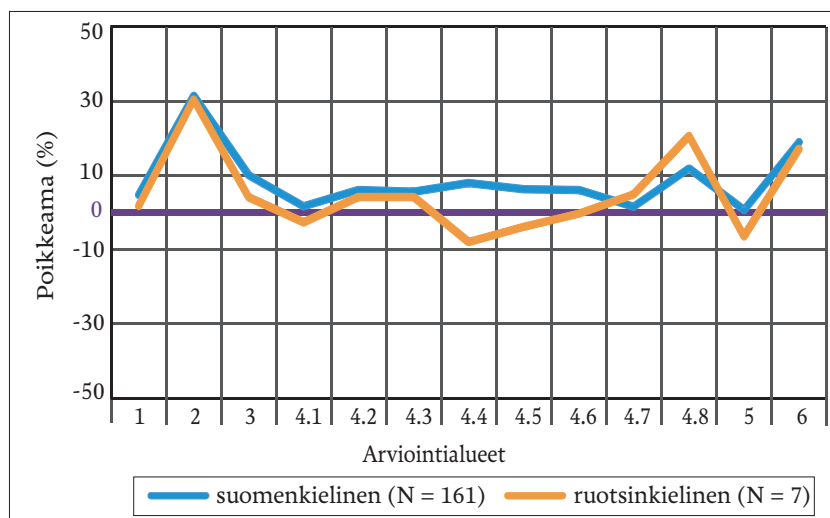
Opetuskieli

Suomen- ja ruotsinkielisistä koulutuksen järjestäjistä hyväksytyin rajan ylitti keskimäärin yhtä suuri osuus (kuvio 21).

KUVIO 21. Hyväksytyin rajan ylittyminen opetuskielen mukaan

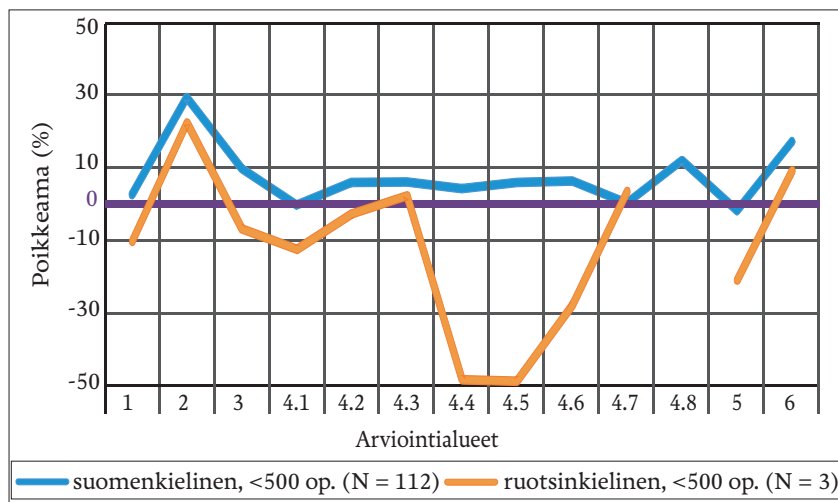
Vaikka laadunhallinnan hyväksytyyn rajan ylittäneiden osuuksissa ei ollut todennettavaa eroa opetuskieleltään erilaisten järjestäjien välillä, ilmeni eroja tarkemmassa arviointialuekohtaisessa tarkastelussa. Kuvio 22 osoittaa, että suomenkieliset koulutuksen järjestäjät ylittivät keskimäärin laadunhallinnan hyväksytyyn rajan kaikilla arviointialueilla. Sen sijaan ruotsinkieliset järjestäjät ylittivät kyseisen rajan keskimäärin muilla arviointialueilla paitsi oppilaitosmuotoinen ammatillinen peruskoulutus, oppisopimuskoulutus ja arviointi-, palaute- ja tulostiedot. Suurimmat ryhmien väliset erot hyväksytyyn rajan ylittämisessä olivat arviointialueilla perustehtävien laadunhallinta kokonaisuutena ja oppisopimuskoulutus sekä erityisopetuksen kehittämis-, ohjaus- ja tukitehtävä.

KUVIO 22. Hyväksytyyn rajan ylittyminen arviointialueittain¹⁸opetuskielen mukaan

Kun kieliryhmiä tarkasteltiin erikseen järjestäjän koon mukaan, muuttuivat tulokset huomattavasti (kuvio 23). Ruotsinkieliset järjestäjät, joilla oli alle 500 opiskelijaa, ylittivät keskimäärin hyväksytyyn rajan arviointialueilla strateginen johtaminen ja toiminnan ohjaus, näyttötutkinnon järjestäminen ja niihin valmistava koulutus ja opiskelijoille tarjottavat tukipalvelut sekä parantaminen. Muilla arviointialueilla keskimääräinen taso oli hieman tai selvästi alle hyväksytyyn rajan. Suomenkielisten järjestäjien joukossa hyväksytty raja jäi keskimäärin vain niukasti saavuttamatta arviointialueilla perustehtävien laadunhallinta kokonaisuutena ja arviointi-, palaute- ja tulostiedot.

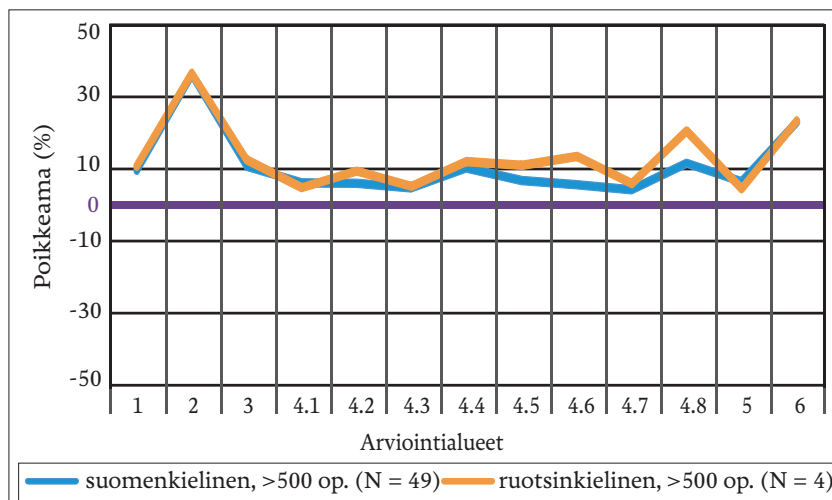
- 18
- 1 Laatu- ja laadunhallinnan kokonaisuus
 - 2 Strateginen johtaminen ja toiminnan ohjaus
 - 3 Henkilöstö ja muut koulutuksen toimijat
 - 4.1 Perustehtävien laadunhallinta kokonaisuutena
 - 4.2 Oppilaitosmuotoisena ammatillisena peruskoulutuksena järjestettävä koulutus
 - 4.3 Näyttötutkintojen järjestäminen ja niihin valmistava koulutus
 - 4.4 Oppisopimuskoulutus
 - 4.5 Muu koulutus (valmistava ja valmentava, muu ei tutkintotavoitteinen koulutus, työpajatoiminta)
 - 4.6 Maksullinen palvelutoiminta (ml. työvoimapolitiikkakoulutus, täydennyskoulutus)
 - 4.7 Opiskelijoille tarjottavat tukipalvelut
 - 4.8 Ammatillisten erityisoppilaitosten erityisopetuksen kehittämis-, ohjaus- ja tukitehtävät
 - 5 Arviointi-, palaute- ja tulostieto
 - 6 Parantaminen

KUVIO 23. Hyväksytyn rajan ylittyminen arviointialueittain¹⁹opetuskielen ja opiskelijamäärän (alle 500) mukaan²⁰

Tarkasteltaessa kieliryhmiä yli 500 opiskelijan järjestäjien joukossa ylittyi hyväksytty raja keskimäärin jokaisella arviointialueella (kuvio 24). Tässä kokoryhmässä suomen- ja ruotsinkielisten järjestäjien väliset keskimääräiset erot olivat siten pieniä. Ruotsinkielisten järjestäjien laadunhallinnan taso oli suomenkielisiä parempi arviointialueilla oppilaitosmuotoinen ammatillinen peruskoulutus, oppisopimuskoulutus, muu koulutus, maksullinen palvelutoiminta sekä ammatillisten erityisoppilaitosten kehittämis-, ohjaus- ja tukitehtävät.

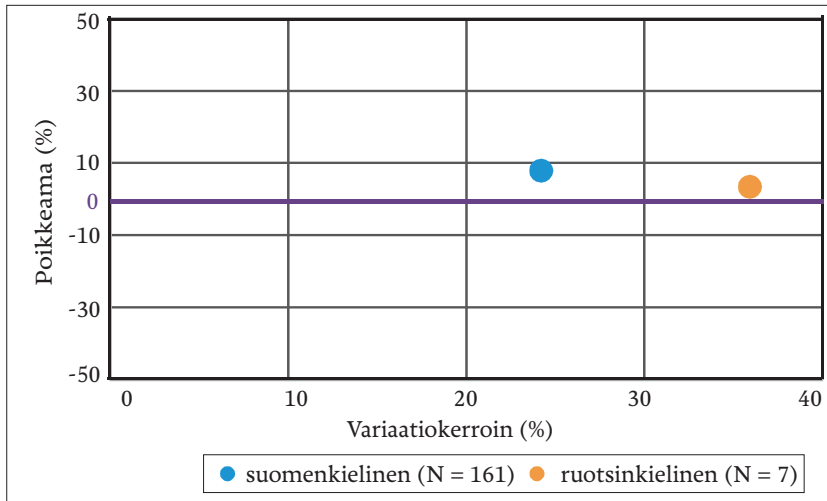
- 19
- 1 Laatu- ja laadunhallinnan kokonaisuus
 - 2 Strateginen johtaminen ja toiminnan ohjaus
 - 3 Henkilöstö ja muut koulutuksen toimijat
 - 4.1 Perustehtävien laadunhallinta kokonaisuutena
 - 4.2 Oppilaitosmuotoisena ammatillisena peruskoulutuksena järjestettävä koulutus
 - 4.3 Näyttötutkintojen järjestäminen ja niihin valmistava koulutus
 - 4.4 Oppisopimuskoulutus
 - 4.5 Muu koulutus (valmistava ja valmentava, muu ei tutkintotavoitteinen koulutus, työpajatoiminta)
 - 4.6 Maksullinen palvelutoiminta (ml. työvoimapolitiittinen koulutus, täydennyskoulutus)
 - 4.7 Opiskelijoille tarjottavat tukipalvelut
 - 4.8 Ammatillisten erityisoppilaitosten erityisopetuksen kehittämis-, ohjaus- ja tukitehtävät
 - 5 Arviointi-, palaute ja tulostieto
 - 6 Parantaminen
- 20 Tarkastelussa on otettava huomioon koulutuksen järjestäjien pieni määrä.

KUVIO 24. Hyväksytyn rajan ylittyminen arviointialueittain²¹ opetuskielen ja opiskelijamäärän (yli 500) mukaan

Suomenkielisten koulutuksen järjestäjien ryhmä oli keskimäärin homogeenisempi kuin ruotsinkielisten järjestäjien ryhmä (kuvio 25). Ruotsinkielisten koulutuksen järjestäjien välillä oli suuria eroja lähes jokaisella arviointialueella ja etenkin monissa perustehtävien ja niitä tukevien toimintojen laadunhallinnassa.

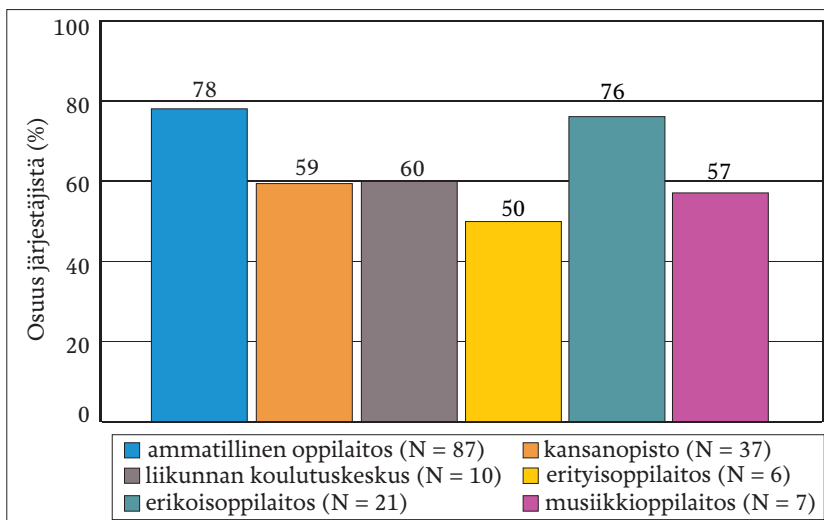
- 21
- 1 Laatu- ja laadunhallinnan kokonaisuus
 - 2 Strateginen johtaminen ja toiminnan ohjaus
 - 3 Henkilöstö ja muut koulutuksen toimijat
 - 4.1 Perustehtävien laadunhallinta kokonaisuutena
 - 4.2 Oppilaitosmuotoisena ammatillisena peruskoulutuksena järjestettävä koulutus
 - 4.3 Näyttötutkintojen järjestäminen ja niihin valmistava koulutus
 - 4.4 Oppisopimuskoulutus
 - 4.5 Muu koulutus (valmistava ja valmentava, muu ei tutkintotavoitteinen koulutus, työpajatoiminta)
 - 4.6 Maksullinen palvelutoiminta (ml. työvoimapolitiittinen koulutus, täydennyskoulutus)
 - 4.7 Opiskelijoille tarjottavat tukipalvelut
 - 4.8 Ammatillisten erityisoppilaitosten erityisopetuksen kehittäminen, ohjaus- ja tukitehtävät
 - 5 Arviointi-, palaute ja tulostieto
 - 6 Parantaminen

KUVIO 25. Suomen- ja ruotsinkielisten ammatillisen koulutuksen järjestäjien laadunhallinnan keskimääräinen taso ja vaihtelu

Oppilaitostyyppi

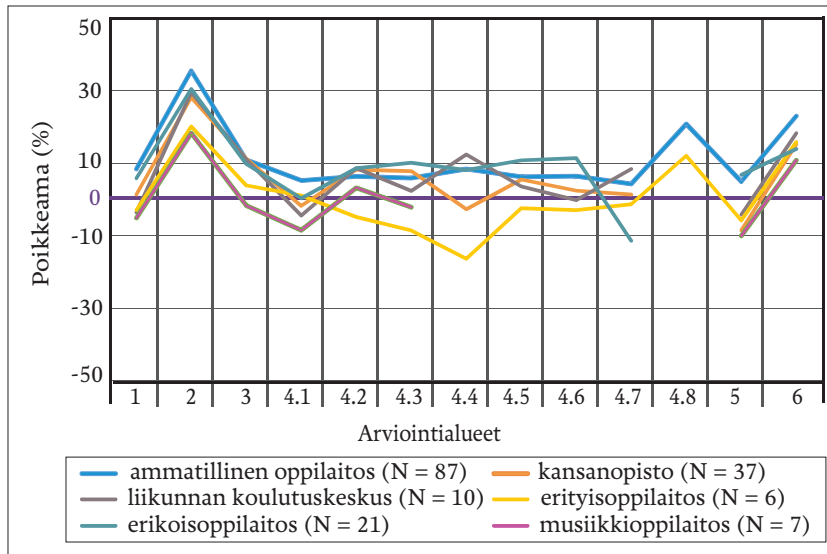
Laadunhallinnan hyväksytyt rajan ylittäneiden osuuksissa on eroja oppilaitostyypeittäin (kuvio 26).

KUVIO 26. Ammatillisen koulutuksen järjestäjien laadunhallinnan hyväksytyt rajan ylittäneiden osuudet oppilaitostyypeittäin

Kaikki oppilaitostyypit ylittivät hyväksytyt rajan keskimäärin parhaiten arviointialueilla strateginen johtaminen ja toiminnan ohjaus ja parantaminen (kuvio 27). Alin laadunhallinnan taso oli arviointialueella perustehtävien laadunhallinta kokonaisuutena sekä arviointi-, palaute- ja tulostiedot. Seuraavassa kuvataan laadunhallinnan tunnuspiirteitä oppilaitostyypeittäin:

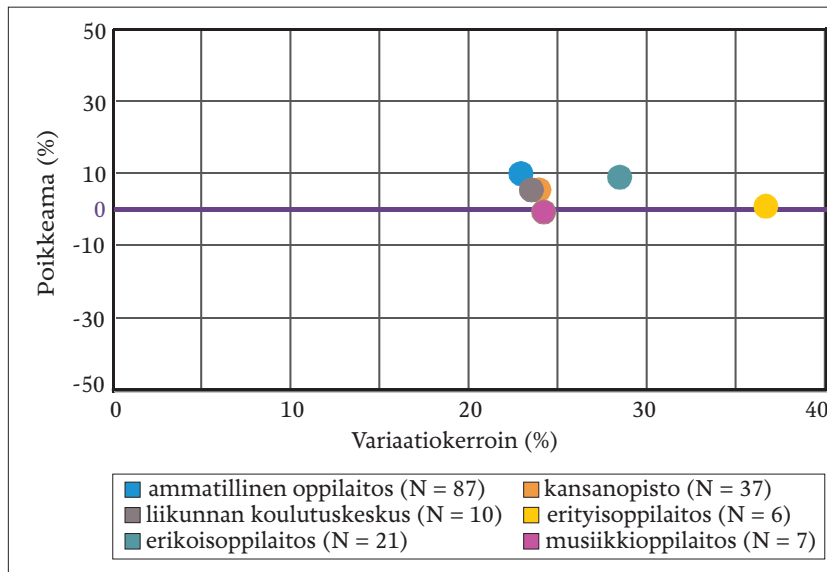
- Ammatilliset oppilaitokset ylittivät hyväksytyt rajan keskimäärin jokaisella arviointialueella.
- Kansanopistot ylittivät hyväksytyt rajan keskimäärin muilla arviointialueilla kuin perustehtävien laadunhallinta kokonaisuutena, oppisopimuskoulutus ja arviointi-, palaute- ja tulostiedot.
- Liikunnan koulutuskeskukset ylittivät hyväksytyt rajan keskimäärin muilla arviointialueilla kuin perustehtävän laadunhallinta kokonaisuutena, maksullinen palvelutoiminta ja arviointi-, palaute- ja tulostiedot.
- Ammatilliset erityisoppilaitokset ylittivät hyväksytyt rajan keskimäärin muilla arviointialueilla kuin laatukulttuuri ja laadunhallinnan kokonaisuus, oppilaitosmuotoisena ammatillisena peruskoulutuksena järjestettävä koulutus, näyttötutkintojen järjestäminen ja niihin valmistava koulutus, oppisopimuskoulutus, muu koulutus, maksullinen palvelutoiminta, opiskelijoille tarjottavat tukipalvelut ja arviointi-, palaute- ja tulostieto.
- Erikoisoppilaitokset ylittivät raja-arvon muilla arviointialueilla kuin opiskelijoille tarjottavissa tukipalveluissa.
- Musiikkioppilaitokset ylittivät rajan muilla arviointialueilla paitsi laatukulttuuri ja laadunhallinnan kokonaisuus, henkilöstö ja muut koulutuksen toimijat, perustehtävien laadunhallinta kokonaisuutena, näyttötutkintojen järjestäminen ja niihin valmistava koulutus, opiskelijoille tarjottavat tukipalvelut sekä arviointi-, palaute- ja tulostieto.

KUVIO 27. Hyväksytyn rajan ylittyminen oppilaitostyypeittäin ja arviointialueittain²²

Arviointialueittain tarkasteltuna suurimmat oppilaitostyyppien väliset erot ilmenivät arviointi-, palaute- ja tulostiedoissa, joissa varsinkin erityisoppilaitosten väliset erot korostuvat (kuvio 28). Tasaisinta laadunhallinta oli ammatillisissa oppilaitoksissa ja erikoisoppilaitoksissa. Myös arviointialueella laadukulttuuri ja laadunhallinnan kokonaisuus ilmeni suuria eroja etenkin erityisoppilaitosten ja liikunnan koulutuskeskusten ryhmissä.

- 22
- 1 Laadukulttuuri ja laadunhallinnan kokonaisuus
 - 2 Strateginen johtaminen ja toiminnan ohjaus
 - 3 Henkilöstö ja muut koulutuksen toimijat
 - 4.1 Perustehtävien laadunhallinta kokonaisuutena
 - 4.2 Oppilaitosmuotoisena ammatillisena peruskoulutuksena järjestettävä koulutus
 - 4.3 Näyttötutkintojen järjestäminen ja niihin valmistava koulutus
 - 4.4 Oppisopimuskoulutus
 - 4.5 Muu koulutus (valmistava ja valmentava, muu ei tutkintotavoitteinen koulutus, työpajatoiminta)
 - 4.6 Maksullinen palvelutoiminta (ml. työvoimapolitiittinenkoulutus, täydennyskoulutus)
 - 4.7 Opiskelijoille tarjottavat tukipalvelut
 - 4.8 Ammatillisten erityisoppilaitosten erityisopetuksen kehittämis-, ohjaus- ja tukitehtävät
 - 5 Arviointi-, palaute ja tulostieto
 - 6 Parantaminen

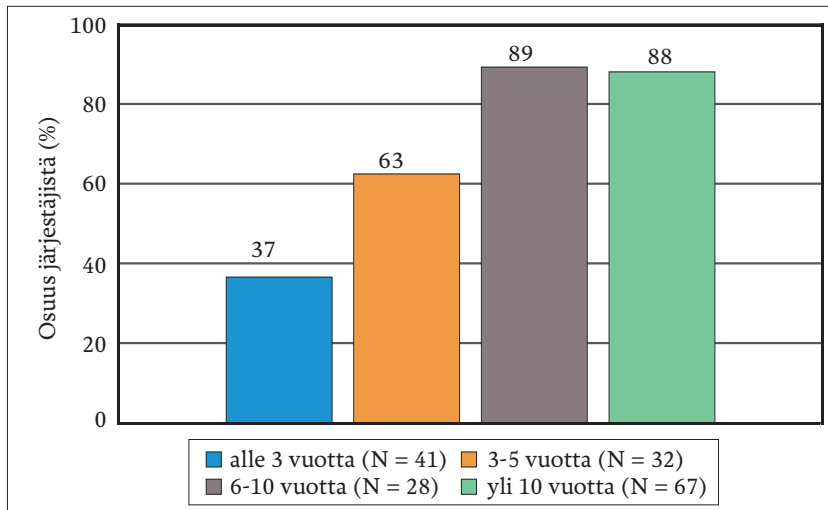

KUVIO 28. Laadunhallinnan keskimääräinen taso ja vaihtelu oppilaitostyypeittäin

Systemaattisen laadunhallinnan kesto

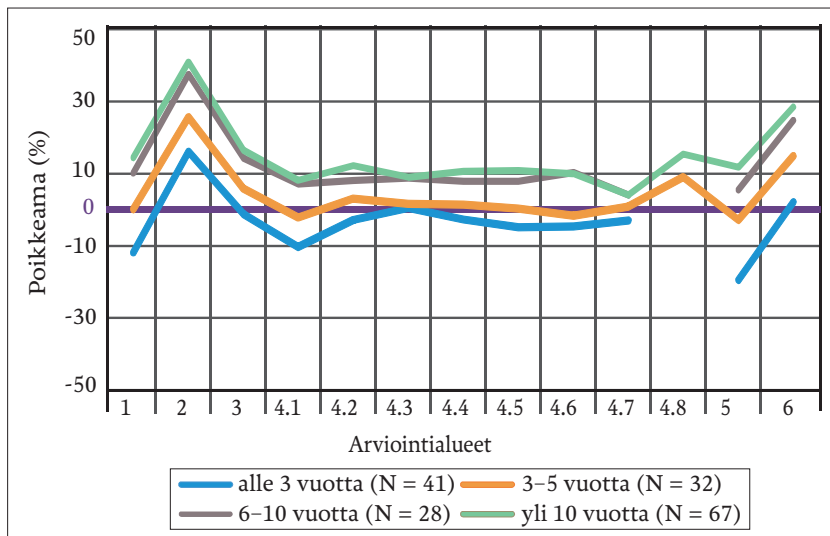
Systemaattisen laadunhallinnan kesto oli tärkein ja ainoa yksittäinen laadunhallinnan tasoa selittävä taustatekijä. Tämä käy ilmi vertailussa, jossa verrataan alle kolme vuotta systemaattista laadunhallintaa tehnyttä koulutuksen järjestäjäryhmää muihin, pidempään systemaattista laadunhallintaa tehneeseen ryhmään. Vertailun perusteella 3–5 vuotta systemaattista laadunhallintaa kehittäneillä oli 2,9-kertainen mahdollisuus kuulua hyväksytyin rajan ylittäneiden ryhmään, 6–10 vuotta systemaattista laadunhallintaa tehneillä 14,4-kertainen ja yli 10 vuotta 12,8-kertainen.

Havaittu tulos näkyy selvästi myös seuraavissa tarkasteluissa. Systemaattista laadunhallintaa pisimpään tehneet ylittävät muita ryhmiä selvästi suuremmalla osuudella hyväksytyn rajan (kuvio 29).

KUVIO 29. Hyväksytyn rajan ylittäneiden osuudet systemaattisen laadunhallinnan keston mukaan

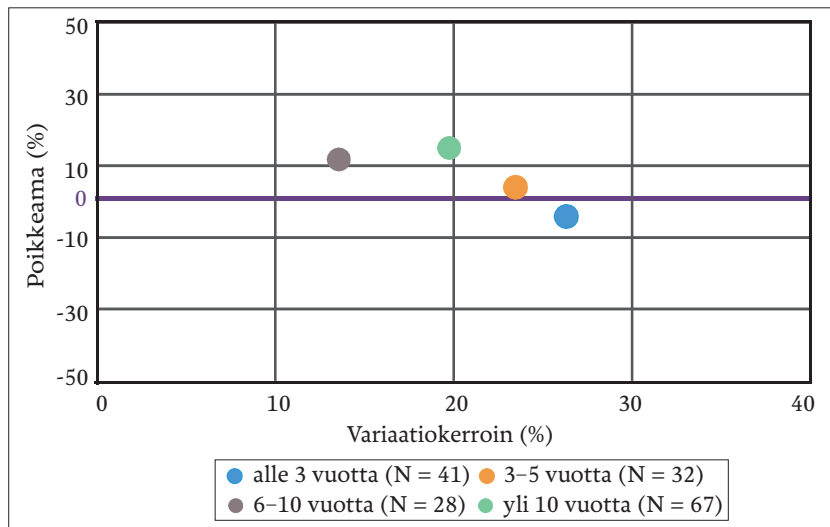
Systemaattisen laadunhallinnan kesto ja hyväksytyn rajan ylittäminen liittyivät selvästi toisiinsa (kuvio 30). Ne koulutuksen järjestäjät, joilla oli ollut systemaattista laadunhallintaa vähintään kuusi vuotta, ylittivät keskimäärin hyväksytyn rajan lähes kaikilla arviointialueilla. Sen sijaan ne koulutuksen järjestäjät, joiden systemaattinen laadunhallinnan kesto oli ollut enintään 3–5 vuotta, jäivät keskimäärin alle hyväksytyn rajan perustehtävien laadunhallinnan kokonaisuuden, maksullisen palvelutoiminnan sekä arviointi-, palaute- ja tulostietojen arviointialueilla. Alle kolme vuotta systemaattista laadunhallintaa tehneet järjestäjät saavuttivat keskimäärin hyväksytyn rajan lähinnä strategisessa johtamisessa ja toiminnan ohjauksessa, näyttötutkintojen järjestämisessä ja siihen valmistavassa koulutuksessa sekä parantamisessa.

KUVIO 30. Laadunhallinnan taso arviointialueittain²³systemaattisen laadunhallinnan keston mukaan

Tulosten mukaan järjestäjien väliset erot eri arviointialueilla pienenevät systemaattisen laadunhallinnan keston pidentyessä (kuvio 31). Homogeenisin järjestäjäryhmä on 6–10 vuotta systemaattista laadunhallintaa tehnyt ryhmä ja heterogeenisin alle kolme vuotta tehnyt ryhmä. Kokonaisuutena vähän aikaa systemaattista laadunhallintaa tehneissä ryhmissä esiintyi selvästi suurempia järjestäjien välisiä eroja lähes jokaisella arviointialueella verrattuna kahteen pisimpään laadunhallintaa tehneeseen ryhmään.

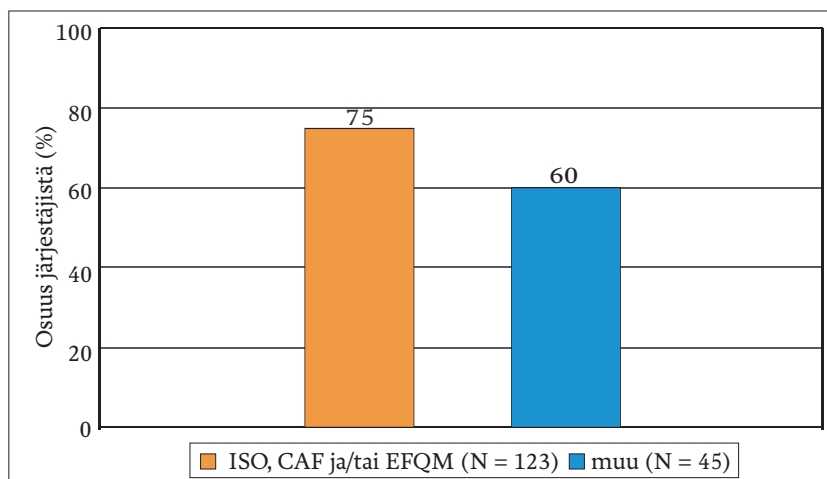
- 23
- 1 Laatu- ja laadunhallinnan kokonaisuus
 - 2 Strateginen johtaminen ja toiminnan ohjaus
 - 3 Henkilöstö ja muut koulutuksen toimijat
 - 4.1 Perustehtävien laadunhallinta kokonaisuutena
 - 4.2 Oppilaitosmuotoisena ammatillisena peruskoulutuksena järjestettävä koulutus
 - 4.3 Näyttötutkintojen järjestäminen ja niihin valmistava koulutus
 - 4.4 Oppisopimuskoulutus
 - 4.5 Muu koulutus (valmistava ja valmentava, muu ei tutkintotavoitteinen koulutus, työpajatoiminta)
 - 4.6 Maksullinen palvelutoiminta (ml. työvoimapolitiittinen koulutus, täydennyskoulutus)
 - 4.7 Opiskelijoille tarjottavat tukipalvelut
 - 4.8 Ammatillisten erityisoppilaitosten erityisopetuksen kehittämis-, ohjaus- ja tukitehtävät
 - 5 Arviointi-, palaute ja tulostieto
 - 6 Parantaminen

KUVIO 31. Laadunhallinnan keskimääräinen taso ja vaihtelu systemaattisen laadunhallinnan keston mukaan

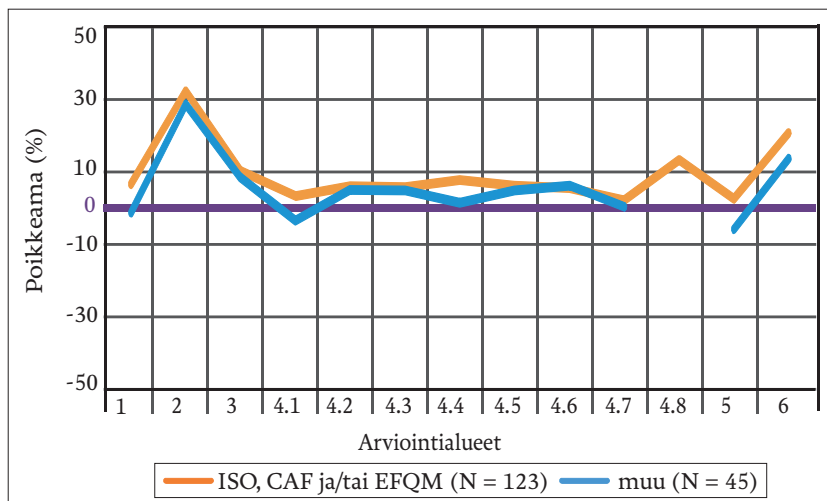
Laadunhallinnan viitekehykset ja menetelmät

Laadunhallinnassaan ISO-, CAF- ja/tai EFQM-viitekehystä käyttäneistä koulutuksen järjestäjistä suurempi osuus ylitti hyväksytyt rajat verrattuna muihin viitekehyksiä tai menetelmiä käyttäneisiin (kuviot 32).

KUVIO 32. Hyväksytyt rajat ylittäneiden osuudet käytetyn laadunhallinnan viitekehysten ja menetelmien mukaan

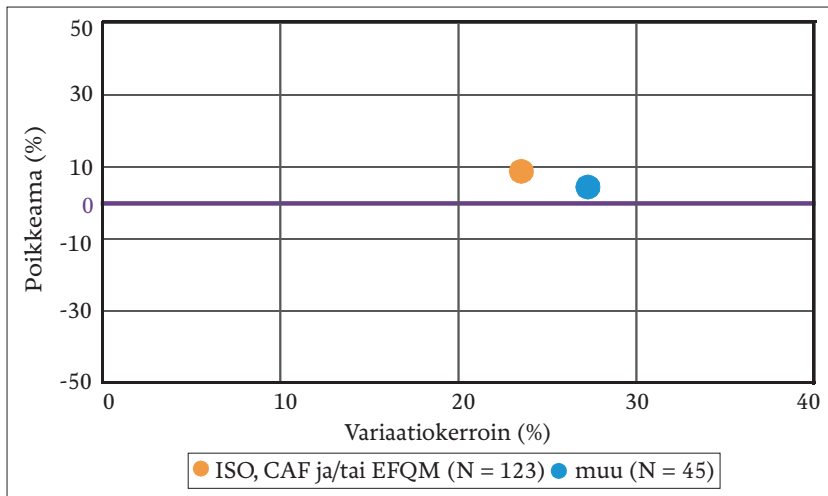
Laadunhallinnassa ISO-, CAF- ja/tai EFQM-viitekehystä käyttäneet koulutuksen järjestäjät ylittivät keskimäärin hyväksytyin rajan kaikilla arviointialueilla. Sen sijaan muuta laadunhallinnan viitekehystä tai menetelmää käyttäneillä koulutuksen järjestäjillä laadunhallinnan taso oli edellä mainittua ryhmää heikompi. Hyväksytty raja alittui selvästi arviointialueilla arviointi-, palaute- ja tulostiedot ja hieman arviointialueella perustehtävien laadunhallinta kokonaisuutena (kuvio 33).

KUVIO 33. Laadunhallinnan keskimääräinen taso arviointialueittain²⁴ koulutuksen järjestäjän käyttämän laadunhallinnan viitekehysten tai menetelmän mukaan

ISO-, CAF- ja/tai EFQM-viitekehyskäyttäjien koulutuksen järjestäjien ryhmään kuuluvien järjestäjien väliset erot olivat pienempiä kuin muuta laadunhallinnan viitekehyskäyttäjien tai menetelmien käyttäjien välillä (kuvio 34). Muita kuin ISO-, CAF- ja/tai EFQM-viitekehyskäyttäjien järjestäjien väliset erot olivat suurimmat arviointialueilla arviointi-, palaute- ja tulostiedot ja parantaminen.

24 1 Laatu- ja laadunhallinnan kokonaisuus
 2 Strateginen johtaminen ja toiminnan ohjaus
 3 Henkilöstö ja muut koulutuksen toimijat
 4.1 Perustehtävien laadunhallinta kokonaisuutena
 4.2 Oppilaitosmuotoisena ammatillisena peruskoulutuksena järjestettävä koulutus
 4.3 Näyttötutkintojen järjestäminen ja niihin valmistava koulutus
 4.4 Oppisopimuskoulutus
 4.5 Muu koulutus (valmistava ja valmentava, muu ei tutkintotavoitteinen koulutus, työpajatoiminta)
 4.6 Maksullinen palvelutoiminta (ml. työvoimapolitiittinen koulutus, täydennyskoulutus)
 4.7 Opiskelijoille tarjottavat tukipalvelut
 4.8 Ammatillisten erityisoppilaitosten erityisopetuksen kehittäminen, ohjaus- ja tukitehtävät
 5 Arviointi-, palaute- ja tulostiedot
 6 Parantaminen

KUVIO 34. Laadunhallinnan keskimääräinen taso ja vaihtelu käytetyn laadunhallinnan viitekehyksen ja menetelmän mukaan

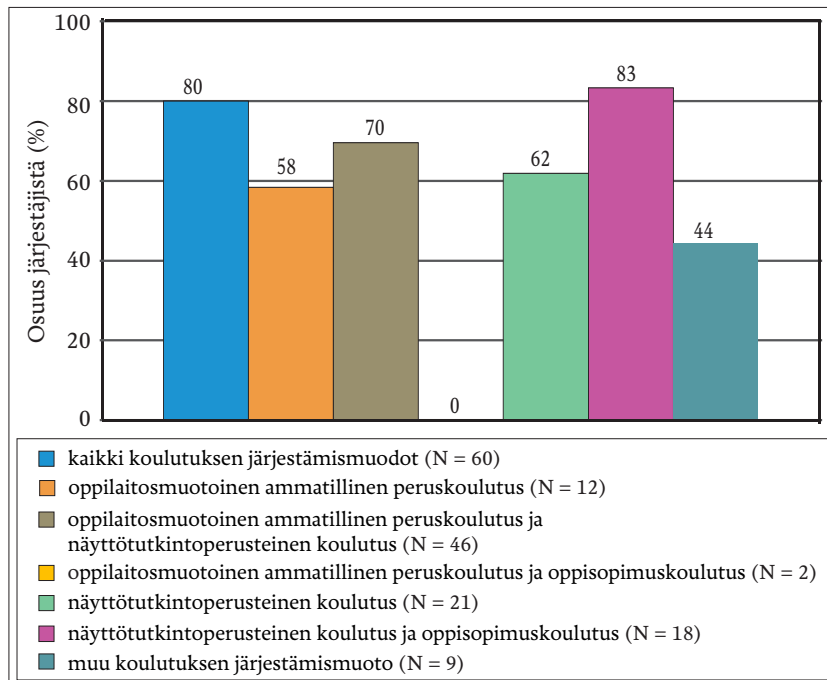
Koulutuksen järjestämismuoto

Laadunhallinnan hyväksytyn rajan saavuttaneiden osuudet vaihtelivat jonkin verran koulutuksen järjestämismuodoittain. Kaikkia koulutuksen järjestämismuotoja sekä näyttötutkintoperusteista²⁵ koulutusta ja oppisopimuskoulutusta järjestävistä koulutuksen järjestäjistä noin 80 % ylitti hyväksytyn rajan. Oppilaitosmuotoista ammatillista peruskoulutusta²⁶ ja näyttötutkintoperusteista koulutusta tarjoavista järjestäjistä hyväksytyn rajan ylitti 70 %. Näyttötutkintoperusteisena tai oppilaitosmuotoisena ammatillisena peruskoulutuksena järjestävistä järjestäjistä hyväksytyn rajan ylitti noin 60 % ja muuta koulutuksen järjestämismuotoa²⁷ edustavista järjestäjistä rajaan ylsi reilut 40 % (kuviot 35).

²⁵ Näyttötutkintojen järjestäminen ja niihin valmistava koulutus (pt, at, eat).

²⁶ Oppilaitosmuotoisena ammatillisena peruskoulutuksena järjestettävä koulutus.

²⁷ Muu koulutus (valmistavat ja valmentavat, muu ei-tutkintotavoitteinen koulutus, työpajatoiminta).

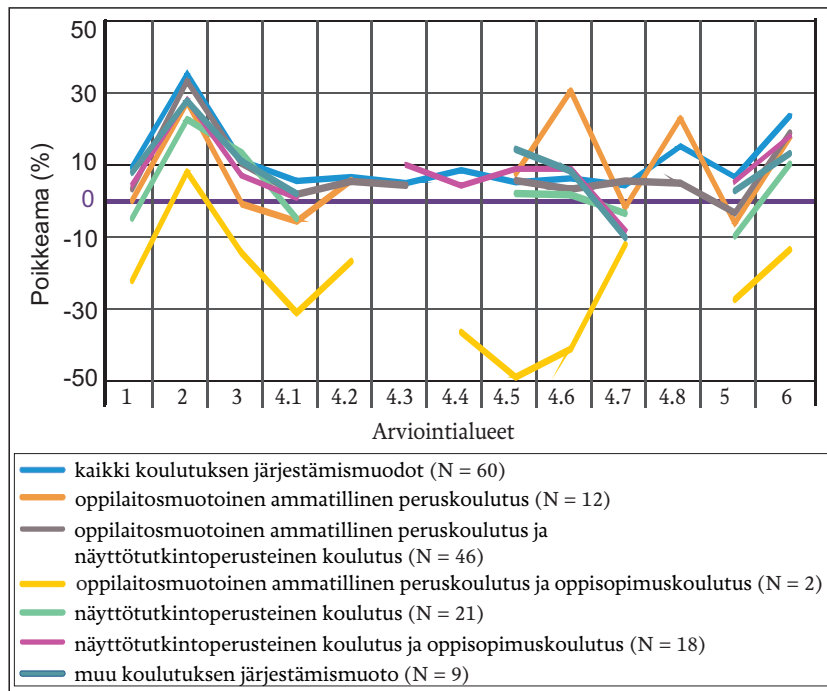

KUVIO 35. Hyväksytyin rajan ylittäneiden osuudet koulutuksen järjestämismuodoittain

Kaikkia koulutuksen järjestämismuotoja järjestävät koulutuksen järjestäjät olivat tässä tarkastelussa ainoa ryhmä, joka keskimäärin ylitti hyväksytyin rajan jokaisella arviointialueella (kuvio 36). Yksittäisistä arviointialueista arviointi-, palaute- ja tulostiedot ja opiskelijoille tarjottavat tukipalvelut olivat ne alueet, joissa muita koulutuksen järjestämismuotoja järjestävillä koulutuksen järjestäjillä oli useimmiten ongelmia ylittää hyväksytyin raja. Oppilaitosmuotoista ammatillista peruskoulutusta²⁸ ja oppisopimuskoulutusta järjestävät koulutuksen järjestäjät (n = 2) alittivat hyväksytyin rajan lähes jokaisella arviointialueella. Oppilaitosmuotoista ammatillista peruskoulutusta ja näyttötutkintoperusteista²⁹ koulutusta järjestävät koulutuksen järjestäjät eivät keskimäärin ylittäneet hyväksytyin rajaa arviointialueilla perustehtävien laadunhallinta kokonaisuutena, arviointi-, palaute- ja tulostiedot ja opiskelijoille tarjottavat tukipalvelut.

²⁸ Oppilaitosmuotoisena ammatillisena peruskoulutuksena järjestettävä koulutus.

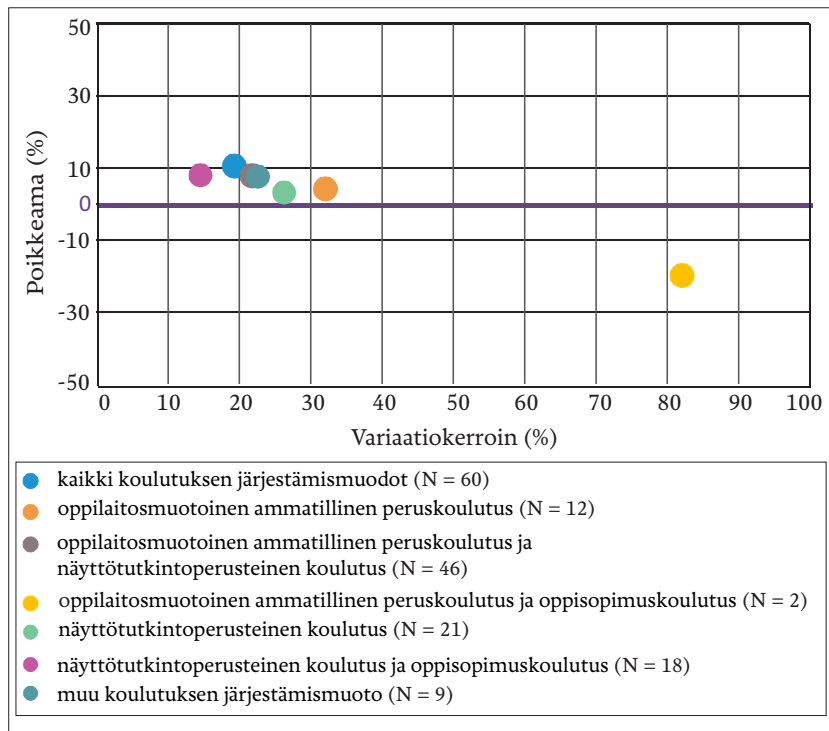
²⁹ Näyttötutkintojen järjestäminen ja niihin valmistava koulutus (pt, at, eat).

KUVIO 36. Laadunhallinnan keskimääräinen taso koulutuksen järjestämismuodoittain ja arviointialueittain³⁰

Eri koulutuksen järjestämismuotoja edustavien järjestäjien välillä oli selviä eroja (kuviot 37). Keskimääräiseltä tasovaihtelultaan homogeenisin oli näyttötutkintoperusteista koulutusta ja oppisopimuskoulutusta järjestävä ryhmä ja tätä hieman heterogeenisempi oli kaikkia koulutuksen järjestämismuotoja edustava ryhmä, samoin kuin oppilaitosmuotoista ammatillista peruskoulutusta ja näyttötutkintoperusteista koulutusta edustava ryhmä. Suurimmat järjestäjien väliset erot olivat oppilaitosmuotoista ammatillista peruskoulutusta järjestävässä ryhmässä ja näyttötutkintoperusteista koulutusta järjestävässä ryhmässä. Arviointialueittain tarkasteltuna suurimmat koulutuksen järjestäjämuotokohtaiset erot ilmenivät arviointialueilla arviointi-, palaute- ja tulostiedot ja laadukulttuurin ja laadunhallinnan kokonaisuus.

30 1 Laadukulttuuri ja laadunhallinnan kokonaisuus
 2 Strateginen johtaminen ja toiminnan ohjaus
 3 Henkilöstö ja muut koulutuksen toimijat
 4.1 Perustehtävien laadunhallinta kokonaisuutena
 4.2 Oppilaitosmuotoisena ammatillisena peruskoulutuksena järjestettävä koulutus
 4.3 Näyttötutkintojen järjestäminen ja niihin valmistava koulutus
 4.4 Oppisopimuskoulutus
 4.5 Muu koulutus (valmistava ja valmentava, muu ei tutkintotavoitteinen koulutus, työpajatoiminta)
 4.6 Maksullinen palvelutoiminta (ml. työvoimapolitiittinen koulutus, täydennyskoulutus)
 4.7 Opiskelijoille tarjottavat tukipalvelut
 4.8 Ammatillisten erityisoppilaitosten erityisopetuksen kehittäminen, ohjaus- ja tukitehtävät
 5 Arviointi-, palaute- ja tulostieto
 6 Parantaminen

KUVIO 37. Laadunhallinnan keskimääräinen taso ja vaihtelu koulutuksen järjestämis muodoittain

Arviointialueiden väliset yhteydet

Arviointialueiden välillä ilmeni vahvoja yhteyksiä (liite 4). Tämä viittaa siihen, että vaikka eri arviointialueet käsittelevätkin laadunhallinnan näkökulmasta sisällöllisesti erilaisia asioita, on näiden asioiden välillä suurta ja samansuuntaista riippuvuutta: asiat ovat joko kauttaaltaan hyvin tai huonosti. Harvemmin niin, että joillakin arviointialueilla laadunhallinnan taso on erittäin hyvä ja toisilla taas huono.

Eriyisesti arviointialueet laatukulttuuri ja laadunhallinnan kokonaisuus, strateginen johtaminen ja toiminnan ohjaus, perustehtävien laadunhallinnan kokonaisuus ja oppilaitosmuotoisena ammatillisena peruskoulutuksena järjestettävä koulutus, arviointi-, palaute- ja tulostieto ja parantaminen muodostivat kokonaisuuden, jossa tekijöiden väliset yhteydet olivat varsin voimakkaita ($r_s = .69-.76$). Sen sijaan muut koulutusmuodot, kuten näyttötutkintojen järjestäminen ja niihin valmistava koulutus, samoin kuin oppisopimuskoulutus, olivat selkeästi heikommin yhteydessä edellä mainittuihin arviointialueisiin.

5.3 Hyväksytyyn rajan ylittäneiden ja alittaneiden keskeiset tunnuspiirteet

Taulukossa 4 on kuvattu hyväksytyyn rajan ylittäneiden ja alittaneiden koulutuksen järjestäjien keskeiset tunnuspiirteet arviointialueittain. Yhteenveto perustuu arviointiryhmän jäsenten itsearviointi- ja palauteraporteista, erikseen hyväksytyyn rajan ylittäneiden ja alittaneiden koulutuksen järjestäjien osalta, esille nostamiin keskeisiin vahvuuksiin ja parantamisalueisiin.

TAULUKKO 4. Hyväksytyyn rajan ylittäneiden ja alittaneiden koulutuksen järjestäjien keskeiset tunnuspiirteet arviointialueittain

	HYVÄKSYTYN RAJAN YLITTÄNEET KOULUTUKSEN JÄRJESTÄJÄT	HYVÄKSYTYN RAJAN ALITTANEET KOULUTUKSEN JÄRJESTÄJÄT
1. Laatu- ja laadunhallinnan kokonaisuus		
Vahvuudet	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Koulutuksen järjestäjä on kehittänyt laadunhallintaansa pitkään kiinteänä osana johtamisjärjestelmää. Johto johtaa laadunvarmistusta ja laadun kehittämistä. Omistajataho määrittää laadunhallinnan linjaukset ja strategiset tavoitteet, jotka antavat koulutuksen järjestäjän laadunhallinnalle suunnan ja päätavoitteet. Tehtävät ja vastuunjako ovat selviä ja osallistumista tuetaan. ▪ Johto on sitoutunut laatu- ja laadunhallintaan ja niiden jatkuvaan parantamiseen. ▪ Koulutuksen järjestäjä kehittää laadunhallintaansa tavoitteellisesti. Laatu- ja laadunhallintajärjestelmää kehitetään kokonaisuutena, ei vain sen yksittäisiä osa-alueita. Laadunhallinta integroituu kiinteästi toimintajärjestelmään ja laadunhallintajärjestelmä kattaa kaikki toiminnot. Laatu- ja laadunhallintajärjestelmässä korostuu laadunhallinnan systemaattisuus ja jatkuva parantaminen. Laadunhallinta on osa normaalia toimintaa ja jokaisen henkilöstöryhmän työtä. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Johto on sitoutunut tavoitteelliseen laadunhallinnan kehittämiseen. Laadunhallinta on kytketty osaksi johtamisjärjestelmää. ▪ Koulutuksen järjestäjä on tunnistanut kehittämistarpeensa. Laadunhallintajärjestelmä on otettu käyttöön, tai sen systemaattinen rakentaminen ja kehittäminen ovat meneillään, esimerkiksi prosessien määrittäminen ja kuvaaminen, EFQM-malliin, ISO-standardiin tms. pohjautuvan toimintajärjestelmän rakentaminen tai toiminta-/laatu- ja laadunhallintajärjestelmän laatiminen. Henkilöstöllä on mahdollisuus vaikuttaa järjestelmän rakentamiseen mm. antamalla palautetta.

Parantamis- alueet	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Laadunhallintajärjestelmän ja sen tuottaman tiedon dokumentointi on tärkeää, jotta menettelytavat ja ohjeet löytyvät järjestelmällisesti yhdestä paikasta. Järjestelmä auttaa myös osaltaan jäsentämään laadunhallinnan kokonaisuutta. ▪ Toimintatapojen yhtenäisyydessä on toimipisteiden ja tulosalueiden välistä vaihtelua. Entiset rakenteet vaikuttavat osin taustalla, joskin menettelytavat ovat yhtenäistyneet. On tarpeen määrittää toiminnan vaihteluväli, ts. miten yhtenäistä toiminnan tulee olla. Kun menettelyt yhdensuuntaistuvat myös koko henkilöstön sitoutuminen yhteisiin linjauksiin ja toimintaperiaatteisiin parane. ▪ On tarpeen lisätä ja kehittää henkilöstön, opiskelijoiden ja muiden tahojen osallisuutta laadunhallinnan kehittämisessä. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Koulutuksen järjestäjän tulisi varmistaa laadunhallinnan kokonaisvaltaisen kehittämisen ja laadunhallintakulttuurin yhtenäisyys, kytkeä laadunhallinta osaksi johtamisjärjestelmää ja varmistaa laadunhallinnan tasaisuus koko työyhteisössä. ▪ On tarpeen kiinnittää huomiota tapoihin, joilla lisätään ja systematisoidaan opiskelijoiden, henkilöstön, keskeisten kumppaneiden ja muiden sidosryhmien laatutyöhön osallistumista ja laatutyöstä viestimistä.
2. Strategien johtaminen ja toiminnan ohjaus		
Vahvuudet	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Koulutuksen järjestäjällä on systemaattinen menettelytapa strategiaprosessiin ja henkilöstön osallistumiseen siihen. Tavoitteet viedään systemaattisesti osaksi henkilöstön ja toimintayksiköiden toimintaan. Tavoitteiden saavuttamista seurataan. ▪ Strateginen johtaminen ja toiminnan ohjaus ovat osa laadunhallintajärjestelmää. Strategiaprosessi on kuvattu laadunhallintajärjestelmässä. Laadunhallinnan tavoitteet on määriteltä ja ne ohjaavat toimintaa. Strategiaa päivitetään systemaattisesti. Johto on sitoutunut laadunhallinnan edistämiseen ja toiminnan kehittämiseen. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Strateginen suunnittelu on kytketty laadunhallintajärjestelmään. Suunnittelu pohjautuu esim. toimintaympäristön analyysiin, strategiaan, tuloskorttiin, toiminta- ja taloussuunnitelmaan, prosessikuvauksiin ja tulostietoon. ▪ Koulutuksen järjestäjän sidosryhmäyhteistyö tukee toiminnan tuloksellisuutta.
Parantamis- alueet	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Strategian jalkauttaminen ei ole systemaattista, mistä seuraa, ettei henkilöstö ymmärrä laadunhallinnan merkitystä strategian jalkauttamisessa. Johdolla ja henkilöstöllä ei ole siten yhtenäistä kokonaiskuvaa tavoitteista ja toiminnasta ja kunkin osuudesta tavoitteiden saavuttamisessa. ▪ Tiedonhallintajärjestelmä ei tue kaikilta osin toiminnan suunnittelua eikä päätöksenteossa tarvittavan tiedon tuottamista. Tiedonhallinnan kokonaisuus on tarpeen kuvata ja tuoda paremmin esiin. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kumppanuussuhteita tulisi hyödyntää nykyistä enemmän tuloksellisuuden parantamisessa. ▪ Laadunhallintajärjestelmä tulisi kytkeä tiiviimmin strategiseen suunnitteluun, johtamiseen ja toiminnan ohjaukseen.

3. Henkilöstö ja muut koulutuksen toimijat		
Vahvuudet	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Henkilöstön osaamisen kehittämisen perustuu mm. strategiaan, osaamistarvekartoituksiin, koulutus- ja kehittämissuunnitelmiin. ▪ Henkilöstövoimavarojen suunnittelu ja jatkuva kehittäminen on vakiintunutta. Henkilöstöllä on hyvät mahdollisuudet oman osaamisensa kehittämiseen ja osaamista suunnitellaan mm. kehityskeskustelujen yhteydessä. Kehittämismyönteinen ja koulutusmyönteinen ilmapiiri tukee henkilöstön osaamisen kehittämistä. Laatu- ja arviointiosaamista kehitetään eri tavoin (esim. verkostot). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Henkilöstön osaamisen kehittäminen perustuu mm. strategiaan, toiminta-suunnitelmaan, osaamistarvekartoituksiin ja koulutussuunnitelmiin. Johdon laatuosaamista kehitetään mm. hanke- ja verkostoyhteistyön, arviointien ja koulutuksen avulla. ▪ Kehityskeskustelut käydään säännöllisesti. Ne tukevat strategian toteutumista ja keskusteluissa sovittujen tavoitteiden toteutumista seurataan säännöllisesti.
Parantamisalueet	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Henkilöstön osaamisen kehittäminen ei tue kaikilta osin vision ja strategisten tavoitteiden saavuttamista, eikä kehittäminen ole systemaattista. ▪ Henkilöstön laadunhallinnan ja muun osaamisen ajantasaisuuden varmistamiseen ei ole luotu menettelytapoja, tai siinä on puutteita. Henkilöstöllä on esimerkiksi mahdollisuus osallistua vain itsearviointiin, tai koulutusta tarjotaan vain rajatulle kohderyhmälle, kuten laaturyhmälle. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Koulutuksen järjestäjällä ei ole systemaattista menettelytapaa, jolla se varmistaa henkilöstön laadunhallinta- ja arviointiosaamisen ja muun osaamisen ajantasaisuuden. Laadunhallintaosaamisessa on vaihtelua tulosalueittain ja henkilöstöryhmittäin. ▪ Työpaikkaohjaajien koulutusta ei ole tarjolla, siihen ei ole menettelytapoja tai se ei ole systemaattista.
4.1 Perustehtävien laadunhallinta kokonaisuutena		
Vahvuudet	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Perustehtävien suunnittelu ja toteuttaminen perustuvat mm. asiakkaiden ja kumppaneiden tarpeisiin, ennakointitietoon, strategiaan, pedagogisiin linjauksiin, opetussuunnitelmiin ja prosessikuvauksiin. Kehittämisen painopisteet ja vastuut on määritelty perustehtävien laadunhallinnan perustaksi. Dokumentit ovat kaikkien saatavilla intranetissä. ▪ Opiskelijat, henkilöstö ja/tai kumppanit osallistuvat perustehtävien suunnitteluun esim. kyselyjen, palautteiden ja neuvottelukuntatoiminnan kautta. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Perustehtävien suunnittelu ja toteuttaminen perustuvat mm. asiakkaiden tarpeisiin, toimintaympäristön muutoksiin, strategiaan, pedagogisiin toimintaperiaatteisiin, prosessikuvauksiin, opetussuunnitelman yhteiseen osaan ja henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan/henkilökoh- taistamisasiakirjoihin. Tutkin- tojen järjestämistä muutetaan tarvittaessa asiakkaiden tarpeiden ja toimintaympäristön muutosten pohjalta.

Parantamis- alueet	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Perustehtäviin liittyvien laadunhallinnan menettelytapojen ja toimintaperiaatteiden toteutumisen varmistaminen kaikissa yksiköissä ja osaamisaloilla, kuten prosessit pedagogiset linjaukset, opetus-suunnitelmat, henkilökohtaiset opiskelusuunnitelmat/henkilökohtaistamisasiakirjat. ▪ Hanketoiminnan tuloksia on tarpeen hyödyntää aiempaa enemmän perustehtävien suunnittelussa ja kehittämisessä. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Perustehtävään liittyvien yhtenäisten laadunhallinnan menettelytapojen soveltamisen varmistaminen (esim. prosessit), jotta strategiset ja pedagogiset linjaukset ohjaisivat nykyistä paremmin koulutuksen suunnittelua ja toteutusta. ▪ Osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen menettelytapojen kehittäminen yksilöllisten opintopolkujen turvaamiseksi.
4.2 Oppilaitosmuotoisena ammatillisena peruskoulutuksena järjestettävä koulutus		
Vahvuudet	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Käytössä on toiminnan suunnittelun ja toteuttamisen kehittämisen yhdensuuntaisuutta edistäviä menettelytapoja. Koulutuksen suunnittelu ja toteuttaminen on osa koulutuksen järjestäjän laadunhallintaa ja perustuu mm. asiakkaiden ja kumppaneiden tarpeisiin, toimintaympäristön muutoksiin, strategiaan, pedagogisiin linjauksiin, prosessikuvauksiin, opetussuunnitelman yhteiseen osaan, henkilökohtaisiin opiskelusuunnitelmiin. ▪ Normien muutoksia seurataan ja otetaan huomioon toiminnassa esim. tutkintouudistukseen valmistautuminen ja osaamisperustaisuuden vahvistuminen. ▪ Opiskelijan tarpeet ohjaavat opintojen suunnittelua. Opiskelijan aiempi osaaminen tunnustetaan ja tunnustetaan ja henkilökohtaistamiseen on sovittuja menettelytapoja. Opintojen etenemistä seurataan ja arvioidaan. ▪ Ammatillisesta peruskoulutuksesta kerätään seuranta- ja palautetietoa eri tavoin. Seurannan tueksi on luotu rakenteita, esim. tiimit. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Koulutuksen suunnittelu ja toteuttaminen on osa koulutuksen järjestäjän laadunhallintajärjestelmää ja perustuu mm. asiakkaiden ja kumppaneiden tarpeisiin, strategiaan, pedagogisiin toimintaperiaatteisiin, prosessikuvauksiin, opetussuunnitelmiin, henkilökohtaisiin opiskelusuunnitelmiin. ▪ Opiskelijoilta kootaan palautetta.

Parantamis-alueet	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Pedagogisten linjausten, opetussuunnitelman yhteisen osan ja prosessien ohjausvaikutus on vähäinen ja toiminnassa on vaihtelua mm. eri yksiköiden välillä. Prosessien tulisi tukea paremmin arjen työtä ja niiden kehittämisen tulisi kuulua osaksi kaikkien työntekijöiden työtä. Tarpeen on myös asettaa tavoitteet ja mittarit prosesseille ja kytkeä ne tukemaan tutkinnon perusteiden mukaisia tavoitteita. ▪ HOPS-prosessi vaatii kokonaisuudessaan kehittämistä, mm. resursointi, dokumentointi, osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen käytännöt, seuranta ja arviointi ja yksilöllisten opintopolkujen mahdollistaminen käytännössä. ▪ Koulutuksen järjestämiseen liittyvää yhteistyötä työelämän ja kumppaneiden kanssa on tarpeen kehittää ja systematisoida, samoin opintopolkuihin liittyvää yhteistyötä muiden oppilaitosten kanssa. ▪ Seuranta- ja palautetiedon keruu ja käsittely eivät ole yhtenäisiä ja systemaattisia, esim. eri asiakasryhmiä koskeva tieto. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ On tarpeen luoda koulutuksen suunnittelua ja toteuttamista ohjaavat yhtenäiset ja kattavat laadunhallinnan menettelytavat ja toimintaperiaatteet (esim. pedagogiset toimintaperiaatteet, prosessit, tavoitteet, mittarit) ja juurruttaa ne osaksi toimintaa. ▪ Asiakkaiden, kumppaneiden ja henkilöstön osallistumista on tarpeen lisätä koulutuksen suunnittelussa.
4.3 Näyttötutkintojen järjestäminen ja niihin valmistava koulutus (pt, at, eat)		
Vahvuudet	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Näyttötutkintojen järjestäminen ja niihin valmistavan koulutuksen suunnittelu ja toteuttaminen perustuvat mm. asiakkaiden ja kumppaneiden tarpeisiin, toimintaympäristön muutoksiin, tutkinnon perusteisiin, järjestämissopimukseen ja -suunnitelmaan, strategiaan, pedagogisiin linjauksiin, prosessikuvauksiin ja henkilökohtaistamisasiakirjaan. ▪ Opiskelijan aikaisempi osaaminen ja kokemus otetaan huomioon opintojen suunnittelussa ja henkilökohtaistaminen toteutuu valmistavaan koulutukseen hakeutumisesa, tutkinnon suorittamisessa ja tarvittavan ammattitaidon hankkimisessa sekä näihin liittyvässä ohjauksessa. ▪ Näyttötutkintojen järjestämisestä ja valmistavasta koulutuksesta kerätään palautetta, mm. AIPAL. Toimintaa parannetaan palautteisiin perustuen. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Näyttötutkintojen järjestäminen ja niihin valmistava koulutus perustuvat mm. asiakkaiden tarpeisiin, normeihin ja säädöksiin, strategiaan, prosessikuvauksiin, tutkinnon perusteisiin ja henkilökohtaistamisasiakirjaan. ▪ Näyttötutkintojen järjestämisestä kootaan palautetta opiskelijoilta ja työelämältä ja toimintaa parannetaan palautteisiin perustuen.

Parantamis- alueet	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Näyttötutkintojen järjestämisen ja niihin valmistavan koulutuksen laadunhallinnan menettelytavat eivät varmista kaikilta osin asiakaslähtöisyyden toteutumista koulutuksen suunnittelussa ja toteuttamisessa. Laadunhallinnan menettelytavat (esim. prosessit, ohjeet) on tarpeen jalkauttaa tutkinnon suorittajille ja ohjaukseen ja arviointiin osallistuville. Arvioijakoulutusta on myös tarpeen järjestää nykyistä systemaattisemmin. ▪ Henkilökohtaistamisen käytännöt vaihtelevat eri yksiköiden ja koulutusten välillä, eikä näyttöön osallistuminen ilman valmistavaa koulutusta ole aina mahdollista. Opiskelijoille on myös tarpeen selvittää, miten henkilökohtaistaminen vaikuttaa koulutuspiteuteen ja luoda mahdollisuus tutkinnon suorittamiseen yksilöllisen aikataulun mukaan. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Näyttötutkintojen järjestämiseen ja niihin valmistavan koulutuksen suunnitteluun ja toteuttamiseen sekä henkilökohtaistamisasiakirjojen laatimiseen liittyvien laadunhallinnan menettelytapojen kehittäminen, esim. prosessit. ▪ Näyttötutkintojen järjestämiseen liittyvien strategisten ja pedagogisten linjausten ja prosessien selkiyttäminen sekä henkilöstön sitoutumisen varmistaminen prosessien mukaiseen toimintaan, esim. henkilökohtaistaminen.
4.4 Oppisopimuskoulutus		
Vahvuudet	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Asiakkaiden tarpeet, strategia, prosessikuvaukset, työpaikan koulutusedellytykset, hankintasopimukset, henkilökohtaistaminen ja yhteistyö eri toimijoiden kanssa ohjaavat oppisopimuskoulutuksen suunnittelua ja toteuttamista. ▪ Oppisopimuskoulutuksen laatua ja työelämävastaavuutta varmistetaan mm. seurannan, palautteen, työpaikkakäyntien ja hankintasopimusten avulla. Seurannan ja palautteen pohjalta tehdään kehittämistoimia, kuten opetusmenetelmien kehittäminen. Käytännöt varmistavat, että toiminta on normien mukaista. Tietojärjestelmät ja rakenteet (esim. tiimit), tukevat seurantaa ja kehittämistä. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Asiakkaiden tarpeet, strategia, prosessikuvaukset, laatuksikirja, työpaikan koulutusedellytykset, henkilökohtaistaminen ja yhteistyö eri toimijoiden kanssa ohjaavat toimintaa. ▪ Laadunhallinnan menettelytapoja (esim. prosessit) kehitetään yhteistyössä kumppaneiden kanssa.
Parantamis- alueet	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Oppisopimuskoulutuksen laadunhallinnan menettelytavoissa (esim. osallistuminen koulutuksen suunnitteluun, henkilökohtaisten opiskelusuunnitelmien laatiminen, yhteistyö työpaikkojen kanssa ja toteutuksen varmistaminen) on vaihtelua esim. alihankkijoina toimivien tietopuolisen koulutuksen järjestäjien ja eri osaamisalojen välillä. Tarpeen on myös selkiyttää eri toimijoiden vastuita. ▪ Toiminnan kokonaisvaltaisen arvioinnin ja kehittämisen menettelytavat puuttuvat, mukaan lukien tulosten ja palautteiden pohjalta tapahtuva kehittäminen ja innovatiivisten ratkaisujen käyttöönotto. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Oppisopimuskoulutuksen suunnitteluun liittyvien laadunhallinnan menettelytapojen luominen ja yhtenäistäminen (esim. prosessit, eri toimijoiden vastuut, osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen). ▪ Yhteistyön tiivistäminen oppisopimustoimiston ja työelämän välillä työelämälähtöisyyden parantamiseksi ja työelämän muutosten ennakoinniseksi.

4.5 Muu koulutus (valmistavat ja valmentavat, muu ei-tutkintotavoitteinen koulutus, työpajatoiminta)		
Vahvuudet	<ul style="list-style-type: none"> Muun koulutuksen järjestämistä ohjaavat mm. asiakkaiden tarpeet, ennakointitieto, seuranta- ja palautetieto, strategia, pedagogiset linjaukset, prosessit, valtakunnalliset tutkinnon perusteet (Valma), henkilökohtainen opiskelusuunnitelma ja yhteistyö kumppaneiden kanssa. Asiakkaat, opiskelijat, kumppanit ja henkilöstö osallistuvat suunnitteluun. 	<ul style="list-style-type: none"> Muun koulutuksen järjestämistä ohjaavat mm. asiakkaiden tarpeet, strategia, prosessikuvaukset, henkilökohtainen opiskelusuunnitelma ja yhteistyö kumppaneiden kanssa. Henkilöstö osallistuu koulutusten suunnitteluun.
Parantamisalueet	<ul style="list-style-type: none"> Suunnittelumenettelyjen ja ohjeiden dokumentointi sekä opiskelijoiden, heidän huoltajiensa ja työelämän osallistumisen lisääminen koulutuksen suunnitteluun. Muuhun koulutukseen liittyvän seuranta- ja palautetiedon systemaattinen hyödyntäminen menettelytapojen kehittämisessä. 	<ul style="list-style-type: none"> Muun koulutuksen toteuttaminen perustuu vain osin strategisiin linjauksiin ja pedagogisiin toimintaperiaatteisiin. Suunnittelun ja arvioinnin laadunhallinnan menettelytavoissa on vaihtelua koulutusmuodoittain, tai menettelytapoja ei ole määritelty, esim. opiskelijan opintojen suunnittelu ja toteuttaminen.
4.6 Maksullinen palvelutoiminta (ml. työvoimapolitiittinen koulutus, täydennyskoulutus)		
Vahvuudet	<ul style="list-style-type: none"> Asiakkaiden tarpeet, toimintaympäristön muutokset, normit, strategia, pedagogiset linjaukset, prosessikuvaukset jne. ohjaavat maksullisen palvelutoiminnan suunnittelua ja toteuttamista. Asiakkaat, kumppanit, henkilöstö ja TE-toimisto osallistuvat suunnitteluprosessiin. 	<ul style="list-style-type: none"> Maksullisen palvelutoiminnan suunnittelua ja toteuttamista ohjaavat asiakkaiden tarpeet, toimintaympäristön muutokset, normit, strategia, pedagogiset linjaukset ja opetussuunnitelmat. Yhteistyötä tehdään muiden oppilaitosten kanssa opiskelijan opintopolkujen rakentamiseksi.
Parantamisalueet	<ul style="list-style-type: none"> Maksullisen palvelutoiminnan kytkeminen vahvemmin koulutuksen järjestäjän strategiaan sekä maksullisen palvelutoiminnan roolin vahvistaminen ja selkiyttäminen suhteessa koulutuksen järjestäjän perustehtävään. Maksulliseen palvelutoimintaan liittyvien laadunhallinnan menettelytapojen dokumentointi ja yhtenäistäminen (esim. prosessit, asiakassuhteiden hallinta, tuoteistaminen, opiskelijoiden opintojen suunnittelu) sekä toimijoiden sitouttaminen yhteisiin menettelytapoihin. 	<ul style="list-style-type: none"> Maksullisen palvelutoiminnan suunnittelua ja toteuttamista ohjaavat yhtenäiset periaatteet ja toimintatavat puuttuvat (esim. strategiset linjaukset, prosessit, asiakaspalautejärjestelmä) tai niissä on vaihtelua yksiköittäin ja osaamisaloittain.

4.7 Opiskelijoille tarjottavat tukipalvelut		
Vahvuudet	<ul style="list-style-type: none"> Tukipalvelut ovat osa koulutuksen järjestäjän toimintajärjestelmää, joita kehitetään seuranta- ja palautetiedon avulla. Tukipalvelujen järjestäminen perustuu mm. opiskelijan tarpeisiin, strategiaan, prosessikuvauksiin, mittareihin, laadunhallinnan linjauksiin ja suunnitelmiin, opetussuunnitelman yhteiseen osaan, opiskelijahuolto-, opinto-ohjaus-, opiskelijahyvinvointi ja/tai erityisopetuksen suunnitelmaan ja henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan/henkilökohtaiseen opetuksen järjestämistä koskevaan suunnitelmaan. Tukipalvelujen saatavuutta, saavutettavuutta ja laatua varmistetaan mm. tiimitoiminnan, kyselyjen, kuulemisten ja toimintasuunnitelmien tarkistamisten avulla. Koulutuksen järjestäjällä on menettelytavat opintojen keskeyttämisen ehkäisyyn ja varhaiseen puuttumiseen, kuten nivelvaiheyhteistyö, opintojen etenemisen seuranta, oppimisen tuki, varhainen puuttumisen toimintamalli, erilaiset kurssit ja pajatoiminnat ja sisäisten asiantuntijoiden tiivis yhteistyö. 	<ul style="list-style-type: none"> Tukipalvelut ovat osa koulutuksen järjestäjän toimintajärjestelmää. Tukipalvelujen järjestäminen perustuu mm. asiakkaiden tarpeisiin, prosessikuvauksiin, opetussuunnitelman yhteiseen osaan, opiskelijahuolto-, opinto-ohjaus-, opiskelijahyvinvointi- ja/tai erityisopetuksen suunnitelmaan, henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan/henkilökohtaiseen opetuksen järjestämistä koskevaan suunnitelmaan. Palvelujen saatavuutta, saavutettavuutta ja laatua varmistetaan mm. tiimitoiminnan, kyselyjen, kuulemisten, läpimenoajan ja toimintasuunnitelmien tarkistamisten avulla.
Parantamisalueet	<ul style="list-style-type: none"> Koulutuksen järjestäjän laadunhallinnan menettelytavat eivät kata kaikkia tukipalveluja, palveluprosessien laatu vaihtelee esim. eri yksiköiden välillä, eikä toiminta aina vastaa uutta oppilas- ja opiskeluhuoltolakia. Palveluiden saatavuuden varmistamisessa on myös kehitettävää. Koulutuksen järjestäjällä ei ole vakiintuneita menettelytapoja tukipalvelujen seurantaan, arviointia ja kehittämistä varten. 	<ul style="list-style-type: none"> Laadunhallinnan menettelytavat eivät kata kaikkia tukipalveluja, tai palveluprosessit eivät ole kaikkien toimipisteiden osalta yhtenäisiä. Laadunhallinnan kehittämisessä on myös tarpeen ottaa huomiioon uuden oppilas- ja opiskelijahuoltolain vaatimukset. Menettelytavat, joilla tukipalvelujen saatavuutta, saavutettavuutta ja laatua seurataan ja arvioidaan, puuttuvat. Palvelujen laadun seurantaan ja arviointiin on myös tarpeen kehittää mittareita.

4.8 Ammatillisen erityisopetuksen kehittämis-, ohjaus- ja palvelutehtävät		
Vahvuudet	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ammatillisen erityisopetuksen kehittämis-, ohjaus- ja palvelutehtävän suunnittelua ja toteuttamista ohjaavat asiakkaiden tarpeet, strategia, ennakkointitieto, seuranta- ja palaute-tieto ja prosessikuvaukset. Toiminta on osa oppilaitoksen laadunhallintaa, ja toiminnan suunnittelussa, toteuttamisessa ja kehittämisessä tehdään yhteistyötä muiden ammatillisten erityisoppilaitosten kanssa. ▪ Ammatillisen erityisopetuksen kehittämis-, ohjaus- ja palvelutehtävästä kerätään palautetietoa eri ryhmiltä ja muuta seurantatietoa systemaattisesti (palautekeskustelut, tyytyväisyyskyselyt, itsearviointi). Palveluja ja niiden toteuttamista parannetaan ja kehitetään palautteen perusteella. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Erityisopetuksen kehittämis-, ohjaus- ja palvelutehtävä perustuu normeihin, säädöksiin ja strategiaan. ▪ Tavoitteiden toteutumista seurataan palautteiden ja itsearviointien avulla.
Parantamis-alueet	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Laadunhallintaan liittyvien menettelytapojen edelleen selkiyttämisen asiantuntijapalvelujen suunnittelussa, toteuttamisessa, arvioinnissa ja parantamisessa (esim. eri toimijoiden vastuut, työnjako, tehtävät, prosessit ja palautejärjestelmä). ▪ Henkilöstön osaamisen hyödyntämistä voidaan tehostaa palvelujen suunnittelussa ja toteutuksessa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Tarkastelun kohteena olleista itsearviointi ja palauteraportteista ei noussut tähän kohtaan parantamisalueita.
5. Arviointi, palaute ja tulostieto		
Vahvuudet	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Arviointitietoa tuotetaan eri tavoin, mm. mittarit, johdon katselmukset, laadunhallintajärjestelmien arvioinnit, itsearviointit, vertaisarviointit, sisäiset ja ulkoiset arvioinnit, kansalliset arvioinnit, laatupalkintoarviointit ja henkilöstö- ja opiskelijapalautteet. ▪ Arviointi-, palaute- ja tulostiedon keruun ja analysoinnin menettelyt on kuvattu. Seurantatietoa on olemassa useamman vuoden ajalta. Koulutuksen järjestäjällä on arviointisuunnitelma. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Arviointitietoa tuotetaan eri tavoin, mm. mittarit, palautteet, johdon katselmukset, itsearviointit, sisäiset ja ulkoiset arvioinnit, kansalliset arvioinnit, vertaisarviointit ja henkilöstö- ja opiskelijapalautteet.

Parantamis- alueet	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Eri asiakasryhmiä ja kumppaneita koskevien palautetietojen kattavuus, analysointi ja hyödyntäminen on puutteellista tai vähäistä. ▪ Kattava seuranta- ja arviointijärjestelmä puuttuu, esim. tulostiedon keräämisestä ja analysoinnista sekä itsearviointien avulla tuotetun tiedon hyödyntämisestä ei ole näyttöä. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Seuranta- ja palautetiedon koonti ei ole systemaattista kaikkien asiakasryhmien, toimintayksiköiden ja osamisolajien osalta. Toiminnan ohjauksessa ja arvioinnissa tarvittavat mittarit puuttuvat, tai mittaristo ei ole kattava. ▪ Itsearviointien toteuttamiseen ja laadunhallintajärjestelmän kokonaisvaltaiseen arviointiin ei ole luotu vakiintunutta menettelyä. ▪ Arviointisuunnitelma puuttuu eikä tulosten viestintä ole systemaattista.
6. Parantaminen		
Vahvuudet	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Koulutuksen järjestäjällä on menettelytapa, johon perustuen se hyödyntää arviointi-, palaute- ja tulostietoa, hanke- ja projektitoimintaa, verkostoyhteistyötä, kilpailutoimintaa, ulkopuolista rahoitusta ja toisilta oppimista toiminnan kehittämisessä. ▪ Koulutuksen järjestäjän laadunhallintajärjestelmän parantaminen perustuu laadunhallintajärjestelmään. Parantamisen prosessi on kuvattu ja parantamistoimet on dokumentoitu laadunhallinnan kehittämissuunnitelmaan. Johto on sitoutunut toiminnan parantamiseen ja kehittämiseen, hanketoimintaan sekä innovatiivisuuden edistämiseen. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Koulutuksen järjestäjä hyödyntää arviointi-, palaute- ja tulostietoa, hanketoimintaa, verkostoyhteistyötä ja ulkopuolista rahoitusta toimintansa kehittämisessä ja päätöksenteossa. Esimerkiksi yksittäisten palautteiden pohjalta ryhdytään tarvittaviin toimenpiteisiin. ▪ Koulutuksen järjestäjällä on näyttöä tavoitteellisesta kehittämis- ja hankeverkostotoiminnasta, toisilta oppimisesta, vertaisarvioinnista ja hyvien käytäntöjen käyttöönotosta.

<p>Parantamis- alueet</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Koulutuksen järjestäjän on tarpeen varmistaa kokonaiskäsitteen muodostaminen kehittämistarpeista, niiden valinnasta ja priorisoinnista (kokonaiskuva) eri lähteistä saatavan tiedon pohjalta. ▪ Oppivan organisaation mahdollisuuksien vahvistaminen, mikä edellyttää parantamismenettelyjen ja -kohteiden priorisointia ja kirjaamista toimintasuunnitelmaan sekä näiden prosessien resursointia ja seuranta. Esimerkiksi eri osaamisalojen väliset ristiinarvioinnit, vertaisarvioinnit, sisäiset auditoinnit, benchmarking jne. Menettelyt soveltuvat myös toisilta koulutuksen järjestäjiltä ja muilta organisaatioilta oppimiseen. ▪ Kehittäminen perustuen arviointi-, palaute- ja seurantajärjestelmään ja suunnitelmaan. ▪ Laadunhallintajärjestelmän kehittämisen menettelytavat puuttuvat. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Koulutuksen järjestäjän on tarpeen kehittää menettelytapa, jolla varmistettaisiin kokonaiskäsitteen muodostaminen kehittämistarpeista eri lähteistä saatavan tiedon pohjalta. Myös kehittämistoiminnan kokonaisuuden kuvaaminen edistäisi kehittämistoimien suunnittelua ja toteutusta. ▪ Tarpeen on tehostaa jatkuvan parantamisen prosesseja lisäämällä seuranta-, arviointi- ja tulostiedon hyödyntämistä päätöksenteossa ja kehittämistoiminnassa, mukaan lukien hanketoiminta, ja varmistaa tietojen käytön suunnitelmallisuus ja systemaattisuus organisaation eri tasoilla. ▪ Laadunhallintajärjestelmän kehittämiseen liittyvät systemaattiset menettelytavat puuttuvat.
-------------------------------	--	---

Laadullisen analyysin perusteella voidaan todeta, että hyväksytyt rajat ylittäneillä koulutuksen järjestäjillä laadun kehittämistyöllä on pitkät perinteet, laadunhallinta on osa johtamisjärjestelmää ja järjestäjällä on jo näyttöä vakiintuneista menettelytavoista. Hyväksytyt rajat ylittäneet ottavat myös alittaneita enemmän henkilöstön, asiakkaat ja kumppanit mukaan toiminnan suunnitteluun ja kehittämiseen. Sen sijaan hyväksytyt rajat alittaneilla systemaattisen laadunhallinnan ja laadunhallintajärjestelmän kehittäminen on vielä kesken tai työ on vasta alullaan kuten menettelytapojen luominen.

Molempien ryhmien yhteisenä haasteena on mm. laadukulttuurin yhtenäisyyden ja laadun kokonaisvaltaisen hallinnan varmistaminen. Tähän liittyy mm. eri henkilöstöryhmien laatu- ja arviointiosaamisen kehittäminen, eri tahojen osallistumisen lisääminen sekä yhteisiin toimintaperiaatteisiin ja menettelytapoihin kuten strategiaan, pedagogisiin linjauksiin, opetussuunnitelmiin, prosessikuvauksiin sitoutuminen ja niiden toteutumisen varmistaminen eri yksiköissä ja toiminnoissa (esim. tukipalvelut). Tämä näkyy erityisesti perustehtävien laadunhallinnassa, jossa toiminnan ohjauksessa ja menettelytavoissa on suurta vaihtelua eri perustehtävien välillä.

Hyväksytyt rajat ylittäneiden ja alittaneiden yhteisenä haasteena on myös kokonaisvaltaisen arviointijärjestelmän kehittäminen sekä edelliseen liittyvän arviointi-, palaute- ja seurantatiedon sekä muun tarvittavan tiedon kuten tutkimustiedon hyödyntäminen toiminnan parantamisessa.

OSA III SYNTEESI

Arvioinnin luotettavuutta edistettiin arvioinnissa monella eri tavalla. Arvioinnin luotettavuuden kannalta keskeiseksi nousivat toisaalta arviointikriteeristön sisällöllinen kattavuus ja toisaalta sen kyky mitata arvioitavan kohteen tilaa – tässä yhteydessä koulutuksen järjestäjien laadunhallinnan syvällisyyttä (puuttuvasta edistyneeseen). Näin ollen luotettavuutta edistettiin seuraavilla tavoilla:

Laadunhallinnan kehittämisen kesto ja tuki

- Arvioinnin luotettavuuden lähtökohtana pidettiin sitä, että kaikki ammatillisen koulutuksen järjestäjät osallistuvat arviointiin. Arviointiin osallistui 168 järjestäjää (92 %), mikä käytännössä edustaa erittäin hyvin ammatillisen koulutuksen järjestäjien perusjoukkoa.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö on nostanut ammatillisen koulutuksen laadunhallinnan kehittämisen kansalliseksi tavoitteeksi jo vuosia sitten. Näin ollen koulutuksen järjestäjien pitkä laadunhallinnan kehittämiseen käytetty aika on osaltaan edistänyt arvioinnin luotettavuutta. Myös arvioinnin ajankohta oli hyvissä ajoin koulutuksen järjestäjien tiedossa.
- Koulutuksen järjestäjillä on ollut mahdollisuus saada tukea omien laadunhallintajärjestelmiensä kehittämiseen. Tätä kehittämistyötä on myös tuettu usean vuoden ajan kohdentamalla määrärahoja koulutuksen järjestäjien välisiin verkostomaisiin ja hyvistä käytänteistä oppimista tukeviin kehittämishankkeisiin.
- Toisaalta arviointikriteeristön kokonaisvaltaisuus, toisaalta sen kontekstisidonnaisuus edistivät arvioinnin luotettavuutta. Kriteeristö antoi siten mahdollisuuden saada sekä kokonaiskuvan laadunhallinnasta että eritellyn kuvan laadunhallinnan keskeisistä osa-alueista. Näin myös varmistettiin tiedonsaanti laadunhallinnan toimivuudesta kaikissa koulutuksen järjestäjien perustehtävissä.
- Arviointikriteeristö testattiin keväällä 2014. Kriteeristöä ja itsearviointiohjeita ja -prosessia sekä tietojen koontimenettelyitä kehitettiin saatujen kokemusten pohjalta.
- Opetushallituksen ja opetus- ja kulttuuriministeriön laatimat arvioinnin ohjeet ja perehdytystilaisuudet tukivat koulutuksen järjestäjiä arviointiprosessin käynnistämisessä ja arvioinnin organisoinnissa.
- Koulutuksen järjestäjät organisoivat itsearvioinnin sopivaksi katsomallaan tavalla melko pitkän ajanjakson (11/2014–3/2015) aikana. Tämä mahdollisti sen, että arviointiin voitiin osallistaa laajasti koulutuksen järjestäjien johtoa, henkilöstöä, opiskelijoita, kumppaneita ja muita sidosryhmiä.

Arvioijien valinta ja perehdyttäminen

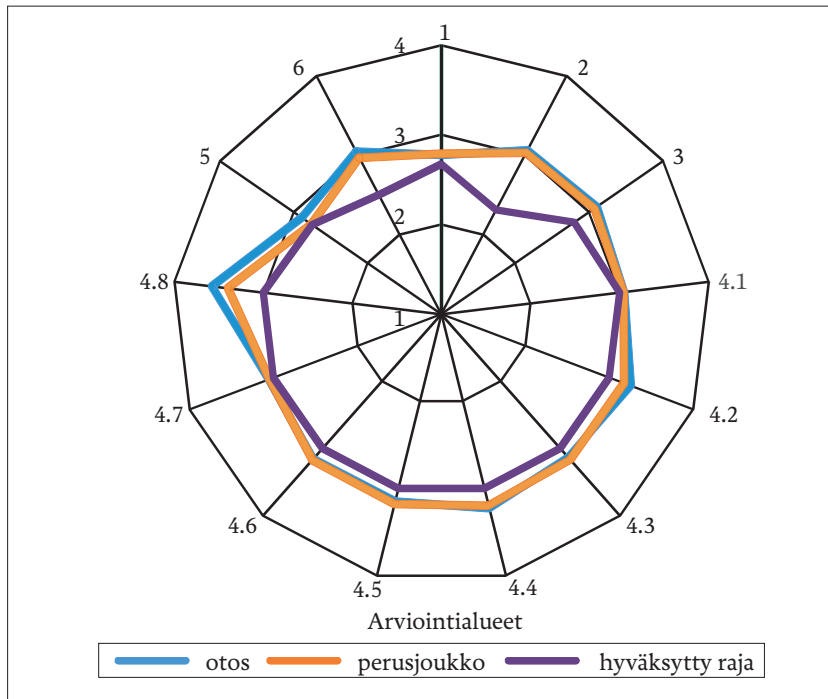
Arviointikäynnille osallistuneet asiantuntijat valittiin pääosin koulutuksen järjestäjien joukosta. Heidän valinnassaan kiinnitettiin huomiota laadunhallinnan ja ammatillisen koulutuksen tuntemukseen sekä arviointikokemukseen. Ryhmän kokoamisessa varmistettiin eri koulutuksen järjestämismuotojen asiantuntemus. Arvioijien työnjaossa varmistettiin myös se, ettei arviointiryhmän jäsenillä ollut arvioinnin luotettavuutta vaarantavia sidonnaisuuksia arvioitavaan koulutuksen järjestäjään. Osa arvioijista oli osallistunut myös edellisenä vuonna tehtyyn laadunhallintajärjestelmien ulkoisen arvioinnin pilottiin. Lähtökohtana oli, että arviointikäynnit olisi tehty kolmen pääarvioijan johdolla, mutta käytännön syistä päädyttiin jakamaan arviointivastuu neljälle pääarvioijalle. Edellisten lisäksi yksi arvioija varautui toimimaan tarvittaessa pääarvioijana. Arvioijien osaamista ja yhteistä orientaatiota edistettiin ennen arviointikäyntejä järjestetyillä arvioijien valmennuksella. Edellisen lisäksi pääarvioijat valmennettiin arviointiryhmän johtamiseen ja arviointikäynnin prosessin kokonaishallintaan.

Arviointikäynnit

Arviointikäynnit tehtiin ensisijaisesti itsearvioinnin luotettavuuden varmistamiseksi. Arviointikäyntikohteiden edustavuus varmistettiin kaksivaiheisesti toteutetulla (ositus ja systemaattinen otanta) satunnaisotannalla. Näin käyntikohteiden (n = 35) joukossa oli sekä erikokoisia että eri puolilla Suomea sijaitsevia ja tehtäviltään erilaisia koulutuksen järjestäjiä. Arviointikäyntikohteet on kuvattu liitteessä 3.

Arviointikäynnit ohjeistettiin muun muassa ohjelman, lisäaineistojen tuottamisen ja raportoinnin suhteen. Arviointiryhmä antoi koulutuksen järjestäjälle arviointikäynnin päätteeksi palautteen sekä laati järjestäjille myöhemmin toimitetun palauteraportin, minkä voidaan tulkita parantavan arvioinnin uskottavuutta ja luottamusta arviointiin. Koulutuksen järjestäjät saivat kommentoida palauteraporttiaan, mikäli siinä esitetyt tulkinnat olivat heidän mielestään perustuneet puutteellisiin tietoihin. Vain kolmella järjestäjällä oli pieniä tarkistustoiveita.

Hyväksytyn rajan ylittymistä on tarkasteltu kuviossa 38 sekä arviointikäyntikohteiden (n = 35), että koulutuksen järjestäjän perusjoukon (n = 168) osalta eri arviointialueilla. Kuviosta havaitaan ettei ryhmien välillä ole merkittäviä eroja.

KUVIO 38. Hyväksytyn rajan ylittyminen arviointikäyntikohteiden ja koulutuksen järjestäjien perusjoukon osalta arviointialueittain³¹

Kummatkin ryhmät ylittivät hyväksytyn rajan erityisesti strategisen johtamisen ja toiminnan ohjauksen ja parantamisen sekä erityisopetuksen kehittämisen, ohjauksen ja tukitehtävien (ammattilliset erityisoppilaitokset) alueilla. Laadunhallinta oli heikointa perustehtävien laadunhallintaa kokonaisuutena, opiskelijoiden tukipalveluita ja arviointia, palautteita ja tulostietoja koskevalla alueella, vaikkakin myös näissä hyväksytty raja keskimäärin saavutettiin.

Arviointikäyntikohteiden ja koulutuksen järjestäjien perusjoukon arviointialueiden keskiarvoja verrattiin toisiinsa keskiarvotestauksen avulla (taulukko 6). Ryhmien välillä ei havaittu tilastollisesti poikkeavia eroja minkään arviointialueen suhteen. Näin ollen voidaan päätellä, että arviointikohteiksi valittu otos (n = 35) edustaa hyvin kaikkia vastanneita ammatillisen koulutuksen järjestäjiä (n = 168).

31

1	Laatukulttuuri ja laadunhallinnan kokonaisuus
2	Strateginen johtaminen ja toiminnan ohjaus
3	Henkilöstö ja muut koulutuksen toimijat
4.1	Perustehtävien laadunhallinta kokonaisuutena
4.2	Oppilaitosmuotoisena ammatillisena peruskoulutuksena järjestettävä koulutus
4.3	Näyttötutkintojen järjestäminen ja niihin valmistava koulutus
4.4	Oppisopimuskoulutus
4.5	Muu koulutus (valmistava ja valmentava, muu ei tutkintotavoitteinen koulutus, työpajatoiminta)
4.6	Maksullinen palvelutoiminta (ml. työvoimapoliittinen koulutus, täydennyskoulutus)
4.7	Opiskelijoille tarjottavat tukipalvelut
4.8	Ammattillisten erityisoppilaitosten erityisopetuksen kehittämisen, ohjauksen ja tukitehtävät
5	Arviointi-, palaute ja tulostieto
6	Parantaminen

TAULUKKO 6. Arviointikäyntikohteiden ja kaikkien itsearvioinnin tehneiden järjestäjien laadunhallinnan taso arviointialueittain³²

ARVIOINTI-ALUEET	Vastanneet järjestäjät		Arviointikäyntikohteet			t-testi		
	N	ka	n	ka	kh	t	df	p
1	168	4,6	35	4,0	19,50	-.176	34	.86
2	168	31,4	35	32,6	20,85	.361	34	.72
3	168	9,8	35	11,0	15,53	.473	34	.64
4.1	168	1,5	35	1,6	13,90	.068	34	.95
4.2	120	5,9	29	8,5	11,21	1.27	28	.21
4.3	145	5,6	32	4,5	11,68	-.52	31	.61
4.4	80	6,7	19	7,7	11,88	.36	18	.72
4.5	103	5,9	22	5,0	12,28	-.34	21	.74
4.6	112	5,7	24	5,2	11,22	-.22	23	.86
4.7	159	1,7	35	1,9	14,51	.07	34	.94
4.8	6	13,2	2	19,2	5,44	1.56	1	.36
5	168	0,3	35	5,2	20,95	1.38	34	.18
6	168	18,8	35	21,9	20,17	.91	34	.37

Arviointikohtien sisäinen yhtenäisyys

Arviointikohtien sisäistä yhtenäisyyttä tarkasteltiin Cronbachin alfa-kertoimen avulla (taulukko 7), jonka avulla selvitettiin miten yhtenäisesti arviointialueeseen sisältyneet arviointikohdat kokonaisuutena mittaavat samaa ilmiötä. Kahdella arviointialueella, henkilöstö ja muut toimijat sekä arviointi-, palaute- ja tulostieto, oli hieman muita alueita alhaisemmat kertoimet, mutta kokonaisuutena mittareiden sisäisen yhtenäisyyden astetta voidaan pitää varsin korkeana ja samansuuntaisena. Mittareiden korkea sisäisen yhtenäisyyden aste ei kuitenkaan vielä kerro sitä, miten hyvin niiden avulla tavoitettiin mitattavaksi tarkoitettu asia. Mittareiden osuvuutta laadunhallinnan eri arviointialueisiin tarkasteltiin lähemmin sekä lomakkeen esitustausvaiheessa että arviointikäyntien avulla.

- 32, 33
- 1 Laatu- ja laadunhallinnan kokonaisuus
 - 2 Strateginen johtaminen ja toiminnan ohjaus
 - 3 Henkilöstö ja muut koulutuksen toimijat
 - 4.1 Perustehtävien laadunhallinta kokonaisuutena
 - 4.2 Oppilaitosmuotoisena ammatillisena peruskoulutuksena järjestettävä koulutus
 - 4.3 Näyttötutkintojen järjestäminen ja niihin valmistava koulutus
 - 4.4 Oppisopimuskoulutus
 - 4.5 Muu koulutus (valmistava ja valmentava, muu ei tutkintotavoitteinen koulutus, työpajatoiminta)
 - 4.6 Maksullinen palvelutoiminta (ml. työvoimapoliittinen koulutus, täydennyskoulutus)
 - 4.7 Opiskelijoille tarjottavat tukipalvelut
 - 4.8 Ammatillisten erityisoppilaitosten erityisopetuksen kehittäminen, ohjaus- ja tukitehtävät
 - 5 Arviointi-, palaute ja tulostieto
 - 6 Parantaminen

TAULUKKO 7. Arviointikohtien sisäinen yhtenäisyys³³

ARVIOINTI-ALUEET	Arviointikohtien määrä	Cronbachin alfa
1	6	.87
2	13	.91
3	5	.77
4.1	7	.83
4.2	15	.89
4.3	16	.87
4.4	11	.91
4.5	15	.92
4.6	13	.89
4.7	7	.87
4.8	13	.92
5	4	.78
6	5	.85

Analyysivaiheessa arviointikäyntikohteiden itsearvioinnissa antamaa arviota verrattiin arviointiryhmän tekemään arviointiin. Analyysin perusteella todettiin, että arviointiryhmän käsitys laadunhallinnan tasosta oli yhdensuuntainen, joskaan ei kaikilta osin täysin yhtenevä verrattuna koulutuksen järjestäjän omaan arviointiin.

Laadullinen analyysi

Määrällisiin tunnuslukuihin perustuvaa arviointia täydennettiin laadullisen analysoinnin avulla. Analyysin kohteena olivat arviointikäyntikohteiden palauteraportit (n = 35) ja koulutuksen järjestäjien itsearviointiraportit (n = 49), jotka valittiin otantana muista kuin arviointikäyntikohteina olleista koulutuksen järjestäjistä. Molemmassa ryhmässä oli hyväksytyin rajan ylittäneitä ja alittaneita koulutuksen järjestäjiä. Tämän ristiin tehdyn analyysin avulla tuotettiin tulkinnallista ja toisiaan täydentävää tietoa siitä, mitkä arviointialueet ja -kohteet ovat vahvuuksia ja parantamisalueita riippumatta arvioinnin tarkastelukulmasta, kohderyhmästä tai analyysin kohteena olleista dokumenteista.

Molemmassa ryhmässä nousivat esille samankaltaiset asiat. Alittaneilla oli kuitenkin enemmän kehitettävää esimerkiksi menettelytavoissa ja sitouttamisessa.

Koulutuksen järjestäjien tekemät tulkinnat

Ammatillisen koulutuksen laadunhallintajärjestelmien arviointi perustui koulutuksen järjestäjien itsearviointiin ja siinä tehtäviin tulkintoihin. Arviointiprosessin aikana tuli ilmi, että jotkut järjestäjistä arvioivat myös toimintaa, jota heillä ei virallisesti järjestelmästä käytetyn käsitteen mukaan ole olemassa. Vaikka näitä epätarkkuuksia ilmeni jossain määrin, arvioinnissa luotettiin koulutuksen järjestäjän itsearviointiraportissaan ilmoittamiin tietoihin.

Arviointimalli, -kriteeristö ja -prosessi

Arviointi toi esiin arviointimalliin, -kriteeristöön ja -prosessiin liittyviä arvioinnin luotettavuuden näkökohtia:

- Mittariston vahvuutena voidaan pitää sen laajuutta ja kattavuutta. Itsearviointiin varattu melko pitkä aika sekä itsearvioinnin monitahoisuus antoivat koulutuksen järjestäjille mahdollisuuden laadukkaaseen arviointiin.
- Mittariston ongelmana voitaneen pitää sen epätasaisuutta arviointialueittain ja -kohdittain. Mittaristo kohdistaa osittain huomion toimintaan laadunhallinnan sijaan.
- Koulutuksen järjestäjien itsearviointiprosessin aikana tehtyä laatutyöryhmän päätöstä arvioinnissa käytettävästä hyväksytystä rajasta voidaan pitää toisaalta luotettavuutta parantavana ja toisaalta arviointiin liittyvää luottamusta heikentävänä tekijänä. Koulutuksen järjestäjät eivät tieneet tätä omaa arviointia tehdessään. Päätökseen liittyvästä luottamusongelmasta huolimatta laatutyöryhmän päätöstä voitaneen pitää oikeudenmukaisena ja perusteltunakin.
- Arviointitulosten tulkinnan kannalta on keskeistä tiedostaa myös se, että laatutyöryhmän määrittämä hyväksytty raja vaihteli arviointialueittain ja -kohdittain. Arviointialueilla laadukulttuuri- ja laadunhallinnan kokonaisuus, strateginen johtaminen ja toiminnan ohjaus, arviointi-, palaute- ja tulostieto ja parantaminen hyväksytty raja oli muita arviointialueita alhaisemmalla tasolla.
- Arvioinnissa käytetyt erilaiset menettelyt täydentävät toisiaan ja tuottavat näin ollen monipuolisen tiedon koulutuksen järjestäjien laadunhallintajärjestelmien tilasta. Arviointiryhmän käsitys on, että tämä arviointi on kokonaisuudessaan kyennyt tuottamaan melko luotettavan ja uskottavan kuvan koulutuksen järjestäjien laadunhallintajärjestelmien tilasta ja tasosta suhteessa asetettuihin vaatimuksiin.

7 ARVIOIVAT JOHTOPÄÄTÖKSET

7.1 Tulosten analysointia

Suurella osalla ammatillisen koulutuksen järjestäjistä on toimiva ja laatuvaatimukset täyttävä laadunhallintajärjestelmä

Tulosten mukaan suurella osalla koulutuksen järjestäjistä on toimiva laadunhallintajärjestelmä arvioinnissa käytettyjen kriteereiden ja arviointiin määritetyn toimivalle laadunhallintajärjestelmälle asetettujen vaatimusten mukaan tarkasteluna. Suurin osa järjestäjistä (71 %, n = 114) ylitti keskimäärin hyväksytyyn rajan kaikissa arviointikohdissa. Koulutuksen järjestäjien laadunhallintajärjestelmien hyvää tasoa kuvaa myös se, että osa koulutuksen järjestäjistä oli oman arviointinsa mukaan melko lähellä arvioinnissa asetettua hyväksyttyä rajaa (n = 33).

Koulutuksen järjestäjien itsearvioinnin mukaan keskeisimmät vahvuudet liittyvät strategiseen johtamiseen ja toiminnan ohjaukseen, parantamiseen ja ammatillisten erityisoppilaitosten kehittämiseen, ohjaus- ja tukitehtäviin (vain erityistehtävän saaneet järjestäjät).

- Strategisen johtamisen ja toiminnan ohjauksen arviointialueen vahvuudet liittyivät strategiaprosessin hallintaan ja henkilöstön osallistamiseen siihen sekä laadunhallinnan integroitumiseen strategisen johtamisen ja toiminnan ohjauksen osaksi. Johdon sitoutumisen merkitys pitkäaikaiseen laadunhallintaan edistävään työhön korostuu.
- Parantamisen arviointialueen vahvuuksina nousi muun muassa esiin seuranta-, arviointi- ja tulostietojen hyödyntämiseen, hanke- ja projektitoimintaan ja verkostoyhteistyöhön sekä toisilta oppimisen käytänteisiin liittyvät toiminnot.
- Erityisopetuksen kehittäminen, ohjaus- ja palvelutehtävien laadunhallinnan vahvuuksia ovat asiakaslähtöisyys ja monipuolisen tiedon hyödyntäminen toiminnan jatkuvassa parantamisessa.

Laadunhallintajärjestelmissä on myös koulutuksen järjestäjien välisiä eroja

Koulutuksen järjestäjien laadunhallintajärjestelmien tilan tarkastelu taustamuuttujittain toi esille koulutuksen järjestäjäryhmien välisiä eroja. Tulosten mukaan monialaisten ja opiskelijamäärältään suurten kuntayhtymien laadunhallintajärjestelmät olivat keskimäärin muita järjestäjiä toimivammat. Oppilaitostyypeittäin tarkasteluna toimivimmat laadunhallintajärjestelmät ovat ammatillisten oppilaitosten lisäksi myös erikoisoppilaitoksissa. Tulosten mukaan kehittämistarpeet korostuvat opiskelijamäärältään pienillä koulutuksen järjestäjillä, joskin pienuus ei tulosten mukaan ole toimivan laadunhallintajärjestelmän puuttumisen mitta. Monissa tähän ryhmään kuuluvissa yksiköissä on tehty ja tehdään hyvin tavoitteellista laadunhallinnan kehittämistyötä ja laadunhallintajärjestelmät ovat toimivat ja kattavat. Arviointikäynnit myös osoittivat joidenkin tähän ryhmään kuuluvien järjestäjien laadunhallintajärjestelmien tason itsearviointia paremmaksi. Hyväksytyt rajan ylittäminen näytti myös pienentävän ylittäneiden ryhmään kuuluvien koulutuksen järjestäjien välisiä eroja. Vastaavasti hyväksytyt rajan alittaneiden järjestäjien väliset erot olivat suuremmat kuin rajan ylittäneiden väliset erot.

Laadunhallinnan pitkäjänteisen kehittämisen ja arvioinnin merkitys on suuri

Ammatillisen koulutuksen laadunhallinnan kehittämisprosessi ja kehittämistoimenpiteet ovat parantaneet ammatillisen koulutuksen järjestäjien laadunhallintaa. Näistä keskeisimmät ovat liittyneet ammatillisen koulutuksen kansalliseen laatustrategiaan, valtakunnallisesti asetettuihin tavoitteisiin ja laadunhallinnan kehittämisen pitkäkestoiseen tukeen. Myös tietoisuus tulossa olevasta arvioinnista on tehostanut koulutuksen järjestäjien laadunhallintajärjestelmien kehittämistä. Selvää on myös se, että arviointimallin ja -kriteereiden testaamiseen valtakunnallista arviointia edeltävänä vuonna vapaaehtoisesti osallistuneet järjestäjät saivat sen tuottaman tuen kriteeristön tulkintaan ja oman laadunhallintajärjestelmän kehittämiseen. Positiivista on myös se, että testauksessa mukana olleet koulutuksen järjestäjät jakoivat kokemuksiaan muun muassa alueellisissa laatuverkostoissa ja laatustrategian toimeenpanohankkeissa.

Laadunhallinnan systemaattisella ja pitkäkestoisella kehittämisellä sekä laadunhallintaa koskevien tavoitteiden näkyvyydellä on siten ollut suuri merkitys ammatillisen koulutuksen laadunhallinnan kansalliseen tasoon. Arviointiryhmän näkemyksenä on, etteivät laadunhallintaa ja sen arviointia koskevat vaatimukset tulleet yhdellekään koulutuksen järjestäjälle yllätyksenä, vaan ne ovat olleet pitkään tiedossa jo laatustrategian laatimisesta lähtien. Erilaiset tuet ja välietapit ovat toisaalta auttaneet määrittämään omia tavoitteita samalla, kun ne toisaalta ovat luoneet paineita järjestäjille omien järjestelmiensä kehittämiseen. Merkittävänä vaikutteena voitaneen pitää myös opetus- ja kulttuuriministeriön esittämää laadunhallinnan kytkentää ammatillisen koulutuksen järjestämislupien arviointiprosessiin.

Taustamuuttuja-analyysin mukaan ainoa koulutuksen järjestäjien välisiä eroja tilastollisesti selittävä tekijä liittyy laadunhallinnan kehittämisen keston. Tulosten mukaan yli kuusi vuotta laadunhallintaa kehittäneillä järjestäjillä kyseiset järjestelmät olivat tilastollisesti paremmat kuin vähemmän aikaa järjestelmänsä kehittäneillä järjestäjillä. Näin ollen on selvää, että laadunhallinnan kehittäminen ja sen saattaminen hyvälle laatutasolle vaatii usean vuoden tavoitteellisen työn.

Tätä työtä on tarpeen edelleen tukea, joskin myös koulutuksen järjestäjien itsensä on sitouduttava oman toimintansa laadunhallinnan tavoitteelliseen kehittämiseen.

Laadunhallintajärjestelmissä myös kehitettävää

Koulutuksen järjestäjien itsearvioinnin mukaan keskeisimmät kehittämiskohteet liittyivät arviointi palaute- ja tulostietoja, laatukulttuuria ja laadunhallinnan kokonaisuutta ja perustehtävien laadunhallintaa kokonaisuutena koskeviin osa-alueisiin:

- Melko suurella osalla koulutuksen järjestäjistä ei ole toimivia oman toiminnan arviointikäytänteitä. Arviointi-, palaute- ja tulostietoja koskevalla arviointialueella korostuivat erilaiset tyytyväisyyskyselyt ja seurantatiedot, mutta arviointeja ja auditointeja sekä arviointituloksiin liittyvää viestintää koskevat käytänteet eivät olleet kovin laajasti systemaattisia. Arviointi-, palaute- ja tulostietoja koskevan alueen kehittämistarpeet korostuvat muita arviointialueita enemmän taustamuuttujittain erilaisissa yksiköissä.
- Laatukulttuurin ja laadunhallinnan kokonaisuuden kehittämiskohteet liittyivät laadunhallintajärjestelmän dokumentointiin ja järjestelmän sähköistämiseen ja tietojärjestelmiin, eri toimintayksiköiden menettelytapojen yhdenmukaistamiseen sekä eri tahojen, kuten johdon, henkilöstön, opiskelijoiden, kumppaneiden ja muiden sidosryhmien osallistamiseen laadunhallintaan ja sen jatkuvaan parantamiseen. Myös eri tahojen laadunhallinta- ja arviointiosaamisen varmistaminen nousi keskeiseksi kehittämisen kohteeksi.
- Laadullisen analyysin mukaan perustehtävien ja niitä tukevien toimintojen laadunhallinnan kehittämistarpeet liittyivät sekä arvioinnissa käytetyn hyväksytyn rajan keskimäärin ylittäneiden ja alittaneiden joukossa muun muassa seuraaviin kohtiin:
 - asiakkaiden tarpeiden huomioon ottamiseen pedagogisten linjausten, opetussuunnitelmien ja henkilökohtaistamista koskevien suunnitelmien laadinnassa,
 - prosessien tavoitteiden asettamiseen,
 - prosessien kuvaamiseen, dokumentointiin ja yhtenäisten laadunhallinnan menettelytapojen luomiseen eri prosesseille,
 - prosesseja koskevien yhtenäisten menettelytapojen juurruttamiseen koulutuksen järjestäjän eri toimintayksiköihin ja kaikkiin koulutuksiin,
 - laadunhallinnan menettelytapojen ja toimintaperiaatteiden (strategiset ja pedagogiset linjaukset, opetussuunnitelman yhteinen osa, prosessit) yhtenäistämiseen kaikkien perustehtävien osalta ja niiden toteutumisen varmistamiseen eri toimintayksiköissä ja toiminnoissa,
 - arviointi-, palaute- ja tulostiedon kattavuuteen ja tulosten analysointiin,
 - arviointi-, palaute- ja tulostiedon ja muun tarvittavan tiedon sekä hanketoiminnan hyödyntämiseen jatkuvien parantamis- ja kehittämisenmenettelyiden perustana ja
 - innovatiivisten ratkaisujen edistämiseen.

7.2 Arvioinnin lähestymistavassa, menetelmissä ja arviointiprosessissa on haasteita

Ammatillisen koulutuksen laadunhallinnan arviointi perustui opetus- ja kulttuuriministeriön nimittämän laatutyöryhmän laatimaan arvioinnin kehykseen ja kriteeristöön. Näin ollen arvioinnin lähestymistapa, malli, kohteet ja kriteerit tuli arvioinnissa ottaa annettuina. Myös koulutuksen järjestäjien tuottama itsearviointiaineisto saatiin Opetushallituksen tietojärjestelmän kautta. Nämä toisaalta helpottivat prosessin kokonaishallintaa, joskin ne toisaalta eivät antaneet ulkoisen arvioinnin toimijoille arviointimenetelmiä, arvioinnin perusteita ja arvioinnissa tarvittavan tiedon hankintaa koskevaa päätöksentekomahdollisuutta.

Arviointikriteerit laadittiin laajassa sidosryhmäyhteistyössä opetus- ja kulttuuriministeriön johtamana, mikä edisti eri tahojen äänen kuulumista ja sitoutumista arviointiin ja laadunhallintajärjestelmien edelleen kehittämiseen. Myös kriteereiden käyttöön otettavuuden ja toimivuuden testaaminen vuotta aiemmin edisti kriteereiden toimivuutta ja käyttöönotettavuutta. Arviointikriteeristöön ohella arviointikäynteihin liittyvät prosessit testattiin.

Ulkoisen arvioinnin tulosten analysoinnin alettua tunnistettiin kriteeristöön selkeyttämisen tarve. Arvioinnissa selkeytettiin arviointikohteen ja arvioinnin perustana olevien kriteereiden käsitteet ja niiden väliset erot. Tarkentamisella ei ollut vaikutusta koulutuksen järjestäjiltä koottuun arviointitietoon vaan täsmentäminen tehtiin tulosten analysoinnin selkeyttämiseksi. Näin myös selkeytettiin kriteeriperusteisen arvioinnin periaatteet. Arviointikohteet koostuivat arvioinnissa arviointialueista ja -kohdista ja kriteerit laadunhallinnan tasoeroista (neljä tasoa).

Arviointikriteeristöön (arviointialue ja -kohta sekä kriteerit) merkitys oli arvioinnissa suuri, koska sen pohjalta voitiin määrittää laadunhallintajärjestelmien kattavuus ja erottaa laadunhallintajärjestelmien hallinnan vaihtelut (puuttuva, alkava, kehittyvä, edistynyt). Sen lisäksi kriteerinä toimi laatutyöryhmän arviointikohdittain määrittämä hyväksyttävä raja, jonka suhteen arvioinnissa pystyttiin tuottamaan tietoa myös siitä, missä määrin järjestäjät ylittivät tai alittivat tavoitteeksi asetetun hyväksytyn rajan.

Arviointikriteeristö korostaa laadunhallinnan systemaattisuutta ja laadunhallintamenettelyiden ulottumista keskeisiin toimintoihin (vrt. arviointialue ja -kohta). Lähtökohtana oli, että laadunhallinta toteutuu systemaattisen laadunhallinnan viitekehyksen mukaisesti (suunnittelu, toteutus, arviointi ja parantaminen) kaikilla arvioiduilla alueilla. Valitun menettelyn perusteltuna voidaan pitää, että arviointi kohdistettiin näin myös koulutuksen järjestäjien perustehtäviin.

Arvioinnin kohteet (arviointialueet ja -kohdat) ja kriteerit on määritetty osittain melko yksityiskohtaisesti, mistä syystä kriteeristö on pitkä. Mittari kattaa kaikki systemaattisen laadunhallinnan vaiheet, mutta se painottuu muita osa-alueita huomattavasti enemmän perustehtävien ja niitä tukevien toimintojen laadunhallintaan (arviointialueet 4.1–4.8). Myös yksittäisten perustehtävien laadunhallinnan painotuksissa on eroja, minkä vuoksi niihin liittyviä menettelyitä ei voida täysin verrata toisiinsa.

Arvioinnin lähestymistavan ja siihen sisältyvien menetelmien toimivuuden arviointi ja edelleen kehittäminen edellyttää arviointiprosessista saatujen kokemusten syventämistä. Tämä voisi merkitä palautteen koontia koulutuksen järjestäjiltä ja esimerkiksi laadunhallintajärjestelmien itsearvioinnin ja ulkoisen arvioinnin kehittämishankkeen käynnistämistä. Arvioinnin vaikuttavuuden näkökulma on niin ikään palautteen koonnissa keskeistä. Keskeiset arvioinnin luotettavuuttakin parantavat kehittämisen haasteet liittyvät arviointimallin ja metodien selkeyttämiseen sekä arviointiprosessien toimivuuteen.

7.3 Arviointituloksiin voi luottaa

Arviointiaineisto oli hyvin laaja ja monipuolinen. Tulosten analysoinnissa on kuitenkin jouduttu tekemään valintoja, jotka mahdollistivat arviointiraportin valmistumisen opetus- ja kulttuuriministeriön määrittämässä tiukassa aikataulussa. Rajoituksista huolimatta arviointiryhmän tulkinnan mukaan arviointiraportti antaa hyvän yleiskuvan ammatillisen koulutuksen järjestäjien laadunhallintajärjestelmien kattavuudesta ja toimivuudesta. Tilastolliset analyysit ja laadullinen analyysi tukevat arvioinnin luotettavuudesta tehtyä muuta tulkintaa. Erityisesti arviointikäynneillä oli suuri merkitys luotettavuuden osoittamisessa. Kyseisten koulutuksen järjestäjien ja ulkoisen arvioinnin tehneiden arviointiryhmien tulkinnat eivät suuresti eronneet toisistaan.

7.4 Ammatillisen koulutuksen laadunhallintajärjestelmien tila eurooppalaisessa viitekehyksessä

Laadunhallinnan tavoitteet ja laadunvarmistamisen ja siten myös tämän ulkoisen arvioinnin menettelyt perustuvat ammatillisen koulutuksen kansalliseen laatustrategiaan (Ammatillisen koulutuksen laatustrategia 2011–2020), koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmaan (Koulutus ja tutkimus vuosina 2011–2016) ja näiden pohjalta laadittuihin opetus- ja kulttuuriministeriön linjauksiin. Kansalliset linjaukset ovat varmistaneet, että Suomessa tehdyt ammatillisen koulutuksen laadunhallintajärjestelmiä koskevat valinnat vastaavat Euroopan unionin ammatillisen koulutuksen laadunhallintajärjestelmille asettamia vaatimuksia. Tulokset osoittavat myös sen, että ammatillisen koulutuksen järjestäjät ovat kehittäneet koulutuksen laadunhallintaa asetettujen tavoitteiden suuntaisesti.

Koulutuksen järjestäjät kehittävät omaa laadunhallintajärjestelmäänsä ja varmistavat sen kattavuuden ja toimivuuden sekä jatkuvan kehityksen.

Näin ollen koulutuksen järjestäjät

- asettavat tavoitteet laadunhallintajärjestelmänsä kehittämiseksi tekemäänsä itsearviointiin ja muihin tuloksiin perustuen,
- varmistavat laadunhallinnan ja laadunhallintakulttuurin jatkuvan kehittymisen,
- varmistavat, että laadunhallintajärjestelmä kattaa kaikki toiminnot ja kehittävät osana laatukulttuuriaan menettelytapoja, joilla varmistetaan eri prosessien ja toimintayksiköiden toimintojen yhdensuuntaisuus,
- varmistavat johdon, henkilöstön ja opiskelijoiden laadunhallintaosaamisen, eri tahojen kuten opiskelijoiden, työelämän, kumppaneiden ja muiden sidosryhmien osallistumisen laadunhallintaan ja sen kehittämiseen sekä vahvistavat koko organisaation oppimista tukevaa toimintakulttuuria ja hyvistä käytänteistä ja muista organisaatioista oppimista,
- kehittävät arviointijärjestelmäänsä ja laativat omiin tavoitteisiinsa perustuvan arviointisuunnitelman, kehittävät arviointiosaamista ja arviointimenetelmiä sekä varmistavat arviointisuunnitelman toteutumisen käytännössä ja turvaavat arvioinnin jatkuvan kehittämisen ja
- varmistavat, että heillä on kokonaisvaltainen käsitys parantamis- ja kehittämistarpeista ja menettelytavat jatkuvaan parantamiseen ja kehittämiseen ja niiden toteutumisen seurantaan.

Opetusviranomaiset kehittävät ammatillisen koulutuksen laadunhallintaan liittyviä tuen muotoja

- viestittämällä monipuolisesti ammatillisen koulutuksen laadunhallintajärjestelmien tila-arvioinnin tuloksista eri tahoille sekä kansallisesti,
- luomalla edellytyksiä ammatillisen koulutuksen laadunhallintajärjestelmien arvioinnin tulosten hyödyntämiselle kehittämisessä muun muassa ohjaamalla erilaista tukea koulutuksen järjestäjien laadunhallintajärjestelmien kehittämiseen yhteistyöverkostoissa,
- tukemalla koulutuksen järjestäjien laadunhallinta- ja arviointiosaamisen, arvioinnin lähestymistapojen ja mallien sekä mittareiden ja kriteereiden kehittämistä sekä koulutuksen järjestäjien itsearvioinnin kokonaisvaltaista toteutumista,
- kokoamalla palautteet ammatillisen koulutuksen järjestäjiltä ja muilta tahoilta ko. arvioinnista ja siinä käytetyistä menettelyistä arviointimenettelyn kehittämisen perustaksi ja käynnistävät laadunhallintajärjestelmien arvioinnissa käytetyn arviointimallin ja kriteeristön kehittämistyön,
- päättämällä seuraavan kansallisen ammatillisen koulutuksen järjestäjien laadunhallintajärjestelmien arvioinnin ajankohdasta ja
- arvioimalla ammatillisen koulutuksen laatustrategian mahdollisen uudistamistarpeen.

LÄHTEET

Ammatillisen koulutuksen laatustrategia 2011–2020. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2011:9. 2011. Opetus- ja kulttuuriministeriö.

Asettamispäätös OKM/9/040/2012. Ammatillisen koulutuksen laatutyöryhmän asettaminen. Opetus- ja kulttuuriministeriö.

Bruggen julkilausuma ammatillista koulutusta koskevasta tehostusta eurooppalaisesta yhteistyöstä kaudeksi 2011–2020. 2010. Euroopan unioni.

Euroopan parlamentin ja neuvoston suositus ammatillisen koulutuksen laadunvarmistuksen eurooppalaisen viitekehyksen perustamisesta 2009/C 155/01. Euroopan parlamentti ja neuvosto.

Koulutus ja tutkimus vuosina 2011–2016. Kehittämissuunnitelma. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2012:1. 2012. Opetus- ja kulttuuriministeriö.

Laki ammatillisesta peruskoulutuksesta 21.8.1998/630.

Laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta 21.8.1998/631.

Opas ammatillisen koulutuksen laadunhallintajärjestelmien itsearviointiin. 2015. Opetushallitus.

Tiedote ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen järjestäjille 13/591/2014. Ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen järjestäjien laadunhallintajärjestelmien (toimintajärjestelmien) arviointi. 2014. Opetus- ja kulttuuriministeriö.

Vocational education and training – key to the future. Lisbon-Copenhagen-Maastricht: mobilising for 2010. 2004. Cedefop.

Käytetyt www-sivut: karvi.fi/?p=3731

Liite 1. Arviointiryhmien jäsenet

Pääarvioijat

Marjut Huttunen
Laatupäällikkö

Leena Koski
Opetusneuvos

Anu Räsänen
Opetusneuvos

Tarja Frisk
Erikoissuunnittelija

Arvioijat

Raimo Alarova
Kuntayhtymäjohtaja, rehtori

Sauli Alaruiikka
Laatukoordinaattori

Ritva Antila
Vastuupettaja

Elise Anttalainen-Kulmala
Lehtori

Kati Isoaho
Erikoissuunnittelija

Rabbe Ede
Director

Satu Hautanen
Koulutusjohtaja, KTM

Jatta Herranen
Kehitysjohtaja

Pertti Heikkilä
Suunnittelija, laatukoordinaattori

Tuula Hoivala
Oppisopimuspäällikkö

Heli Huotari
Vararehtori

Soili Jaarinen
Apulaisrehtori

Annu Jokela-Ylipiha
Apulaisrehtori,
aikuiskoulutus

Tuike Kankare
Kehittämiskoordinaattori

Hillevi Kivelä
Kehittämispäällikkö

Aila Korpi
Koulutuspäällikkö

Kirsti Kosonen
Rehtori

Organisaatio

Ammattiopisto Luovi

Opetushallitus

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus

Organisaatio

Valkeakosken seudun koulutuskuntayhtymä

Oulun seudun koulutuskuntayhtymä

Oulaisten ammattiopisto, Sosiaali- ja terveysalan yksikkö

Salon seudun koulutuskuntayhtymä

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus

Optima

Suomen Yrittäjäopisto

Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymä

Rovaniemen koulutuskuntayhtymä, Aluevaikuttavuuspalvelut

Tampereen seudun ammattiopisto Tredu
Oppisopimuskeskus

Suomen Liikemiesten
Kauppaopisto, Pasilan koulutusyksikkö

Helsingin Diakoniaopisto

Kotkan-Haminan seudun koulutuskuntayhtymä, Etelä-
Kymenlaakson ammatti-opisto

Turun ammatti-instituutti, Aikuiskoulutus

Vaasan ammattiopisto

Luksia, Länsi-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä

Jyväskylän koulutuskuntayhtymä

Arvioijat

Annika Naski
Koulutuspäällikkö

Kirsti Nopanen
Laatujohtaja

Ari Orelma
Kehitysjohtaja

Arto Pekkala
Yli-insinööri

Sirkku Purontaus
Rehtori

Helmi Sirkkiä
Koulutusjohtaja

Anne Tornberg
Kehitysjohtaja

Muut arviointiin osallistuneet

Risto Hietala
Erikoissuunnittelija, metodiasiantuntija

Noora Lehtonen

Organisaatio

Jyväskylän koulutuskuntayhtymä

Espoon seudun koulutuskuntayhtymä Omnia

Hyria koulutus

Opetushallitus

Keski-Pohjanmaan ammattiopisto

Validia ammattiopisto

Ammattiopisto Luovi

Organisaatio

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus

Opetushallitus

Liite 2. Ammatillisen koulutuksen laadunhallintajärjestelmien arviointiin osallistumattomat koulutuksen järjestäjät

Fria kristliga folkhögskoleföreningen r.f.

Itä-Suomen Liikuntaopisto Osakeyhtiö

Kalmar industries Oy Ab

Kvarnen samkommun

Nanso Group Oy

Nokia-yhtymä

Opintotoiminnan keskusliitto ry

Pohjois-Pohjanmaan Liikuntaopistosäätiö

Riihimäen keskusvankila

Suomen Kansallisoopperan Säätiö / Balettioppilaitos

Taidekoulu MAA:n kannatusyhdistys ry

TS-yhtymä Oy

UPM

Valmet Automotive Oy

Vapaan Taidekoulun kannatusyhdistys ry

Liite 3 Arviointikäyntikohteet

1. Ahlmanin koulun Säätiö
2. AVA-instituutin kannatusyhdistys ry
3. Axxell Utbildning Ab
4. Eurajoen kristillinen opisto
5. Helmi Liiketalousopisto Oy
6. Helsingin kaupunki, Opetusvirasto, Stadin ammattiopisto ja Stadin aikuisopisto
7. Hevosopisto Oy
8. Invalidiliitto
9. Jyväskylän Talouskouluyhdistys ry
10. Kanneljärven Kansanopiston Kannatusyhdistys ry
11. Kiipula
12. Koillis-Suomen Aikuiskoulutus Oy
13. Korpisaaren säätiö / Etelä-Pohjanmaan Opisto
14. Koulutuskeskus Salpaus
15. Kuortaneen Urheiluopistosäätiö
16. Lahden Diakoniasäätiö
17. Lahden Konservatorio Oy
18. Lieksan kristillinen opisto
19. Oulun seudun koulutuskuntayhtymä
20. Pohjois-Satakunnan kansanopiston kannatusyhdistys ry (Kankaanpään opisto)
21. Rakennusteollisuuden Koulutuskeskus RATEKO
22. Rovaniemen koulutuskuntayhtymä
23. Ruukki Teollisuusoppilaitos
24. Satakunnan koulutuskuntayhtymä
25. Savon koulutuskuntayhtymä
26. Tampereen kaupunki / Tampereen seudun ammattiopisto, Tredu
27. Suomen Nuoriso-opiston kannatusyhdistys ry
28. Svenska Österbottens förbund för utbildning och kultur
29. Tampereen Aikuiskoulutussäätiö, Tampereen Aikuiskoulutuskeskus
30. TAO, Turun Ammattiopistosäätiö
31. Turun kaupunki
32. Turun konservatorion kannatusyhdistys ry
33. Työtehoseura ry
34. Vuokatin Säätiö
35. Äänekosken ammatillisen koulutuksen kuntayhtymä

Liite 4 Arviointialueiden väliset yhteydet³⁴

	ARVIINTIALUEET													
	1	2	3	4.1	4.2	4.3	4.4	4.5	4.6	4.7	4.8	5	6	
2	.80	1												
3	.66	.70	1											
4.1	.74	.74	.68	1										
4.2	.62	.66	.65	.68	1									
4.3	.44	.48	.51	.47	.55	1								
4.4	.45	.41	.34	.49	.42	.44	1							
4.5	.67	.61	.57	.58	.70	.50	.40	1						
4.6	.50	.56	.54	.53	.51	.67	.43	.64	1					
4.7	.49	.58	.56	.56	.65	.41	.32	.47	.37	1				
4.8	.49	.68	.77	.62	.89	.80	.50	.77	.60	.81	1			
5	.76	.69	.56	.74	.59	.52	.45	.62	.54	.45	.77	1		
6	.76	.74	.61	.75	.63	.46	.38	.57	.47	.57	.61	.72	1	

- 34 1 Laatu- ja laadunhallinnan kokonaisuus = 6
 2 Strateginen johtaminen ja toiminnan ohjaus = 13
 3 Henkilöstö ja muut koulutuksen toimijat = 5
 4.1 Perustehtävien laadunhallinta kokonaisuutena = 7
 4.2 Oppilaitosmuotoisena ammatillisena peruskoulutuksena järjestettävä koulutus = 15
 4.3 Näyttötutkintojen järjestäminen ja niihin valmistava koulutus = 16
 4.4 Oppisopimuskoulutus = 11
 4.5 Muu koulutus (valmistava ja valmentava, muu ei tutkintotavoitteinen koulutus, työpajatoiminta) = 15
 4.6 Maksullinen palvelutoiminta (ml. työvoimapolitiittinen koulutus, täydennyskoulutus) = 13
 4.7 Opiskelijoille tarjottavat tukipalvelut = 7
 4.8 Ammatillisten erityisoppilaitosten erityisopetuksen kehittämis-, ohjaus- ja tukitehtävät = 13
 5 Arviointi-, palaute ja tulostieto = 4
 6 Parantaminen = 5

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus (Karvi) on itsenäinen koulutuksen arviointivirasto. Se toteuttaa koulutukseen sekä opetuksen ja koulutuksen järjestäjien toimintaan liittyviä arviointeja varhaiskasvatuksesta korkeakoulutukseen. Lisäksi arviointikeskus toteuttaa perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen oppimistulosten arviointeja. Keskukseen tehtävänä on myös tukea opetuksen ja koulutuksen järjestäjiä ja korkeakouluja arviointia ja laadunhallintaa koskevissa asioissa sekä kehittää koulutuksen arviointia.

Raportissa kuvataan ammatillisen koulutuksen järjestäjien laadunhallintajärjestelmien arvioinnin tulokset. Arviointi tehtiin 1.4.–30.9.2015 ja se perustui koulutuksen järjestäjien tuottamiin itsearviointiraportteihin sekä arvioinnin luotettavuuden arviointiin ja lisätiedon saamiseen liittyviin arviointikäynteihin.

Tuloksissa kuvataan ammatillisen koulutuksen järjestäjien laadunhallintajärjestelmien kokonaiskuva ja tulosten erittely taustamuuttujittain. Ammatillisen koulutuksen laatutyöryhmän määrittämän hyväksytyn rajan ylittäneiden ja alittaneiden järjestäjien tuloksia verrataan toisiinsa. Lisäksi raportissa kuvataan laadullisen analyysin tulokset.

ISSN-L 2342-4176
ISBN 978-952-206-307-6 nid.
ISBN 978-952-206-308-3 pdf

Kansallinen
koulutuksen arviointikeskus
PL 28 (Mannerheiminaukio 1 A)
00101 HELSINKI
Puhelinvaihte: 029 533 5500
Faksi: 029 533 5501

karvi.fi